ZA "VREME" GOVORE: SAŠA RADULOVIĆ, VESNA PEŠIĆ I BORISLAV STEFANOVIĆ

BiH 3.50 BAM; Hrvatska 19 HRK; Makedonija 150 MKD; Crna Gora 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF cena 200 RSD

01164 9 770353 802002

VREME

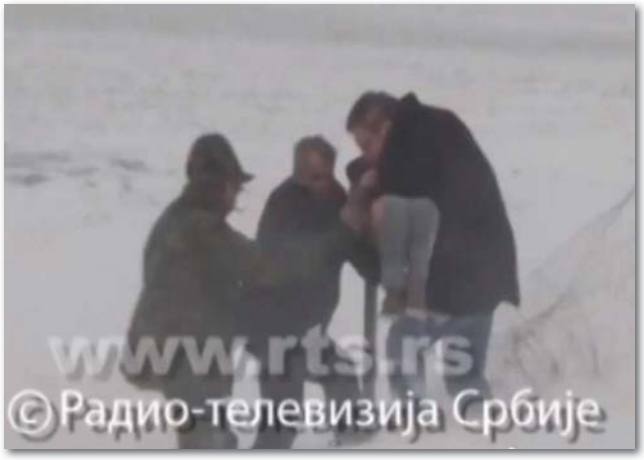
broj 1205

6. februar 2014.

IZBORI I CENZURA

HRANI SIMU PA ŠALJI NA TVITER – INTERNET SE UMIRITI NE MOŽE

42. МЕЂУНАРОДНИ ФИЛМСКИ ФЕСТИВАЛ
42nd INTERNATIONAL FILM FESTIVAL

оснивач
Београд
www.beograd.rs

покровитељ
Република Србија
Министарство културе и информисања

Није све црно бело

It's not all black and white

28.II- 09.III 2014.

**ПРОДАЈА УЛАЗНИЦА НА БЛАГАЈНАМА ДВОРАНА:
САВА ЦЕНТАР, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, ДОМ ОМЛАДИНЕ,
ДОМ СИНДИКАТА и у биоскопу ФОНТАНА**

КОМПЛЕТАН ПРОГРАМ МОЖЕТЕ ПРЕУЗЕТИ У PDF ФОРМАТУ НА САЈТУ www.fest.rs

генерални спонзор

NIS
GAZPROM NEFT

Telekom Srbija
AIRFRANCE
NESCAFÉ
CROWNE PLAZA BELGRADE
VREME
ПОЛИТИКА
PTC
Danas
Nedeljnik
studio B
Naxi Radio 96.9fm
B92
CITY MAGAZINE
DHL
Kurir
Story
Lisa
sensa
NATIONAL GEOGRAPHIC
masel
CINEMANIA
KLASIK tv
pr entertainment group
Turistička organizacija Beograda
Tourist Organization of Belgrade

VREME

BROJ 1205
6. februar 2014.

04 Zoom: Udadba Borisa Tadića

05 Izbori i cenzura: Hrani Simu pa šalji na Tviter – internet se umirit ne može

10 Intervju: Saša Radulović

14 Vanredni izbori 2014: Olako obećana brzina – opet

16 Intervju: Vesna Pešić

21 Razgovori o parama: Čekajući šeikove tri milijarde

22 Rascep u DS-u: Kako je produciran Tadićev drugi film

26 Intervju: Borislav Stefanović

30 Ko nas voza: Bus plus na kružnom toku

34 Okrugli sto: Anatomija srpskog pravosuđa

38 Nuspojave: Prokletstvo Feketića

39 Vreme uspeha

KULTURA

48 Intervju: Kornelije Kovač

54 Stogodišnjica nestanka Embrouza Birsa: Biti gringo u Meksiku

58 Roman: "Mećava" – Vladimir Sorokin

59 TV manijak: Uze ono dete...

SVET

60 Nemačko strateško partnerstvo sa Rusijom: Čast je čast, a gas je gas

MOZAIK

63 48. Superboul: Najveći spektakl na svetu

66 Orkanska košava: Prohujalo sa anticiklonom

68 Reagovanja

69 Navigator: Uklanjanje i vraćanje A. Vučića

70 Vreme uživanja: Prosjak

Teško da Borisu Tadiću iko može poverovati da niko nije znao za njegovu odluku o izlasku iz stranke i pravljenju sopstvenog koalicionog bloka. Tako nešto se možda nije očekivalo u DS-u, ali kako se danas po čaršiji priča, jeste u SNS-u

PIŠE: ZORA DRČELIĆ

"Ako bih na kraju morao da napravim neki zaključak, da sumiram, reći ću vam iskreno: nisam ni zadovoljan, a ni nezadovoljan onim što sam uradio. Najzad, imao sam sreću da živim u sjajnim vremenima"

PIŠE: TAMARA NIKČEVIĆ

U razvoju "strateškog partnerstva" Berlina i Moskve sve manje se čitaju moralne bukvice, a sve više koristi digitron. A i udeo EU u ukupnoj ruskoj spoljnotrgovinskoj razmeni u prvoj polovini 2013. iznosio je 50,1 odsto

PIŠE: NEMANJA RUJEVIĆ

Na naslovnoj strani: Aleksandar Vučić u Feketiću
Foto: RTS

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnik glavnog urednika
Aleksandar Ćirić

sekretarijat
Mirjana Kalezić

redakcija
Dejan Anastasijević, Aleksandar Anđić (foto), Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Jovan Dulović, Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević, Nebojša Grujičić (kultura), Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov, Tatjana Jovanović, Slobodan Kostić, Jasmina Lazić, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković, Milan Milošević, Tamara Nikčević, Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinović, Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
korektori: Ana Ćuk Dragomirović, Marko Tasić, Stanica Milošević;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
daktilograf: Zorica Nikolić

internet izdanje
www.vreme.com
Marija Vidić (urednica)
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

SAVET ZA ŠTAMPU
Brzo, besplatno, pravično.

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

DRAGOLJUB ŽARKOVIĆ

Udadba Borisa Tadića: Da li je počasni predsednik zadao nečastan udarac Demokratskoj stranci?

Verovatno će se u toj Tadićevoj izbornoj udadbi Mlađan Dinkić pojaviti u ulozi starog svata, starojka, što narod kaže, Nenad Čanak biće "deveruša", a Dušan Petrović već se prihvatio buklije i doziva svatove sa svake televizije

KULTURA I OBRAZOVANJE: JAK IZBORNI ADUT

Jedan od glavnih argumenata svake vrste otpora prema poslednjoj fazi političke karijere Borisa Tadića, bivšeg predsednika Srbije i bivšeg lidera Demokratske stranke, bio je – radilo se o klasičnoj opoziciji ili o zagovornicima ideje "belih listića" – da on sve više glumata politiku a sve manje je delotvoran i da je opijen aplauzima na javnoj sceni. Opijen do mere da je u kadrovskoj politici najviše gurao one koji su mu najviše aplaudirali.

U noći kad je postalo jasno da je izgubio predsedničke izbore u trci s rođenim gubitnikom Tomom Nikolićem – a lepo sam mu govorio, javno, da će to da se dogodi – rekao je da ćemo da se "vidimo u nekom novom filmu". A da on Srbiju doživljava ponekad kao Holivud vidi se po tome što je tu sintagmu o novom filmu i novoj ulozi ponovio i sad kad je odstupio iz DS-a i rešio da nađe partnere s kojima će premašiti cenzus da bi, kako reče, u televizijskoj emisiji kod Dragana Bujoševića na "Prvoj" unapredio "kulturu i obrazovanje".

Boris Tadić, i pored svega, ima političku težinu, nešto manju nego što su mu teške političke mane, ali njegov javno raspisani udadbeno-ženidbeni konkurs neće biti jalov i biće tu nekog braka iz računa. Verovatno će se u toj Tadićevoj izbornoj udadbi Mlađan Dinkić pojaviti u ulozi starog svata, starojka, što narod kaže, Nenad Čanak biće "deveruša", a Dušan Petrović – još jedan iz plejade likova za seriju "Kucamo na vrata zaboravljenih asova" – već se prihvatio buklije i doziva svatove sa svake televizije. A puštaju ga svuda, kako vidim. Možda će tu biti još ponekog kome je stalo do "kulture i obrazovanja", ali ni svadba samo s pomenutima neće proći bez pucanja i pevanja što je tradicionalni način oglašavanja da je neko namakao više od pet odsto glasova.

Drugo je pitanje da li je bilo moralno zadati udarac u leđa Draganu Đilasu, predsedniku DS-a, i samoj stranci koja je Tadića i izrodila u političara i državnika, i to u trenutku kad se ta stranka satanizuje, a njen lider, Đilas, nabija na suv kolac dirigovanog tabloidnog mnjenja.

Svaki dan, u apotekarski razmerenim dozama, objavi se da je neko napustio Demokratsku stranku, kao da nisu mogli da se uhvate za ruke nakon Tadićevog dezertiranja i odjednom odu u nešto što se, za sada, ne zove nikako, ali će se, verovatno, zvati Nova demokratska stranka ili tako već nešto, a možda i Stranka kulturne i obrazovne obnove Srbije (SKOOS), čime je Dinkić posebno oduševljen jer, zna se, tu ima najviše para.

Đilas je ostao na ledini sa "svojim holdingom" i nepristojan je cinizam onih koji ga napuštaju, kao gospođa koja mu je poželela "srećnu poslovnu godinu". Više o svemu tome čitalac će pronaći na stranicama ovog broja "Vremena", obeleženog izbornim temama više nego što bi to glavni urednik voleo, ali je očigledno da druge teme u Srbiji i nema, i dok se to klupko ne razmrsi teško i da će je biti.

UNIVERZALNO UPRAVLJANJE: ZAŠTO AKCIONAR TUŽI NBS

Ali, uvek ima ponešto. Evo, recimo, Univerzal banka. Izgleda da objašnjenje Jorgovanke Tabaković o razlozima za katančenje ove domaće banke neće staviti i katanac na celu priču. Oglasio se Nebojša Divljan, najveći pojedinačni akcionar Univerzal banke. Po njegovoj tvrdnji, banka je doživela slom nakon što je u upravu banke upala jedna interesna grupa koju su činili najveći dužnici banke, kompanije Farmakom, Beohemija i Interkomerc. Jedan drugi vlasnik, kome je Mišković lane prodao svoj udeo, žalio se autoru ovog teksta da je banka u rukama "dužničkog lobija".

Divljan je na konferenciji za novinare rekao da su ove kompanije, kao najveći dužnici, u organe uprave pogurali svog kandidata Dragana S. Tomića, relativno nižeg rukovodioca banke iz Šapca, a koji je nakon kratkog vremena promenio rukovodeću strukturu, kao i pomoćne organe banke.

"Odmah nakon toga banka počinje sa nezakonitim odobravanjem kredita velikom broju anonimnih firmi, koje su od strane službi banke morale biti povezane sa kompanijama Farmakom MB, Beohemija i Interkomerc, kojima takvi krediti nisu smeli da budu odobravani", naveo je on i dodao da je Narodna banka Srbije u slučaju Univerzal banke trebalo da reaguje još pre godinu dana.

"Nakon pokušaja da upozorim organe banke da se radi o neprihvatljivim i nezakonitim radnjama, u maju 2013. upućujem dopis guverneru NBS i svim nadležnim instancama u NBS zaduženim za nadzor u kome obaveštavam o ozbiljnim nepravilnostima i indicijama za poslovanje suprotno zakonu sa predlogom da se hitno izvrši vanredna kontrola banke", kaže Divljan.

Na pismo nije dobio nikakav odgovor, niti se pristupilo vanrednoj kontroli, što je bio suštinski zahtev u pismu. Ćutanje NBS, tvrdi Divljan, shvatio je kao podršku rukovodstvu banke i od tada je povukao status pasivnog akcionara jer je učešće u radu organa bilo beskorisno.

Divljan je naveo da će kao akcionar podneti tužbu za nadoknadu štete protiv NBS, koja je, kako je rekao, grubim nemarom, odnosno nesprovođenjem adekvatnog nadzora, oštetila akcionare.

Pomenuti predsednik Izvršnog odbora Banke Dragan S. Tomić poslanik je SNS-a i predsednik Gradskog odbora SNS-a u Šapcu, a član upravnog odbora i odbora za reviziju je koordinator ekonomskog saveta SNS Milenko Dželetović, koji je, istovremeno, i na poziciji finansijskog direktora Telekoma, člana UO Privredne komore Beograda i člana Skupštine Železare Smederevo.

"KRAUN PLAZA": POGODI KO NIJE BIO NA VEČERI

Nekako u isto vreme kada je u NBS pisano rešenje o zatvaranju banke, preko reke, u Novom Beogradu, svečano je otvoren hotel "Kraun plaza". Nije teško pogoditi ko nije bio na svečanoj večeri.

Nije bio čak ni predsednik opštine Novi Beograd, a bili su gradonačelnici Podgorice i Ljubljane. Nije bio ni ministar trgovine, niti bilo ko iz Vlade Srbije ili višeglave prinudne uprave nad gradom Beogradom. A reč je o najvećoj realizovanoj srpskoj investiciji u poslednjih godinu dana. Cena adaptacije iznosila je oko 40 miliona evra.

Anatema bačena na Miroslava Miškovića uspešno funkcioniše. Ali, ako nije bilo naših koji se rado slikaju kad se otvori zanatska radionica sa deset zaposlenih, bilo je desetak ljudi iz američke ambasade u Beogradu s ambasadorom Majklom Kirbijem na čelu.

Ne znam o čemu su on i Mišković ćućorili tokom večere, ali brojnost delegacije govori da nije reč samo o protokolarnom odzivu zbog okolnosti da je "Kraun plaza" u američkom lancu hotela "Interkontinental". ¶

Hrani Simu pa šalji – internet se umiri

Slučaj cenzure satiričnog klipa o Aleksandru Vučiću indikativan je za to kakva nas kampanja čeka. Dalje, slučaj Srđana Miletića pokazuje da mi ovde više nemamo posla sa, za izborne kampanje tipičnim, pritiskom vlasti na medije, nego i sa pritiskom na pojedince, građane koji ne participiraju aktivno u političkom životu. Nije potrebna velika pamet da se zaključi koliko je to opasno

Bilo je u dosadašnjim izbornim kampanjama slučajeva kada ovaj ili onaj političar uradi nešto nepromišljeno i, takoreći, izglupira se. Ali da se cela stranka izglupira, to nismo doživljavali, sve do subote 1. februara. U snežnim smetovima na autoputu kod Feketića odigrala se drama sa velikim propagandnim potencijalom za učesnike u predizbornoj kampanji. Ruku na srce, taj je potencijal mogao da bude odlično iskorišćen, samo da je propagandna mašinerija Srpske napredne stranke ušla u čitavu stvar sa malo manje entuzijazma i sa malo više mere.

No, krenimo redom kroz studiju slučaja "Aleksandar Vučić u Feketiću", da bismo videli kako u Srbiji funkcionišu upotreba i zloupotreba interneta u političke svrhe i kako ona na kraju dovodi do cenzure i ućutkivanja pojedinaca, a na koncu se obija o glavu onom ko je čitavu stvar započeo.

UM CARUJE, MASA DOBRO DOĐE

Dakle, u subotu 1. februara na autoputu kod Feketića došlo je do velikog zastoja u saobraćaju usled snežnih nanosa i jakog vetra. Vojska Srbije priskočila je u pomoć Sektoru za vanredne situacije MUP-a Srbije, pa su uz pomoć helikoptera evakuisani ljudi zaglavljeni u mećavi. Pored vojske, u pomoć su priskočili i prvi potpredsednik Vlade Srbije Aleksandar Vučić i ministar saobraćaja Aleksandar Antić. Kamera Radio-televizije Srbije zabeležila je trenutak kada prvi potpredsednik promrzlog dečaka na rukama nosi do helikoptera. Korisnicima interneta, po pravilu, ne treba mnogo vremena da od glavnih političkih vesti naprave sprdnju koja se potom viralno širi društvenim mrežama. Tako je Srđan Miletić, glumac i satiričar, poznat po lutkarskoj političkoj satiri *Nikad izvini*, napravio šaljivi klip koristeći snimak RTS-a. Samo nekoliko sati nakon što ga je postavio na svoj Jutjub kanal, klip je uklonjen, a Miletićev nalog ugašen. Svaki pokušaj drugih korisnika Jutjuba da ponovo aplouduju isti klip završavao je brisanjem.

Cenzurisanje interneta u XXI veku nije naročito oštroumna stvar. Ko god misli drugačije, trebalo bi da se upozna sa, recimo, brojem stanovnika Kine koji imaju Fejsbuk profile, iako je Fejsbuk u ovoj zemlji i zvanično zabranjen i blokiran. Jednostavno, korišćenje VPN-a, virtuelne privatne mreže, omogućava Kinezima da nesmetano koriste ne samo Fejsbuk nego i

EKSPLOZIJA DUHOVITOSTI: Šaljive fotomontaže na račun Aleksandra Vučića

na Tviter
ti ne može

sve druge sadržaje koje zvanična politika države strogo zabranjuje. Otuda potpuno zapanjuje činjenica da iza ujdurme oko gašenja Miletićevog Jutjub naloga stoje internet stručnjaci, štaviše šefovi internet tima Srpske napredne stranke.

Da je tako, nedvosmisleno ukazuje tvit šefa internet tima SNS-a, Marija Maletića, koji je na pitanje jednog korisnika Tvitera kako njegov tim uspeva tako brzo da ukloni klipove sa Jutjuba odgovorio: "um caruje a i masa ljudi dobro dodje". Maletić je ubrzo obrisao ovaj tvit, ali dolepotpisana ga je videla svojim očima, u realnom vremenu, i spremna je da svedoči na sudu da je Maletić ovo napisao.

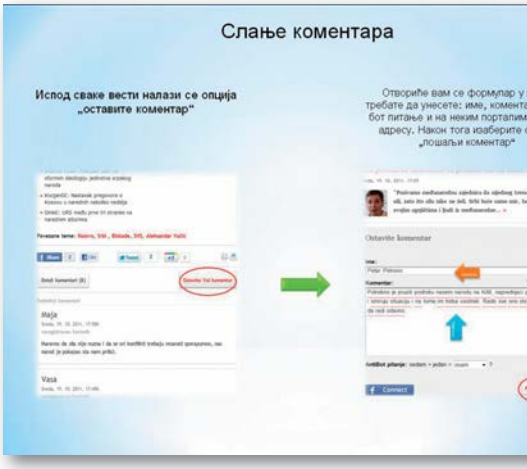
Na kakvu je masu ljudi Maletić mislio, internet-zajednica u Srbiji odavno zna, mada je dokaza za njeno postojanje donedavno bilo malo i uglavnom su bili posredni. Maletićev obrisani tvit prva je direktna potvrda da Srpska napredna stranka angažuje svoje članove i pristalice da masovno ostavljaju komentare na informativnim portalima ili da prijavljuju kao neprimerene sadržaje koji ne idu u korist njihovoj stranci i lideru Aleksandru Vučiću. Takvo prijavljivanje na društvenim mrežama rezultira uklanjanjem sadržaja i brisanjem profila korisnika. Inače je namenjeno plemenitoj svrsi – samoregulatornom uklanjanju uvredljivih, opasnih i zlonamernih sadržaja kroz takozvanu postmoderaciju, tj. moderisanje sadržaja nakon njihovog objavljivanja. Zato u ovom slučaju možemo da govorimo i o zloupotrebi post-moderacije, koja se inače smatra demokratskijim i poštenijim načinom selekcije sadržaja nego što je premoderacija, koja predstavlja proveru pre objavljivanja i samim tim previše podseća na klasičnu cenzuru.

Da Mario Maletić i još jedan njegov kolega, Simo Čulić, kontrolišu i koordiniraju čitavu armiju partijskih botova, prvi put je postalo nesumnjivo u decembru prošle godine, kada je Čulić na svom Fejsbuk profilu objavio uputstvo za pristalice SNS-a koje je trebalo da reaguju na satirični tekst o Aleksandru Vučiću na portalu Njuz.net. Trebalo je da članovi SNS-a na sajtu Njuz.neta ostavljaju komentare čija je suština u tome da su njihovi tekstovi inače duhoviti, ali da su ovog puta preterali. Kako je došlo do toga da Čulić takvu poruku ostavi javno, na svom Fejsbuku, postalo je jasno tek ovih dana, kada su u javnost procurili interni materijali SNS-a pod nazivom "SNS uputstvo za ostavljanje komentara". Pauer Point prezentacija sa 21 slajdom otkriva na koji način SNS angažuje svoje aktiviste na komentarisanju vesti domaćih onlajn medija. Ova stvar je za SNS toliko značajna da je komentarisanje organizovano po smenama i dežurstvima, a da svaki od 80 lokalnih odbora ima obavezu da dežura bar jednom u dve nedelje. Aktivisti imaju obavezu da se upišu u detaljnu Eksel tabelu, ostave podatke o mediju na kom su komentarisali vest, link ka komentaru, njegov tekst i nadimak pod kojim je komentar napisan. Priručnik sadrži i uputstvo o tome kako napraviti uverljiv nadimak, kako izbegavati sukobe sa neistomišljenicima i šta treba da sadrži tekst komentara. Koordinacija čitavog poduhvata odvija se u tajnoj Fejsbuk grupi pod nazivom Sns.net. Tu Čulić i Maletić ostavljaju linkove ka vestima koje su prioritetne za komentatore. Otud objašnjenje kako se »

PRIZNANJE: Obrisani tvit Marija Maletića

Čulić prevario i javno postavio obaveštenje o Njuz.netu. Svakom korisniku Fejsbuka koji je član neke zatvorene grupe ovo se dogodilo bar jednom u životu.

U SKRIN-ŠOTU JE ISTINA

Naravno, Čulić je taj post, baš kao i Maletić svoj tvit, brzo obrisao. Ali, i tu se opet vraćamo na besmisao cenzure na internetu, skrin-šot (*screen shot*) najsigurnije je sredstvo borbe za istinu i pravdu u slobodnom i neograničenom virtuelnom prostoru. U vreme kada se u domaćim onlajn medijima "vruće" političke vesti pojavljuju, a onda misteriozno nestaju, kod korisnika se već razvio refleks da odmah naprave skrin-šot, za ne daj bože. Zahvaljujući tome, danas ni Maletić ni Čulić ne mogu da negiraju svoje gafove, iako su ih obrisali. O važnosti skrin-šota mogu da posvedoče brojni novinari u Srbiji koji su, prošle nedelje, kada se na sajtu Ministarstva privrede pojavio tekst ostavke Saše Radulovića, isti prvo snimili na svojim računarima, pa tek onda čitali. I bili su u pravu, jer je tekst nakon dva dana uklonjen sa sajta. Osim skrin-šota, korisno je i daunloudovanje sadržaja, što je odlično poslužilo u slučaju uklanjanja klipa Srđana Miletića. Kako je klip uklanjan tako su ga korisnici ponovo postavljali na različitim mestima na mreži. Nove lokacije na kojima se mogao videti nicale su kao pečurke posle kiše, ukazujući, ponovo, na sav besmisao cenzurisanja interneta.

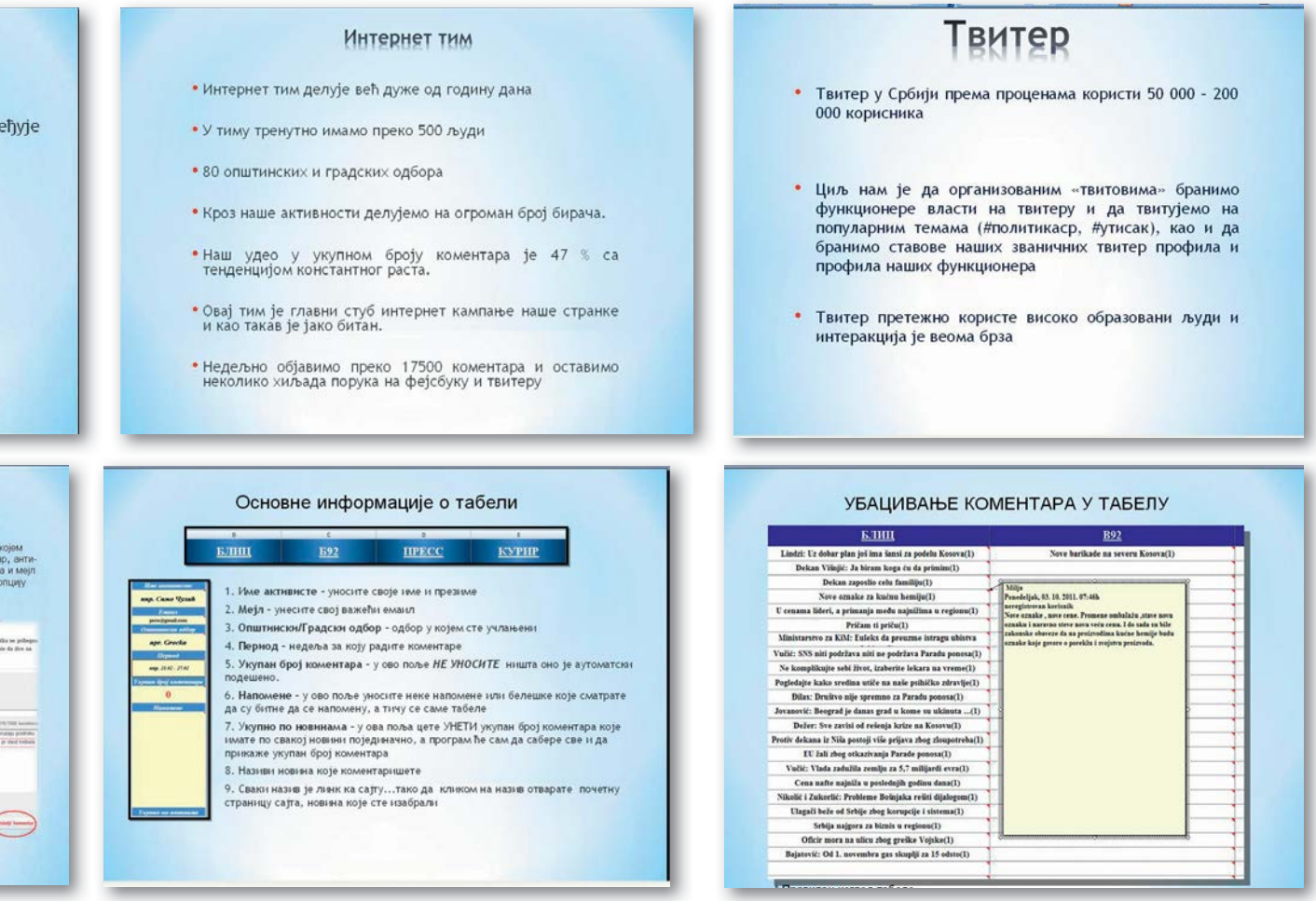
NISU DECA NIŠTA KRIVA

Zbog cenzure koja je zadesila Srđana Miletića i ostale koji su podelili njegov klip, može se reći da je srpski internet 1. i 2. februara goreo. Optužbe za cenzuru, duhovite doskočice, fotomontaže koje ismevaju Vučićev podvig preplavile su društvene mreže, pa je tako prvi potpredsednik osvanuo kao Supermen, Betmen, bernardinac, moćni rendžer, vučica Rea – zaštitnica Rima, Feketić se na fotomontažama pojavio kao oaza okupana suncem, puna rascvetalih lala nakon dolaska Aleksandra Vučića, a RTS-ov snimak dobio je novu parodiju u kojoj Vučić unosi Marija Maletića u helikopter kako bi ga sprečio da cenzuriše internet.

Očigledno je da se angažovao i Vučićev tim za krizni PR, jer je na njegovoj zvaničnoj Fejsbuk stranici osvanula informacija da predsednik SNS-a nema nikakve veze sa uklanjanjem snimka i da mu je drago što je klip nasmejao Srbiju.

Međutim, dogodilo se još nešto. Poput onih čudnih situacija kada se dogodi teroristički napad, pa se razne "al kaide" utrkuju da preuzmu odgovornost, javila se Radio-televizija Srbije da potvrdi kako ona stoji iza uklanjanja satiričnog klipa sa Jutjuba. Prema njihovoj tvrdnji, do masovnog povlačenja video-klipova došlo je zbog povrede autorskih prava. S obzirom na to da je na blokiranim videozapisima naglašeno da je došlo do povrede autorskih prava koje administrira firma "KVZ Digital", Petar Boračev, predstavnik KVZ-a za balkanski region, rekao je za portal Telegraf.rs da se ova kompanija bavi legalnom digitalnom distribucijom audio-vizuelnih snimaka i da je direktan partner sa više od 130 onlajn platformi, između kojih je i Jutjub. Među klijentima KVZ-a nalazi se i RTS. Kako je Boračev objasnio, vlasnik sadržaja upravlja svojim snimcima na Jutjubu, a sistem prepoznavanja duplikata videa i uklanjanja istih na Jutjub platformi radi automatski. Urednik RTS veb-sajta Ljubiša Obradović potvrđuje u razgovoru za "Vreme" da je RTS zaštitio svoja autorska prava na Jutjubu. "Svi koji su embedovali video sa našeg kanala i dalje ga imaju na svojim stranama. Na sajtovima koji su koristili nelegalne izvore sa Jutjuba, snimak je automatski blokiran, zahvaljujući Jutjubovom softveru za prepoznavanje. Dakle, sve što je uklonjeno sa Jutjuba, uklonjeno je zahvaljujući tom softveru, a što se tiče drugih servisa, za to zaista ne znam, iako svi znamo da partijski botovi postoje i da su uporni", kaže Obradović i dodaje da na sajtu RTS-a postoji naznaka da njihova autorska prava štiti KVZ.

Bez obzira na to što RTS i dalje tvrdi da stoji iza uklanjanja spornog klipa sa Jutjuba, kako "Vreme" nezvanično saznaje, Mario Maletić smenjen je sa mesta šefa internet tima SNS-a, a na toj funkciji menjaće ga – Simo Čulić. Maletić je ujedno ispario sa društvenih mreža. Njegov poslednji post na Fejsbuku je link ka RTS-ovom snimku evakuacije kod Feketića, a na Tviteru "Dobro veče" upućeno pevaču Vladi Georgievu, oba od 1. februara. Srećom, živ je i zdrav, i najverovatnije tvituje sa profila pod nadimkom golubica_. U

MI SMO 47 POSTO: Uputstvo za internet kampanju Srpske napredne stranke

internet zajednici se već duže vreme pouzdano zna da Maletić stoji iza ovog profila, koji na Tviteru prati oko 2000 ljudi.

BIĆE I PRIJAVA

Uprkos tome što Srbija važi za zemlju u kojoj nedostaju zakoni koji bi regulisali slobodu govora na internetu, oglasila se Share fondacija, organizacija koja i inače zagovara slobodu na mreži. Ova fondacija saopštila je da će podneti krivičnu prijavu protiv odgovornih za uklanjanje šaljivih video-snimaka u kojima je u glavnoj ulozi bio prvi potpredsednik Vlade Srbije i predsednik Srpske napredne strane Aleksandar Vučić. Fondacija je u saopštenju za javnost navela da će krivičnu prijavu podneti zbog pokušaja cenzure na internetu, i to protiv odgovornih lica u kompaniji Matrikon (Matricon), po čijoj su prijavi uklanjani "politički nepodobni" sadržaji sa internetskih platformi tokom prethodnog vikenda. Ta kompanija je ovlašćeni predstavnik za teritoriju Srbije bugarske kompanije registrovane u Austriji KVZ Music.

Share fondacija je najavila i da će podneti Zahtev za informacije od javnog značaja Radio-televiziji Srbije kako bi se utvrdila eventualna odgovornost javnog servisa u ovom slučaju. "Ne možemo da se ne zapitamo zašto je ova situacija specifična ako na Jutjubu možete neometano pogledati sve epizode komercijalne serije 'Ravna gora', ili pronaći 15.800 klipova koji u naslovu imaju 'RTS Dnevnik'. Ali mogućnost uklanjanja materijala po osnovu zaštite autorskih prava nije iskorišćena za ove sadržaje, već za materijal u pogledu koga nije postojao zakonski osnov", piše u saopštenju Share fondacije uz napomenu da se fondacija odlučila za podnošenje krivične prijave jer smatra da je ovo bitka za internetsku slobodu i za internetsku kulturu.

Share fondacija je objasnila da joj je namera da ukaže na slobodu korišćenja dela zaštićenih autorskim pravima u svrhe parodije i satire, kao legitimnog načina izražavanja mišljenja: "Naš cilj nije da učestvujemo u dnevnopolitičkim medijskim aferama. Za nas su akteri nebitni. Ono što želimo jeste da kroz analizu i pokretanje postupka stvorimo pravni okvir koji će zaštititi internetsku kulturu od bilo kakvog budućeg pokušaja da se ona cenzuriše, sankcioniše ili uguši."

"Dobro je što su podneli krivičnu prijavu, da konačno problem zaštite autorskih prava raščistimo na sudu", kratko je prokomentarisao za "Vreme" Ljubiša Obradović, urednik sajta RTS-a.

ŠTA (NI)JE ZNAO VUČIĆ

Da li je Aleksandar Vučić znao ili ne da njegove pristalice i partijski funkcioneri stoje iza cenzurisanja satiričnog klipa, više nije ni bitno. Smena Marija Maletića ukazuje na mogućnost da se ovaj stranački omladinac i internet-ekspert naprosto preigrao i pregoreo u borbi za svoju političku ideju. Slično je zadesilo i čitav SNS, čijeg se zvaničnog saopštenja da treba pokrenuti istragu protiv Saše Radulovića zbog spornih stečajeva koje je vodio u vreme vlasti Demokratske stranke, odrekao predsednik stranke lično. Ali, podjednako je uverljiv i scenario po kom je Maletićeva smena usledila kao deo kriznog PR-a.

Ova afera je na više nivoa indikativna za to kakvi nas izbori čekaju. Dalje, slučaj Srđana Miletića pokazuje da mi ovde više nemamo posla sa, za izborne kampanje tipičnim, pritiskom vlasti na medije, nego i sa pritiskom na pojedince, građane koji ne participiraju aktivno u političkom životu. Nije potrebna velika pamet da se zaključi koliko je to opasno. ¶

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

Privremena pobeda

“Novi zakoni o privatizaciji i stečaju bi značili da svi nadzorni odbori sa svim partijskim kadrovima više ne bi bili tu, da bi se odlučivanje vratilo u instituciju koja treba da sprovede privatizaciju i da bismo potpuno otvorili prostor da se taj postupak završi u 2014. Kako su zakoni zaustavljeni, to mi je bio jasan signal da volja ne postoji, da ne postoji želja za razvlašćivanjem političkih stranaka”

“Prošle nedelje smo osnovali udruženje građana koje se zove ‘Dosta je bilo. Restart’, sa idejom da pravimo listu za naredne izbore”, kaže za “Vreme” Saša Radulović, čiji je tekst ostavke teško optužio Aleksandra Vučića za zaustavljanje reformi i vaninstitucionalnu vladavinu. Na pitanje ko će biti na listi novoosnovanog udruženja, Radulović kaže: “Na tome se još uvek radi, reč je o istom timu koji je radio u Ministarstvu – Dušan Pavlović, Aleksandar Stevanović i drugi ljudi koji nisu u javnosti eksponirani. Kada je reč o imenima sa naše liste, nećemo ih objaviti pre nego što je završimo, a to bi trebalo da bude gotovo do kraja februara.

“VREME”: Koji su ciljevi vašeg udruženja?

SAŠA RADULOVIĆ: Artikulisali smo značajnu ideju u poslednjih pet meseci rada Ministarstva, i pokazali da je moguće vršiti vlast a držati se principa. Uspostavili smo neka osnovna pravila – odgovornost, otvorenost, transparentnost u trošenju novca poreskih obveznika, primenili smo neke osnovne stvari iz ekonomije – nema besplatnog ručka, kad negde date morate negde i da uzmete, kao i onaj prvi, osnovni postulat ekonomije, a to je da su resursi oskudni. Takođe, ušli smo u osinje gnezdo partijskih interesa, interesnih grupa koje žive kao paraziti na leđima sistema. I upravo zbog postojanja takvog parazitskog sistema svi građani žive tako loše. Postoji direktna veza između te dve stvari.

Koje su to interesne grupe?

Svako ko se koristi državom, javnim sektorom i državnim novcem za svoj opstanak, bilo na ekonomskoj, bilo na političkoj sceni. Političke partije su do savršenstva dovele sistem u kom se partijski kadrovi zapošljavaju preko institucija sistema u javnim preduzećima i u državnim ustanovama. Čitavi koalicioni sporazumi se prave da bi mogli da se udome kadrovi. Imamo stalan rast broja zaposlenih, veliki broj ljudi u javnom sektoru ne radi svoj posao, nego je tu postavljen politički. A onda, drugi deo tog čitavog sistema je privilegovani deo privatnog sektora koji se oslanja na partijsku ekonomiju, koji dobija ugovore u javnim preduzećima i povlašćen je kod javnih nabavki. U takvom parazitskom sistemu, kad je naišla kriza, i kad su nam presušili neki izvori prihoda koje smo imali u prošlosti, celo društvo je počelo da se urušava i da se smanjuje. Znači, zdravo tkivo umire da bi parazit mogao da preživi.

Vi zapravo pričate o velikom delu društva. Ako uzmemo da je to većina javnog sektora i deo privatnog sektora, to je onda ogroman broj ljudi.

Tako je.

Kako uopšte tako nešto može da se razbije?

Morate poći od nekih bazičnih stvari. Mi imamo urušenu državu, urušene institucije sistema. One nisu nezavisne, nego su probušene od strane raznih kabineta i političkih stranaka, koje kroz njih ostvaruju svoje interese. Umesto da institucije funkcionišu u skladu sa zakonom i da vrše svoje nadležnosti, one, u stvari, rade po nalozima. To smo otkrili i sprečili u nekoliko institucija – u Agenciji za privatizaciju, SIEPA, Agenciji za licenciranje stečajnih upravnika (ALSU), Fondu za razvoj...

Sa druge strane, ukinuli smo subvencije, u budžetu predvideli da se ukida SIEPA. Razlog zašto država ima jednu ovako zgodnu agenciju, jeste zato što je ona savršena za udomljavanje svih partijskih kadrova. O svemu tome smo upoznali javnost i podnesene su krivične prijave. Takođe, kad zapošljavate ljude u agencijama, ne znam da li znate, imate kombinacije gde plata bude 130.000, od toga 60.000 mora da se da u kasicu za stranku. Pa to je stravično.

O kojoj stranci govorite?

Pa, to ministarstvo je pre nas vodila jedna stranka, i sve agencije su bile u vezi sa tom strankom. Međutim, zaista nije na meni da to kažem, pošto niti smo nekog ispitivali, koja mu je stranačka pripadnost, niti nas to interesuje.

Kad kažete da su političke partije do savršenstva dovele načine na koje iskorišćavaju državne i društvene resurse, govorite o svim partijama?

Da.

Kako onda mislite da sprovedete sve te reforme o kojima govorite? Jedini način bio bi da sami formirate vlast.

Udruženje neće ulaziti u koalicije koje ne poštuju neka osnovna pravila koja ćemo objaviti, i kojih ćemo se držati – pravila u kojima nema partijskog zapošljavanja, u kojima je transparentnost ključni činilac, gde se ugovori objavljuju, gde se ne prave tajni dilovi, znači, čitav set stvari koje moraju da budu zadovoljene da bi se uopšte mogla praviti koalicija. Sada, da li će se druge stranke prikloniti tome ili ne, to nije nešto o čemu mogu sad da govorim, ali siguran sam da građani podržavaju takav način pogleda na upravljanje zajedničkim javnim resursima.

Kako ste se osećali u vladi?

Ušao sam u vladu sa željom da neke stvari promenim. Mislim da sam bio kristalno jasan pre ulaska šta je to što želim da ostvarim. Imao sam jasnu listu stvari

parazita

fotografije: Ivan Šepić

koje sam hteo da ostvarim, spisak reformi, i one su ušle u ekspoze premijera, na kome sam radio. Znači, ovo nije nešto čime sam se ja bavio sa strane, nego nešto što je postala zvanična politika vlade. I onda je vlada polako, vremenom, odustajala od jedne po jedne stvari sa liste, da bi na kraju, konačno, 20. januara odustala od poslednje, čime je moj ostanak u vladi bio obesmišljen. Kako sam se osećao u vladi? Pa, osećao sam da političke podrške očigledno nije bilo, stvari su postajale sve hladnije, otpori su bili veliki, a najviše otpora je bilo od strane kabineta prvog potpredsednika. Inače, i sama vlada jako slabo radi kao telo, kao tim.

Kako su izgledale te sednice vlade? Ko predsedava sednicama?

Predsedava premijer, pri čemu dnevni red obično saznate pet minuta pre održavanja same sednice.

Kako to izgleda, kad i ne znate o čemu ćete da razgovarate?

I ne razgovara se. Dnevni red se usvoji, možda poneko ima nešto da kaže, zatim se pristupi glasanju i to je uglavnom to, kod većina sednica vlade.

Znači, nikakve rasprave na sednicama vlade nije bilo?

Ne. I kod odluka o ekonomskoj politici nije bilo nikakvih razgovora. To se radilo po kabinetima, odnosno u kabinetu prvog potpredsednika. To je bilo jedno neprijatno iznenađenje, ja sam, naivno, ipak mislio da se na vladi diskutuje o nekim važnim stvarima, da postoje različita mišljenja. Međutim, to jednostavno nije bilo tako.

Jeste li probali da diskutujete na nekoj sednici?

Koliko se sećam, imali smo jednu sednicu na kojoj je bila značajnija diskusija, i mislim da su se svi posle sednice osećali dobro. Pričali smo o Zakonu o privatizaciji, Zakonu o stečaju, i ministri su sami predlagali nekoliko drugih tema. Recimo, na toj sednici nije bio prvi potpredsednik.

Pomenuli ste atmosferu straha na sednicama, i da ministri ništa ne smeju da pitaju. Možete li sad konkretno da kažete: za koga mislite da se plašio, i od koga se plašio?

To je moj ukupan utisak o celom radu vlade, bilo je i dosta primera toga, recimo, kada su se birali direktori agencija, bila je situacija u kojoj je bio tajac dok je prvi potpredsednik čitao CV jednog kandidata kojeg je predložilo Ministarstvo privrede, a sa kojim se nije slagao.

Vi ste ga predložili, a on se nije slagao?

Tako je. I tajac u vladi pet minuta, dok on čita CV.

I? Šta se desilo?

Pa, na kraju je prihvatio tog i druge kandidate, i to, po mom mišljenju, samo zbog međunarodnih institucija – Svetske banke, MMF-a i EU, kojima je bilo jasno da su ove reforme koje hoćemo da sprovedemo ono što Srbiji treba.

Pre nego što ste ušli u vladu, otišli ste sa konkretnim stvarima kod Vučića. Kada ste videli opstrukciju, zašto niste imali neki razgovor sa njim, pitali ga, "zašto ovako, kad smo se dogovorili"?

Više nije bilo tih razgovora. On i nije čovek koji voli da ima takve razgovore, on više voli da izdaje direktive i naredbe šta treba da se radi.

Jeste li tražili taj razgovor?

Tražio sam, naravno. Međutim, kako su se stvari odvijale, bilo je poprilično jasno »

u kom to pravcu ide, tako da smo od nekih stvari polako morali da odustajemo. Neke stvari smo dobili, mada uz značajne otpore – na primer, za postavljenje direktorke Agencije za privatizaciju, direktora SIEPA, ALSU, trebalo nam je gotovo tri meseca. Međutim, ja nisam čovek koji lako odustaje, dok god je postojala ikakva mogućnost, odnosno naša ocena da će reforme koje su bitne proći, mi smo istrajavali na tome.

Vi ste se zapravo držali tog zakona o radu kao poslednje instance.

Ne. Ključni zakoni su zakon o privatizaciji i zakon o stečaju. Ta dva zakona stvaraju pravni okvir za rešenje pitanja preduzeća u restrukturiranju. To su preduzeća koja nas godišnje koštaju 750 miliona dolara. U realizaciju toga smo krenuli još u septembru. Zakoni su samo ključni događaj koji stvara pravni okvir, nakon čega smo mogli da realizujemo ono što smo pripremali četiri meseca – lične karte preduzeća, popis imovine, popis obaveza, procena fer tržišne vrednosti imovine i obaveza. Ušli smo u pravljenje poslovnih planova za 2014. i to sve skupa je trebalo da bude ta reorganizacija. Država je bila neodgovorna i izgubila je sav kapital, odnosno vrednost imovine svih tih preduzeća je daleko manja od vrednosti obaveza. To je bila ključna reforma, ona na kojoj su insistirali MMF i Svetska banka, to su bili uslovi za dobijanje novca od Svetske banke. Jer, kad jednom to uradite, onda ovaj trošak od 750 miliona više ne postoji, to je pod jedan, ali meni je mnogo važnije da ta preduzeća dobijaju priliku da na zdravim osnovama počnu da funkcionišu. Zakon o radu i Zakon o planiranju i izgradnji su jako važni za ukupno poslovno okruženje, i ta dva zakona nisu zakoni Ministarstva privrede, nego Ministarstva rada i Ministarstva građevine, ali pošto su kritično važni za ukupno poslovno okruženje i niko nije hteo o njima javno da govori, onda je Ministarstvo to preuzelo na sebe. Recimo, Zakon o radu nije popularan. Meni bi bilo najlakše da nijednu reč o tom zakonu nisam progovorio. Međutim, on je toliko važan za izmenu ukupnog poslovnog okruženja, da bi bilo neodgovorno ne govoriti o nečemu što je nepopularno, a važno. Kad pitate ljude, mnogi će vam reći: "Odlično ste radili u Ministarstvu ove stvari koje se tiču uvođenja reda u ta preduzeća u restrukturiranju, ali ovaj zakon o radu nam se nikako ne dopada." Međutim, ne može ili-ili. To je jedan paket koji morate da uradite, i tu smo, oko Zakona o radu, imali i najveći otpor, a onda se tog 20. januara pokazalo da centralno pitanje i nije bio Zakon o radu, nego zakoni o privatizaciji i stečaju, koji su zaustavili uvođenje reda i sprovođenje reformi.

Ali, oni su već bili prošli vladu?

Kad smo završili zakone početkom decembra i poslali ih vladi na usvajanje, rekli smo: "Ako zakoni prođu, to znači da neće biti izbora. Ako zakoni ne prođu, biće ih." I kako su došli u vladu, počele su opstrukcije.

Od koga?

Od ministarstava SNS-a – ministarstava energetike, odbrane, pravde – koji su slali razne primedbe na zakone, mnoge od njih potpuno besmislene, i na kraju nisu ni ušle u konačan tekst, koji je prošao krajem decembra. Bilo nam je očigledno da je to samo odugovlačenje postupka.

Pomenuli ste u ostavci da je vršen pritisak za deblokadu nekih računa.

Tako je.

Koji su to računi?

To je nešto za šta smo podneli prijave, i to nije nešto o čemu hoću kroz medije da diskutujem.

A ko je vršio pritisak da se to uradi?

To je rađeno iz kabineta prvog potpredsednika.

Kako je to izgledalo?

Pa, iz kabineta se, kao i za sve ostale stvari, zove institucija i traži da se uradi neka stvar. Kad govorimo o urušenim institucijama sistema, o tome govorimo. I to je bila masovna pojava u prošlosti, imao sam ta iskustva i pre nego što sam postao ministar, a ovde smo to direktno videli. Postoji izveštaj direktorke Fonda za razvoj koja je napisala i ko je vršio pritisak – firma je bila blokirana od strane Fonda, Fond onda skine blokadu, nakon nekoliko dana banke uspostave svoju blokadu, a onda Fond blokira ponovo, i bude zadnji na listi.

Šta je vama Vučić tačno rekao kad ste ulazili u vladu? Vi ste rekli šta su stvari koje želite da uradite, šta je on rekao?

On je rekao: "Dobro, nama trebaju velike reforme." Pošto se i tada govorilo o mogućim izborima, postavio sam pitanje "Da li to što će možda biti izbora, da li će

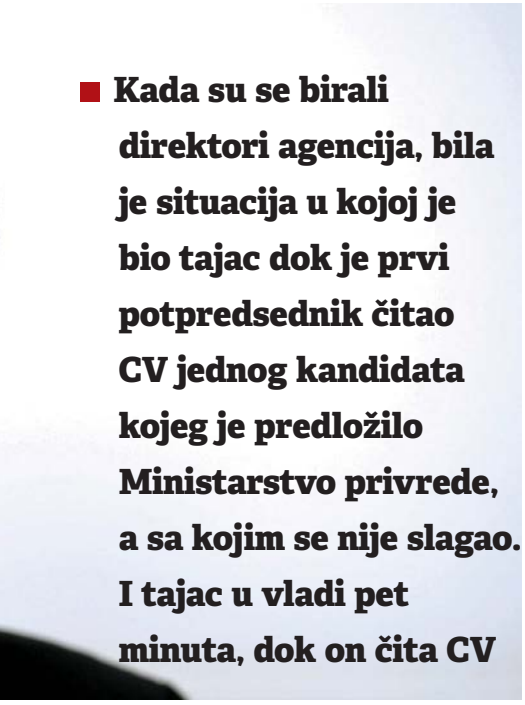
to uticati na reforme, odnosno da li će reforme biti zaustavljene da bi se održali izbori?", i odgovor je bio "Ne". Odnosno, "Ja nisam zainteresovan za rejting i politiku, mi moramo da sprovedemo reforme." I to je bilo to.

Dobili ste i odgovor sa Vučićeve strane – "kako Radulović zna kako je na sednicama vlade, kad nije ni dolazio na te sednice?"

Bilo je sednica vlade na kojima nisam bio. Međutim, broj sednica na kojima sam bio je daleko veći. Nisam bio na sednici vlade na kojoj se predstavljao paket ekonomskih mera. Za taj paket nisam bio ni konsultovan, imao sam potpuno drugačije mišljenje, i onda sam bio pozvan da se pojavim na sednici i da branim taj paket mera. Ja to jednostavno nisam mogao da uradim. Nakon toga, u jednom periodu smo ušli u problem oko postavljanja direktora institucija, i onda sam u jednom trenutku rekao da neću doći ni na jednu sednicu vlade dok kandidati za agenciju ne prođu. Pošto je to prošlo, onda su se stvari vratile u neku normalu.

Pomenuli ste nekoliko stvari koje su urađene na štetu građana – ugovor JAT-a sa Etihadom, na primer. O čemu je tu zapravo reč?

Neću govoriti o detaljima, to je nešto što je deo izveštaja koji smo poslali vladi, o tome će se već razgovarati u narednom periodu. Prva stvar koju bi vlada trebalo da uradi je da transparentno objavi te ugovore. Jedini način da se dokaže da su

Kada su se birali direktori agencija, bila je situacija u kojoj je bio tajac dok je prvi potpredsednik čitao CV jednog kandidata kojeg je predložilo Ministarstvo privrede, a sa kojim se nije slagao. I tajac u vladi pet minuta, dok on čita CV

ugovori dobri jeste da se daju javnosti na uvid. Ja mislim da su ugovori loši.

Zašto?

Zato što imaju neke odredbe koje su loše pregovarane, koje su na štetu Republike Srbije, a ne postoji nijedan razlog zbog kojeg bi bile takve. Postoje neki standardi u svetu kako se ti ugovori pregovaraju, koje komponente u sebi treba da sadrže, i neke stvari koje su tu urađene jednostavno nisu u redu. Neću ulaziti dublje u to, zaista ne želim preko medija da govorim o konkretnim stvarima, mislim da pritisak pre svega treba da bude na to da se ugovori javno objave. Onda će svi moći da imaju svoj sud o tome. Etihad treba sa 40 miliona da postane vlasnik 49 odsto – onda morate da znate koliko je vredan onaj deo koji država Srbija ulaže. Pošto to nikad nije urađeno, mi to ne znamo. Ili, recimo, uzimate JAT Ketering i unosite ga u JAT. Ne može ni to da se radi. U situaciji u kojoj JAT ima veće obaveze od imovine, kapital mu je negativan, akcije su mu bezvredne, unositi nešto što je vredno šest miliona evra u preduzeće koje je u minusu je jedan štetan pravni posao. Koliko će nas to netransparentno restrukturiranje koštati na kraju, biće možda predmet neke nove 24 privatizacije u budućnosti.

A šta je sa ostalim poslovima sa Arapima?

To je rađeno potpuno van Ministarstva, u tome su učestvovali ljudi bivšeg ministra, i oni su nastavili da rade taj posao. Ja tu ništa konkretno nisam video. To su samo priče, bez ijednog papira, nijednog Arapina nismo videli u tim razgovorima, priča se o čipovima, o zemljištu, ali to su sve potpuno netransparentni poslovi, za koje ne znamo ni šta se radi, ni šta se procenjuje, nemamo *cost/benefit* analizu, ni ekonomsku opravdanost, znači, ništa od onih osnovnih stvari koje morate da imate, niti onoga na čemu insistiramo: mora transparentno, mora javno.

Pomenuli ste 24 privatizacije. Vi ste radili kao "finansijski forenzičar" kada su ispitivane te privatizacije?

Ja sam finansijski ekspert. U timu postoji forenzični računovođa, ja nemam to zvanje, moja desna ruka koja je bila sa mnom u Ministarstvu, Miroslava Milenović, ima to zvanje i radili smo zajedno. Sa tužilaštvom i policijom smo radili ne samo na ta 24 predmeta, nego i na drugim predmetima, obučavali smo tužioce i policiju pristupu kod privrednog i finansijskog kriminala, kako se otkrivaju te stvari, kako se dokazuje, i tako dalje.

Učestvovali ste u istrazi svih tih privatizacija?

Ne u svim, ali u značajnom broju, pre nego što sam postao ministar.

Da li se tu nalazio slučaj Mišković?

Da, to je jedan od predmeta na kome sam takođe učestvovao.

Napisali ste pre neki dan na Tviteru da je malo toga otišlo dalje od priče u istrazi o tim privatizacijama. Zašto? Da li ste nešto našli u tim istragama, ili ne?

Ne mogu da govorim o tome šta jeste, a šta nije pronađeno, dao sam samo jedan opšti sud. Mislim da smo mnogo pričali o tome, a da je malo urađeno. Čak i neke stvari koje su dovedene poprilično daleko u istrazi, na neki način su kasnije zaustavljene. Mislim da će doći novi izveštaj iz Saveta za borbu protiv korupcije i drugih tela koji će govoriti detaljnije o tome. Osim tih opštih utisaka, ne mogu da govorim pojedinačno o tim predmetima.

Pomenuli ste političku volju. To ste svakako znali i pre nego što ste ušli u vladu, da je to ključni sastojak reformi. Jeste li stvarno mislili da će biti te političke volje?

Mislio sam da je Aleksandar Vučić imao tu volju. I to je jedina greška u proceni koju sam imao.

I kao bivši glasač DS-a? I znajući ko je Aleksandar Vučić?

Tako je. Retorika koja je bila, ono o čemu se govorilo i stvari koje su se dešavale, govorile su o tome da postoji želja da se sistem promeni. Nakon promene bivšeg ministra privrede i finansija mislio sam da zaista postoji neka želja da se stvari dubinski promene, i uverio sam se da ne postoji. Jer, da postoji volja, da su zakoni prošli, ja ne bih napuštao vladu, bez obzira na sve pritiske i atmosferu. Međutim, kako su zakoni zaustavljeni, to mi je bio jasan signal da volja ne postoji, da ne postoji želja za razvlašćivanjem političkih stranaka – novi zakoni o privatizaciji i stečaju bi značili da svi nadzorni odbori sa svim partijskim kadrovima više ne bi bili tu, da bi se odlučivanje vratilo u instituciju koja treba da sprovede privatizaciju, i da bismo potpuno otvorili prostor da se taj postupak završi u 2014.

Ja vas opet pitam: kako uopšte mislite da se sve to usvoji, ako se sve političke partije time koriste? Ako im je to maltene jedini izvor finansiranja i života?

Mogu da vam dam isti odgovor koji sam vam dao na početku. Mislim da kad se pojavi politička opcija koja zaista iskreno pristupi tome da hoće da promeni sistem...

Kad ili ako?

I jedno i drugo. Morate negde da počnete. Da li ćemo biti uspešni, ne mogu to sada da vam kažem, znam samo da to mora da se uradi. Ljudi bi trebalo konačno da shvate: na kraju, oni su ti koji drže olovku u svojoj ruci i koji 16. marta izlaze na birališta. I niko ne može da utiče na to šta će uraditi iza glasačkog paravana.

Da li ste stekli utisak da još neko osim stranaka i sindikata ima razloga da bude protiv vaših reformi?

Sve ove interesne grupe koje se naslanjaju na politiku, i mislim da su to i svi neradnici u javnom sektoru. Znači, svi partijski zaposleni ljudi, to je ključ otpora. S druge strane, ja sam siguran, i znam to, da unutar javnog sektora postoji dosta ljudi koji podržavaju ovo što radimo. Zašto? Zato što su oni nosioci rada javnog sektora. Nisu svi u javnom sektoru lenčine koji su partijski zaposleni, i koji ništa ne rade – ima ljudi koji, u stvari, nose teret neke organizacije. Recimo, u Ministarstvu privrede, nekih 30-40 odsto ljudi nosi teret kompletnog posla. Ostali se provlače. ¶

RADMILO MARKOVIĆ

Olako obećana brzina – opet

Šta je tema ovih izbora osim volje za moć i da li će birači presuditi ko ima original sertifikata, a ko original falsifikata

Nakon raspisivanja vanrednih parlamentarnih zbora 29. januara 2014, dunula je košava olujne, a ponegde i orkanske jačine, znači da je bog s nama i da ćemo pobediti.

Prvi potpredsednik sadašnje vlade, a pretendent na premijersko mesto, po mećavi, bez kape, u farmerkama, pred kamerama prenosi jedno dete iz zavejanog vozila do helikoptera. Ta slika koja imponuje srpskom biraču, a izaziva podsmehe opozicionara, možda ipak spada u štivo opisano u knjizi *Kako da se uništite pomoću televizije*. Zašto? Zbog pogrešne poruke. U mećavu gologlav uleće samo neko ko je u panici, ili ko ne sluša majku koja viče: "Dobićeš zapaljenje mozga!" To nije poželjno za onoga ko u kriznim situacijama treba da koncentrisano upravlja sistemom, radi smanjivanja mogućih efekata dolazeće oluje, a sistem je proradio tek kad su smetovi blokirali drumove.

"Olako obećana brzina", stara mana srpske politike IZ 90-IH, koju birači podržavaju, pa zatim plaćaju, i posle kukaju, bila je vidljiva i u onom improvizovanom definisanju novog privrednog kursa, prilikom rekonstrukcije vlade u septembru 2013, da bi već u januaru 2014. ministar Radulović uz tresak vrata i otkrio da je car go.

Ti "reformski" zakoni su, kako izgleda, bili osnov za početak funkcionisanja Tranzicionog fonda od 20 milijardi dinara za isplatu zaostalih zarada i za otpremnine za "tehnološki višak" u preduzećima u restrukturiranju, koja će biti kamen u cipeli buduće vlade.

O kreditu Svetske banke od 250 miliona dolara bord direktora SB trebalo je da odlučuje 27. februara. S tim povezane predloge zakona o privatizaciji, stečaju i građevinskim dozvolama Vlada Srbije je usvojila odmah posle zbudženog budžeta, 30. decembra 2013. Pošto ih Skupština Srbije nije usvojila, bord direktora SB je 23. januara 2014. odložio odlučivanje o aranžmanu. Ministarstvo finansija je saopštilo da budžet zemlje nije ugrožen – a

ODREĐIVANJE POLITIKE NAREDNE VLADE: Vlada u ostavci
foto: Vesna Anđić

i da to što Svetska banka neće odlučivati o kreditu Srbiji krajem februara ne znači da se od tog kredita odustalo. Daće šeik. Otišao ministar da pregovara o usmeno obećanih tri milijarde dolara...

MISIJA U IZBORIMA

U toku predizborne kampanje, od 26. februara do 13. marta, s predstavnicima tehničke vlade u Srbiji razgovaraće misija Međunarodnog monetarnog fonda o novom aranžmanu iz predostrožnosti.

Po rečima predsednika Saveta guvernera Narodne banke Srbije (NBS) Nebojše Savića, MMF i Svetska banka traže promene u sektoru javnih preduzeća, jačanje privatnog sektora i finansijsku konsolidaciju. Aleksandar Vučić izjavio je ranije da će MMF od Srbije tražiti uštede u budžetu od oko 400 miliona evra.

ZABORAVITE 2020!

Ti aranžmani o kojima tehnička vlada treba da pregovara verovatno će odrediti okvire politike koju će voditi naredna vlada. Određivaće ih i igre velikih interesa.

Iz Evropske komisije za energetiku dolazili su pritisci da se sporazum Srbije i Rusije o gasovodu "Južni tok" prilagodi Trećem energetskom paketu Evropske unije, o kome se u toku "ukrajinskog zatezanja" spore Brisel i Moskva, dok nemački Vinterštal ugovara isporuke cevi za podmorski deo tog gasovoda. Ruski ministar spoljnih poslova Sergej Lavrov opominjao je u intervjuu "Politici" da srpsko-evropsko približavanje ne bi smelo da ugrozi realizaciju "Južnog toka".

To nije bio jedini vetar koji je hladio radosni polet posle otvaranja pregovora o članstvu sa EU. Generalni sekretar Evropskog pokreta Nemačke Bernd Hiteman, koji je u Beogradu 30. i 31. januara učestvovao na forumu "Srpsko-nemački civilni dijalog", objašnjavao je da nije moguće da Srbija završi pregovore sa EU do 2018. godine i da postane punopravna članica 2020, kako su govorili vladajući političari.

"Zabava je počela otvaranjem pregovora, ali važno je istaći da sledi veliki posao. Srbija će biti suočena sa mnogo tehničkih zahteva, mnogo pravnika će govoriti šta je potrebno uraditi i doći će politički i tehnički savetnici koji će pomoći Srbiji da ispuni kriterijume za članstvo", rekao je Hiteman.

U tom kontekstu, u trku, čiji je programskim ishod spoljnim uticajima i unutrašnjim prilikama prilično omeđen, uz sav kolorit uvreda, omalovažavanja, žalbi i pretnji, intenzivno se priprema tuce aktera po kameleonstvu ili po verolomnosti poznatih javnosti.

Eksdosovske i novoevropske stranke se glože oko toga ko je sposoban za sprovođenje proevropskog programa, ko poseduje original sertifikata, a ko original falsifikata. U antievropskom bloku

Stranačke pozicije

SNS – "Očekujem plebiscitarnu podršku naroda. Nije dovoljno da budemo prvi, očekujemo ubedljivu podršku", kazao je predsednik SNS-a Aleksandar Vučić, koji navodi da će se ta stranka fokusirati na tri cilja: "Naš cilj je ekonomija, što više poslova za mlade, podsticanje preduzetničkog duha i privatnog sektora, drugi cilj je zaštita penzionera, jer nećemo dozvoliti da to bilo ko ugrozi, što sam rekao i čelnicima MMF-a. Treći cilj je nastavak borbe protiv korupcije i kriminala. SNS je već 4. februara predao listu. Zaključio je koalicioni sporazum sa Ljajićevim SDPS-om, Ilićevim NS-om, Draškovićevim SPO-om i Vulinovim Pokretom socijalista. Koalicioni sporazum sa Karićevim Pokretom Snaga Srbije nije potpisan, ali ima nekih njihovih predstavnika na listi.

SPS – Na pitanje očekuje li da će u kampanji politički protivnici posegnuti za nekom novom aferom protiv njega, predsednik SPS-a Ivica Dačić kaže: "Ma jok. Baš očekujem da neće objavljivati te gluposti i da će prema meni svi da budu fini, civilizovani i nadasve pristojni. A vi?" SPS nastupa u koaliciji sa PUPS-om i Jedinstvenom Srbijom, s kojom je nastupao i ranije.

DS – Demokratska stranka, koja na početku kampanje prolazi kroz dramu zvanu "diferencijacija, homogenizacija, pa revolucija", uspostavlja najvidljiviju distancu prema dosadašnjoj naprednjačko-socijalističkoj vlasti: "Imamo najgoru vladu u poslednjih 14 godina, najmanje investicija, najviše obećanja, najmanje znanja, najviše zaduživanja... Mi smo za zdrav razum, oni za čvrstu ruku. Mi za uvažavanje mišljenja, a oni za autoritarnost i lov na veštice i lažne mesije..." (Pajtić)

NOVA DEMOKRATSKA STRANKA – Boris Tadić podneo je ostavku na funkciju počasnog predsednika Demokratske stranke, koju je napustio zbog neslaganja s najavljenom saradnjom s Novom strankom Zorana Živkovića, a potom je, posle razmišljanja, kako javlja više medija, krenuo u proces registracije Nove demokratske stranke. Spekuliše se o zajedničkoj listi sa LSV i Zajedno za Srbiji Dušana Petrovića, bivšeg funkcionera DS-a.

LDP – Liberalno demokratska partija poručuje: "Svi oni – koji sada nevešto zastupaju stavove LDP-a, zato što je to jedini način da ili ostanu na vlasti ili da se na nju ponovo popnu – misle da je vreme da LDP nestane sa političke scene. Tako će, svi oni misle, ostati bez neprijatnog svedoka svojih zabluda i grešaka, koje su ovu zemlju previše koštale u proteklim godinama. Tako će, svi oni misle, ostati bez pravih autora svoje politike, koju nevešto i teškom mukom sprovode..." U medijima se pominje saradnja LDP sa Koraćevim SDU-om. LDP poručuje da više neće čekati Čankovu LSV, pretpostavljajući da će ona ići s Tadićem koji je rekao da isključuje saradnju sa LDP.

LSV – Potpredsednik Lige socijaldemokrata Vojvodine Bojan Kostreš izjavljuje da ta stranka ne zatvara vrata LDP-u, ali da "ne reaguju na pozive preko medija". LSV inače razgovara i sa blokom okupljenim oko Borisa Tadića.

URS – Predsednik Ujedinjenih regiona Srbije Mlađan Dinkić najavljuje da će razmotriti mogućnost izlaska u okviru bloka stranaka i uglednih pojedinaca koji su "ujedinjeni za demokratsku i modernu Srbiju. Potpredsednik URS-a Verko Stefanović izjavljuje da dogovor o saradnji sa DS-om nije postignut.

DSS – Vojislav Koštunica u govoru na GO kaže da Demokratska stranka Srbije na izbore ide samostalno, da je suština njene politike politička neutralnost Srbije. Kada sazru uslovi da i druge stranke prihvate ovu politiku, onda i DSS može da razmišlja o koalicijama, a da nijedna stranka ili organizacija koja je želela u koaliciju zapravo ne podržava politiku DSS-a: "Mi smo za njih patriotska stranka ako smo u koaliciji sa njima, a nismo patriotska stranka ako izlazimo na izbore samostalno..."

SRS – Srpska radikalna stranka najavljuje da će na izbore izaći samostalno, da će nosilac biti lider radikala Vojislav Šešelj, koji se od 24. februara 2003. nalazi u pritvoru Haškog tribunala. SRS će se zalagati za prekid pregovora sa EU, poništenje Briselskog sporazuma, za najbližu moguću saradnja sa Ruskom Federacijom i za uključenje u evroazijske integracije.

DVERI, TREĆA SRBIJA – Partija Dveri najavljuje da će nastupiti sama. U taj prostor ulazi i Treća Srbija koja će nastupiti samostalno...

najvidljiviji je Koštuničin DSS, koji najavljuje da će nastupiti samostalno nudeći politiku političke neutralnosti i kritike novih i starih proevropejaca i "patriota samo radi ulaska u Skupštinu".

Iza brda ima još nešto: pod naslovom "Srbija na zapadu?" Helsinški odbor u "Biltenu" broj 9. za januar 2014. citira, na primer, mišljenje Dušana Reljića iz nemačkog instituta za međunarodnu politiku i bezbednost, da ključne zapadne zemlje očekuju da će se u srbijanskom društvu i parlamentu kad-tad uspostaviti većina "spremna da izglasa novi ustav Srbije u kome bi i pravno bilo prihvaćeno da su se kosovski Albanci otcepili... "

Nezaobilazna tema svih je, naravno, borba protiv korupcije koja je Vučiću podigla rejting – koju, uzgred rečeno, i sama EU stavlja u vlastite visoke prioritete: U Izveštaju o borbi protiv korupcije u EU, koji objavljuje Evropska komisija, govori se, naime, o tome da korupcija košta evropsku ekonomiju oko 120 milijardi evra godišnje (jedan odsto BDP-a u EU), što je veličina budžeta EU.

Što se ekonomije tiče, iza reči "reforme", i "hrabre odluke" izgleda da se podrazumeva dalje smanjenje ili ukidanje stečenih socijalnih i radnih prava. To se razblažuje s manje ili više prosocijalnih obećanja, koje naročito naglašavaju demokrate i socijalisti, ali ne zaostaju ni naprednjaci, pominjući posebno penzionere.

Biće zanimljivo da li će birači prinuditi političare da tačno kažu šta je tema ovih izbora – osim volje za moć. ¶

MILAN MILOŠEVIĆ
Dokumentacioni centar "Vremena"

Intervju: Vesna Pešić

Nema više belih listića

Rad vlasti je u pravom smislu šešeljevski. Obećavaj sve najjačim rečima, laži beskrupulozno jer moć i silu pokazuješ baš kad druge praviš budalama, kad si brutalan, kad se dereš i lomiš kvaku. To su glavne policijske metode, prisluškivanje, praćenje, pretnje, ucene, izmotavanja, nameštaljke, pritom ponekoga malo i pretučeš, pa mu rupiš u kuću, pa hapsiš i samo hapsiš, a raspleta nigde nema. Pobedom se smatra jedino uništenje političkog protivnika. I upravo to sada gledamo

Foto: A. Anđić

Uprkos vrlo žestokim kritikama koje je svojevremeno upućivala na račun Demokratske stranke, Vesna Pešić pozvala je birače da glasaju upravo za demokrate. "Pošto sa SNS-om nemamo nikakve šanse da promenimo Srbiju, DS treba da iskoristi ove izbore da se pozicionira kao neko ko će u budućnosti – ako ne na ovim vanrednim izborima – biti sposoban da smeni ove koji ne vode nikuda, samo troše vreme u ovoj propasti", kaže ona u razgovoru za "Vreme", opisujući još i mehanizme represije aktuelne vlasti, njena dostignuća i promašaje.

Svojevremeno označena kao jedan od glavnih krivaca za poraz Borisa Tadića, ona se osvrće na razloge zbog kojih je smatrala da on mora da ode s mesta predsednika, kao i na sopstvene procene i ranije proklamovane stavove.

"VREME": Na samom početku rada ove vlade davali ste im pozitivne ocene. Kako danas izgledaju njihovi rezultati?

VESNA PEŠIĆ: Jedino što je ova vlada uradila, a ja i podržala, jeste dijalog sa Albancima i potpisivanje Briselskog sporazuma. Međutim, tu postoji i jedan apsurd. Formalno gledano, mi smo se preko Kosova približavali Evropskoj uniji, ali smo se unutrašnjom politikom od nje udaljavali. Svi naši loši indikatori su sada još lošiji, a to su sve oni uslovi koje postavlja Brisel.

Ova vlada ne može da uradi ništa više od toga što je uradila, uključujući otvaranje pregovora sa EU. Tu je najveći posao obavio Dačić, i zato sam ga branila, možda preterano, ali tada jeste bio saplitan aferama.

Danas, kada se podvuče crta, vidi se da ova vlada nije ni pokušala da načne naš najveći problem. Vladavinu države (politike) nad ekonomijom i svim sferama društva. Nekada je država delila svima plate, ali je uskraćivala prava i slobode. Sada je ta patologija dovedena do kraja. Sem što još uvek raspolaže slobodama i pravima, sada, u tranziciji, vlast određuje ko će da bude vlasnik, kome će da se oduzme svojina, koga da protera iz zemlje, ko će biti zaposlen a ko nezaposlen, ona deli bukvalno sve! Mi smo tobože u tranziciji, ali je vlast uspela da usisa u sebe najveći deo privrede, a i ono što je privatno je pod njenom kontrolom i ucenom. Vlast Aleksandra Vučića je to sve još pojačala, jer sve radi mnogo brutalnije, on teži da širi vlast, a ne ono što nam je najpotrebnije – da vlast krene da se samoograničava zakonima.

Čime bi još ta buduća vlada trebalo da se bavi? I kakva bi vlada uopšte imala kapacitete za to?

Vlada bi morala da napravi plan o temeljnim ustavnim promenama ukupnog ustrojstva države, njenog političkog i izbornog sistema i teritorijalne organizacije. Da se dogovorimo u kakvoj državi želimo da živimo. Pa onda u tu građevinu da istrajno i efikasno ugrađujemo pojedine reforme u skladu sa trenutnim i srednjoročnim prioritetima. Za to su potrebni široka rasprava i jasan demokratski kapacitet političke elite. A to nemamo. Najbolje bi bilo da je sada, na ovim izborima, otvoreno pitanje tih ključnih promena, i da svaka stranka izađe sa svim konkretnim rešenjima. Nama je potreban plan kako da iz dugotrajnog propadanja krenemo u što brži oporavak. Prva je stvar da se sruši partijska diktatura, koja je pojela sve što smo imali i podrivala sve što smo pokušavali. Vučić baš obećao modernizaciju, a sve je činio suprotno od toga, uključujući groteskno pumpanje svoje lične vlasti. Ovi izbori za njega znače potvrdu lične vlasti, a za mene nadu da smognemo snagu da se tome suprotstavimo.

Tokom predizborne kampanje oni će se neminovno pozivati na neke uspehe.

Pa i ja sam rekla šta su uspesi: Briselski sporazum i otvaranje pregovora sa EU. Time su otvorene neke važne i nove šanse za Srbiju. Sem toga, bilo je mnogo nerada, jer vlada nije htela da vlada. Ona se prvo rekonstruisala, i promenjeno je pola vlade u leto 2013. godine, a sada je cela vlada dala ostavku. Pitanje je zašto vlada nije htela da vlada, nego je tražila vreme, pa smo izgubili smo još dve godine? Hvale se da je vlada odlično radila, koalicioni partneri se dobro slagali, pa u čemu je onda bio problem? Jer, pazite, nije mala stvar da za dve godine imamo dve ostavke vlade, one od letos i sada. Zapamtite, vlada nije pala, ona je dala ostavku! Da li je ustavotvorac imao u vidu ovu mogućnost, da se raspisuju izbori zato što izabrani neće da radi? Ili, kad je vođi visok rejting, onda on naredni da svi ministri »

podnesu ostavke, pa to je izigravanje i Ustava. Niko vladu nije dirao, ali čak ni pojedinačni ministri nemaju nikakve rezultate. Uzmimo najveću stranku. Šta je uradio Bačević? Ništa, sem nekoliko gafova. Šta su rezultati rada ministra poljoprivrede? Ništa, sem što nam se sada obećava da će aflatoksin u mleku biti 0,05, ali tek u aprilu, kada prođu izbori. A onda, ko te pita. Šta je radila ministarka energetike? U energetici ništa, tu vlada veći haos nego ikad, EPS je u rasulu, takođe Srbijagas, sve gubitaši. Agencija za zaštitu životne sredine nije uopšte kontrolisala vodu, i sada pola Srbije nema dobru vodu. Ali se ministarka bavila denuncijranjem izdajnika u njihovim redovima, grdila tuđe ministre, glorifikovala vođu... Krstić je udario porez na lekare i nastavnike univerziteta, a budžet će da pukne. O ministru privrede se već sve zna, on je dao ostavku i rekao da Aleksandar Vučić koči reforme i diriguje iz svog kabineta. Ono što je najtragičnije, njihova ekonomska reforma je totalno propala.

Možda ste prestrogi u ocenama?

Ne, nisam, samo da podsetim da se tu nikakav posao nije ni mogao obavljati u stalnim trzavicama i inscenacijama. Te da li će biti izbora ili neće, i horsko pevanje "mi hoćemo našeg premijera", pa višemesečna rekonstrukcija vlade kada se SNS neizmerno hvališe i svima naređuje da sledi njen svetao primer, pa onda je bilo ko ruši Vučića i ko mu radi o glavi, pa ko ga prisluškuje, pa šta se dešava u policiji... Najblamantniji su ovi represivni napadi i kriminalizacija opozicije, progoni preko tabloida, blaćenje ljudi, neprekidno spinovanje afera zbog rejtinga. Tome se Vučić najviše posvetio. Pa i ovo sada sa vejavicom i spasilačkom akcijom superheroja Vučića, pa zatim i cenzura da se ne vidi groteska, sve je to isti šablon. A koji je to šablon, to je glavno pitanje, jer ne možemo da ne primetimo da tu ima nekih novih stvari.

Koje su to nove stvari?

Ovo je vladavina jedne druge škole. Znate, nisu važne samo priče, te neke ideologije. Videli smo kako su komunisti brzo postajali nacionalisti, a sada kako nacionalisti preko noći postaju "evropske snage". Zaboravlja se da postoji metod političkog vladanja. To kako nešto radiš i primenjuješ neku ideologiju jeste samo njeno određenje. Mi sada imamo na delu Šešeljevu školu vladanja i njegove najbolje đake. Nisu oni vratili devedesete, to nije moguće, i mnogi greše koji to pričaju. Naročito oni koji stalno strahuju da nam na vrata kucaju nacionalistički ekstremisti. Ne, naprotiv, Vučić doziva Hrvate da mu pomognu, lako igra tu igru, pa i ovo sada, svejedno mu je koje je nacionalnosti dete koje spasava iz vejavice... Priča se menja, to je samo papir, ali rad vlasti je u pravom smislu šešeljevski. Obećavaj sve najjačim rečima, laži beskrupulozno jer moć i silu pokazuješ baš kad druge praviš budalama, kad si brutalan, kad se dereš i lomiš kvaku. To su glavne policijske metode, prisluškivanje, praćenje, pretnje, ucene, izmotavanja, nameštaljke, pritom ponekoga malo i pretučeš, pa mu rupiš u kuću, pa hapsiš i samo hapsiš, a raspleta nigde nema. Pobedom se smatra jedino uništenje političkog protivnika. I upravo to sada gledamo.

U međuvremenu, tvrdi se kako će posle izbora biti ubrzane reforme.

Problem sa SNS-om je što oni stalno pevaju pesmicu kako hoće više i bolje. Uvek u životu ima i boljeg i lepšeg, ali to da može uvek bolje, pa to je obična banalnost, ali je u politici strašno autoritarna.

Ako hoćete da zaustavite ovaj trend, nema belih listića, naročito ne kod birača Demokratske stranke. Svi ostali su se prijavili – čak i Boris Tadić – za izbornu koaliciju sa Vučićem. Beli listići na prošlim izborima bili su jedno, a sada je nešto drugo

Ne zna se na koga će da padne malj "boljeg i bržeg". Mi moramo da uspostavimo pravila po kojima ćemo se ponašati u obavljanju dužnosti, a ne da se gađamo sekirama. U ime toga, navodno su smenjivali neke direktore – ni za jednog nismo čuli. Smenjivali su neke opštinare – ni za jednog nismo čuli. Stalno su držali neki mač koji seče – ko će otići, ko neće otići. Ali, taj mač radi za njih, on radi samo na drugu stranu, prema kritičarima i opoziciji. Oni i kampanju počinju tim da oni hoće "brže i bolje reforme", a šta to znači i kako se to meri, niko ne zna. Oni se ne ustežu da daju smišljeno lažna obećanja. Gde je Maršalov plan za Srbiju koji je letos lansirao Vučić a do kraja godine kreće u rad? Da su oni ozbiljni ljudi, iskoristili bi svoj puni mandat da nam sem "Beograd na vodi" prirede više od crteža, da neka motika tamo radi, ali i da vidimo rezultate borbe protiv korupcije, pa onda raspiši izbore... Ma imate masu tih laži koje traju samo dan-dva.

Aleksandar Vučić ne krije da mu je cilj da posle ovih izbora bude i formalno na čelu vlade, pitanje je šta će mu to uopšte kada i inače ima moć veću od premijerske?

Pa jeste, izbori su se sveli na to da Vučić dobije mesto predsednika vlade i više mesta za svoje ljude. Ali, ja opet podvlačim, taj je postupak nelegitiman, jer je vlada dala ostavku zbog namernog nerada, čime su građani prevareni, baš su nam izvukli uši. Izbori su počeli da se traže od samog početka, jer je SNS morao da dodeli mesto premijera Dačiću da bi dobili vladu. Vučić je s pričom o korupciji i hapšenjima, naročito hapšenjem Miškovića, a zatim i onim dosadnim mahanjem sa 24 privatizacije, sebi ogromno podigao rejting. Od te 24 privatizacije, jedva da se samo o dve-tri čula nekakva priča, a sve su završene, sem možda dve. Tu ništa nije urađeno, pa je borba protiv korupcije propala brže nego što je stvarno uopšte počela. Kako je počeo da se podiže rejting, pitanje izbora je neprekidno bilo na stolu. Čekali su samo da inkasiraju početak pregovora sa EU i da se raspišu izbori.

Dali ste podršku Demokratskoj stranci. Zašto baš njima?

Ja sam im dala stratešku podršku. Pošto sa SNS-om nemamo nikakve šanse da promenimo Srbiju, DS treba da iskoristi ove izbore da se pozicionira kao neko ko će u budućnosti – ako ne na ovim vanrednim izborima – biti sposoban da smeni ove koji ne vode nikuda, samo troše vreme u ovoj propasti. To je jedno strateško opredeljenje, zato što ne vidim koja bi druga stranka mogla da okupi ljude i kontrira ovome što se sada dešava. A činjenica je da se jedino DS izjasnio da neće sa Vučićem u koaliciju, i zato, po meni, ona postaje stožer promena i neke bolje budućnosti od ovoga sada.

Pre prošlih izbora bili ste vrlo kritični prema njima, zbog čega vas je ovih dana Tadić i lično prozvao.

Ljudi stalno misle da sam kontradiktorna, a ja to nisam. Samo polazim od opšte slike i opšteg interesa. Sada je DS pod jezivom difamacijom i kriminalizacijom, pod velikom je represijom, i ja ne mogu da se pridružim toj masi i da se pravim luda i ćutim dok nekog čereće. Ona se spolja i iznutra namerno rastura, pravi se paralelni DS sa Tadićem na čelu, da bi nastala totalna konfuzija u kojoj DS treba da bude uništen. Ja kao obična građanka ne mogu to da gledam tako što ću se pridružiti korbaču, to nikada nisam radila. Na kraju krajeva, pitanje je da li ćemo dozvoliti da višestranačje propadne. Ja mislim da treba da se borimo da nam se ne desi da nam jedna autoritarna stranka, šešeljevskog tipa, sedne za vrat, sa nekoliko svojih epigona.

Kakve efekte u tom smislu može da ima odlazak Borisa Tadića iz DS-a?

Trenutno ima loše efekte jer su sada izbori, ali na malo duži rok to je odlično, jer on u stvari nikome ne treba. Zato sada treba biti politički istančan, razumeti situaciju, i boriti se da ti, gladni večne vlasti, koji se lepe za Vučića, ne prevladaju. Ono što se trenutno dešava sa DS-om je prava slika nezajažljivih ljudi; Tadić je vladao osam godina i ne ume da se povuče, a ne može da živi bez vlasti.

Ranije, kada smo počinjali s višestranačjem, nijedna stranka nije mogla da parira DS-u u odnosu na njeno izborno telo koje čine oni koji imaju obrazovanje, dobila je naše srednje slojeve. Nikada nismo uspeli da napravimo drugu stranku koja bi bila stožer srednje klase. Za mene je DS najviše posrnula za vreme Tadićeve vladavine. Dobro je što je otišao, sigurna sam da će se DS oporaviti i stati na svoje noge i pored ovih užasa kroz koje prolazi.

Ima li DS šanse da uradi nešto na ovim izborima, ako se imaju u vidu rejting SNS-a i letargija glasača opozicije?

Ima šanse, ako budemo pametni, ako izađemo na birališta i kao ljudi koji već imaju političko iskustvo osetimo situaciju, i odlučimo da represija i ništavilo ne prevladaju u našem društvu.

Šta ćemo s "belim listićima", ljudima koji ni ovaj put ne žele da glasaju, a ranije su glasali za DS?

Već sam rekla. Apstinencija bivših birača Demokratske stranke direktno doprinosi visokim procentima SNS-u. Već ste mogli da vidite, ako na izbore izađe 35 odsto, a oni drugi nisu ni izašli, vi odmah dobijate pedeset posto. I malim strankama odgovara mala izlaznost, ali sada, ako hoćete da zaustavite ovaj trend, nema belih listića, naročito ne kod birača Demokratske stranke. Svi ostali su se prijavili – čak i Boris Tadić – za izbornu koaliciju sa Vučićem. Beli listići na prošlim izborima bili su jedno, a sada je nešto drugo. Uostalom, oni i nemaju mnogo efekta na parlamentarnim izborima. Nema tu pobednika, prave se koalicije. Ako DS napravi dobar rezultat, može da se napravi nekakva kombinatorika sa drugim strankama, sem sa SNS-om i DSS-om. ¶

TAMARA SKROZZA

THE S**PARK**LING EXPERIENCE

Hotel Park is located at the heart of the city, on the corner of the most beautiful Belgrade streets.
Its attractive location and excellent position surrounded by greenery provides isolation from the city noise and offers the same key elements as the real park does - rest, relaxation and peace.

Renovated in 2012, Hotel Park proudly wears its three star by international standards and excellent quality of service of each of its segments.
The special values of Hotel Park are its staff and high quality services that give guests a reason to come back and honestly recommend Hotel Park.

Hotel Park nalazi se u samom centru grada, na uglu najlepših beogradskih ulica.
Svojom atraktivnom lokacijom i odličnom pozicijom, okružen zelenilom i izolovan od buke, omogućuje sve ono što nudi i pravi park – odmor, mir i relaksaciju.

Renoviran 2012, s ponosom ističe svoje tri zvezdice po internacionalnim standardima i odličan kvalitet svakog segmenta usluge. Posebnu dragocenost Hotela Park čini ljubazno osoblje i visok nivo servisa koji će gostima pružiti ugodan boravak i razlog da ponovo posete prestonicu Srbije.

PARK | HOTEL ★★★
BELGRADE

Njegoseva 2, 11000 Belgrade, Phone: +381 11 3640-383
e-mail: reception@hotelparkbeograd.rs
www.hotelparkbeograd.rs

Welcome to the Brand New Park

Čekajući šeikove milijarde

Republički zavod za statistiku je saopštio da se od 2001, prvi put prošle, 2013. godine dogodio realan pad zarada u odnosu na prethodnu godinu. To će se, izgleda, dogoditi i 2014. godine

Prošlonedeljna prilično diskretna poseta ministra finansija Lazara Krstića Ujedinjenim Arapskim Emiratima okončana je 30. januara, čini se sa mršavim konkretnim rezultatom: razgovori o povoljnom finansijskom kreditu iz Abu Dabija od tri milijarde evra, koji je već upisan u državni budžet za ovu godinu na prihodnu stranu – biće nastavljeni.

Iz Vlade Srbije, ipak, novinarima se upućuju poruke da u njoj i dalje postoji optimizam u pogledu izgleda da se uskoro zaključi konačan sporazum o ovom megakreditu UAE za budžetsku podršku, koji bi navodno bio dugoročan (sa "najnižom kamatom", sa pet godina grejs perioda i rokom otplate od 20 godina). O te famozne tri milijarde evra arapskog zajma, ppv Aleksandar Vučić govori već pet meseci, pa je čak nedavno naglasio da ta pozajmica "ne bi uvećala javni dug Srbije", jer bi ona bila iskorišćena za prevremenu isplatu neki veoma skupih ranijih kredita, koje je Srbija uzela sa kamatom od 7,5 i čak 8 odsto, što bi, navodno, omogućilo godišnju uštedu na kamatama od oko 300 miliona evra (ta računica, čini se, nije dobro objašnjena, jer bi ispalo da bi nova pozajmica od 3 milijarde omogućila uštedu od 6 milijardi).

Oni koji su pratili ministra Krstića na putu u Emirate ne govore ništa konkretnije o roku u kome će se postići konačan dogovor o pozajmljivanju tri milijarde evra, već pokazuju više spremnosti da "prošire temu". U tom pravcu napominju da se prošle sedmice u Abu Dabiju razgovaralo ne samo o spomenutom zajmu nego i o projektima iz poljoprivrede, energetike i proizvodnje avio-delova. Dakako, razgovori su jedno, a pare su drugo.

Jedino je Vučićev "koordinator" za pregovore sa Emiratima Mlađan Dinkić, uoči spomenute posete Krstića Emiratima, primetio da navedene tri milijarde zajma neće stići odjednom, u kratkom roku, nego u tranšama, ali ni on, očigledno, nije baš hteo da "kvari" zamišljeni dizajn ovog finansijskog posla, mada je dosta grubo napomenuo da je Krstiću rekao "da je stavljanje tog kredita u budžet 2014. neozbiljno" ("Blic", 14. januar). Ta izjava stavljena je u kontekst nekoliko stručnih procena da kredit UAE može u Srbiju stići tek negde maja ili juna ove godine.

Možda upravo povodom citirane Dinkićeve prognoze, već sutradan (15. januar), indirektno je reagovao ministar Krstić, pa je rekao da smo "u pregovorima sa UAE i očekujemo da u narednih nekoliko meseci taj novac legne". Tome je dodao da su navodi pojedinih medija da će to biti tek u junu samo spekulacija. Pri tome, govoreći o predstojećim razgovorima sa misijom Međunarodnog monetarnog fonda i Svetskom bankom, on je rekao da se "odmaklo u razgovorima sa MMF-om", pri čemu je podvukao da od tih razgovora zavisi zajam Svetske banke od 250 miliona dolara, kao pomoć budžetu Srbije.

U POTRAZI ZA GOTOVINOM: L. Krstić
Foto: FoNet

Podsećamo, misija MMF-a će pregovarati o sporazumu iz predostrožnosti sa Srbijom, u Beogradu, između 26. februara i 13. marta, a parlamentarni izbori su zakazani za 16. mart. Kako će se u finišu predizborne kampanje "interpretirati" tok ovih pregovora, videćemo. Za Vladu će verovatno biti problem, što je potpredsednik Vučić već javno najavio (30. januara), kako da pronađe plan za uštedu oko 400 miliona evra već ove godine, da bi se budžetski deficit smanjio za 0,5 odsto BDP-a – što je zahtev MMF-a iznesen već u eksploratornim razgovorima.

Kod ove najave, laički rečeno, uočljiva je veza između zahteva da se uštedi 400 miliona evra, da bi se od Svetske banke dobilo 250 miliona. A zapravo je reč o interesu Srbije da posle snižavanja kreditnog rejtinga sa BB minus na B plus sa stabilnim izgledima, u Agenciji Fič (Ministarstvo finansija je tu vest objavilo 17. januara) – dobije bar "žirantsku" podršku najuglednijih svetskih finansijskih institucija, kako bi se održao plan zaduživanja države, bez koga se ne mogu namiriti ovogodišnje kreditne obaveze od oko 5,7 milijardi evra.

Problem je što tekuće domaće finansijske vesti nisu naročito dobre, iako bi, zbog izbora, za vodeću političku koaliciju bilo unosno da jesu. Kako je neformalno procurilo, u januaru fiskalni prihodi ne pristižu u državnu kasu po očekivanoj dinamici, banke smanjuju plasmane preduzetnicima, privreda grca u nelikvidnosti, a stanovništvo se bori sa elementarnim komunalnim računima. Izgleda da je potrošnja u padu većem od očekivanog, što pri niskoj stopi inflacije ugrožava planiranu visinu naplate poreza. Setimo se da je Fiskalni savet procenio da će i pored očekivanog porasta BDP-a u ovoj godini osnovica za naplatu javnih prihoda imati realan pad.

Naime, prilikom pripreme budžeta za 2014. godinu, procenjeno je da će privatna potrošnja realno opasti za 1,8 odsto, a državna za 2,2 odsto – s tim da tada (verovatno) u račun nisu bili uzeti u obzir prevremeni parlamentarni izbori i sve ono što ih prati na makroekonomskom planu (čitaj: veći troškovi na rashodnoj strani budžeta). I ovde treba primetiti da je privatna potrošnja već prošle godine kliznula u padajući trend, to jest da su prosečne zarade realno opale za 1,5 odsto, a penzije čak za 5 odsto. Republički zavod za statistiku je saopštio da se od 2001, prvi put prošle, 2013. godine dogodio realan pad zarada u odnosu na prethodnu godinu. To će se, izgleda, dogoditi i 2014. godine.

Pojednostavljeno rečeno, Srbija je u velikom finansijskom cajtnotu, ali se povoljni arapski i, navodno, ruski zajmovi očigledno mogu očekivati tek nakon formiranje neke buduće vlade Srbije, posle izbora – verovatno tek maja ili juna ove godine – a dotle treba nekako preživeti. ¶

DIMITRIJE BOAROV

Kako je p

SAOPŠTAVANJE ODLUKE O NAPUŠTANJU DS-a: Boris Tadić
foto: Alex

Teško da Borisu Tadiću iko može poverovati da niko nije znao za njegovu odluku o izlasku iz stranke i pravljenju sopstvenog koalicionog bloka. Tako nešto se možda nije očekivalo u DS-u, ali kako se danas po čaršiji priča, jeste u SNS-u

Nova čaršijska dosetka vispreniji naprednjaka ide ovako: "Dosledan si ko Boris Tadić." Niti kunu, niti vređaju. Tek onako, valjda je ljudima dozlogrdilo da zbog svog verolomstva njihovi šefovi (Nikolić i Vučić) budu stalno prozivani kao najnedosledniji u istoriji novijeg srpskog višestranačja, pa jedva dočekaše da ih Tadić odmeni malo.

I hajde da budemo pošteni, ne preteruju. Boris je Tadić mnogo puta promenio mišljenje u poslednje vreme, otkako je dobrovoljno otišao u političku penziju, pa, posle godinu i četiri meseca odlučio da se vrati. Kada mu u Novom Sadu nije pošlo za rukom da smeni Dragana Đilasa na Glavnom odboru DS-a, rekao je: "Nemam nameru da napuštam DS i da prepustim da o njenoj budućnosti odlučuje grupa pojedinaca kojima nije bitno da stranka bude jaka i da sprovodi svoju misiju." ("Večernje novosti", 21. januar) Samo devet dana od te izjave Boris Tadić je izašao iz DS-a, a potom i zvanično ušao u predizbornu utakmicu. Čovek koji je u vreme liderstva u stranci i državi pazio da svaku svoju važniju odluku prvo testira

roduciran Tadićev drugi film

GODIŠNJICA DS-a: Dragan Đilas, Ružica Đinđić i Bojan Pajtić
foto: FoNet

u javnosti, i vrlo se trudio da ne izgovori ništa što bi ga u sledećem trenutku ograničilo u delovanju, sada je izgledao pomalo nespreman i zatečen, kao da je, daleko bilo, malo ucenjen, ili – mnogo sujetan. Iako je reč o politici u kojoj po definiciji nema mesta za one sa slabim želucem i dugim pamćenjem, najblaže rečeno neobično je da se, njen bivši predsednik i na kraju počasni predsednik odluči na potez s mogućim vrlo teškim posledicama, ne samo po DS, nego, na kraju, i po sebe samog – miniranje stranke usred predizborne kampanje. Jer, spremnost Nikolića i Vučića da se revanširaju Tadiću za podršku tokom demontaže Srpske radikalne stranke može se pokazati oročenijom nego što danas mnogima izgleda. Pitanje je, naime, hoće li posle 16. marta imati mesta za njega u agendi.

Nije Tadiću, međutim, prvi put da za tako kratko vreme promeni odluku, da kaže: "neću nikad", pa da se predomisli. Eto, na primer, više puta je u vreme dok je bio predsednik države izjavljivao da saradnja sa SNS-om ne može biti moguća ni pod kojim uslovima:

"Dozvolite mi da to objasnim Zoranovim rečima. Devedesetih godina su ga pitali: *Da li biste s Miloševićem napravili koaliciju?* I on je odgovorio: *Zašto da ne, ako bismo znali da nešto delotvorno može da izraste iz te saradnje. Jedini razlog zašto nećemo jeste što znamo da iz toga ništa delotvorno ne može da izađe.* I danas upravo upotrebljavam Zoranove reči: *Zato što ništa delotvorno ne može da nastane u naredne četiri godine iz te saradnje, neće ni biti koalicije između DS-a i SNS-a.*" ("Nedeljnik", 11. 1. 2012) Ipak, kao bivši predsednik države i počasni predsednik DS-a počeo je da veruje kako je koalicija DS-a sa SNS-om i moguća i prihvatljiva, a da su uslovi za nju veći rejting DS-a (valjda da bi mogla da se zove "velikom koalicijom") i "konsenzus o strateškim ciljevima" jer su "velike koalicije potrebne kada je potrebno doneti velike promene, kao što je Ustav, na primer". (NIN, 13. 11. 2013).

TAJNI SASTOJAK

Govorio je Tadić, dalje, posle izbora 2012, da neće biti kandidat za premijera, pa je ipak pristao "pod pritiskom stranke". Posle od toga nije bilo ništa, izgubio je i u postizbornim pregovorima i stranku definitivno odveo u opoziciju, a Aleksandar Vučić i Tomislav Nikolić su se ubrzo dogovorili sa Ivicom Dačićem o koaliciji. Potom je ozvaničena i bitka za DS. Tadić je prvo bio vrlo glasan u insistiranju na predsedničkim izborima u DS-u: "Razlog zbog koga sam se ja suprotstavio Đilasu da postane predsednik DS-a je što je on potpuno jasno rekao meni, Bojanu Pajtiću i drugima u DS: 'Ja ako nisam predsednik DS-a, ne vidim svoju budućnost u njoj.' To za mene nije kriterij. Izađite na izbore sa svojim mišljenjem i ostanite u stranci ako izgubite. To je moj pristup", rekao je na Radio Beogradu, 4. oktobra 2012. Vrlo brzo se presabrao, shvativši da će izgubiti još jednom, ovog puta izbore u stranci, i odlučio da Đilasu preda ključeve DS-a i ponudi povlačenje iz izborne trke, pod određenim uslovima i Dragan Đilas je to prihvatio. Ostalo je manje-više poznato, a sada je pokazao da upravo on nije video svoju budućnost u DS-u ukoliko nije predsednik stranke.

Februarska košava reči raznosi, a dela »

NA ISTOM ZADATKU: Boris Tadić i Miodrag Miki Rakić
foto: Peđa Mitić

ostaju, pa će ovi izbori sa solidnom tačnošću premeriti šta je Tadić bio DS-u i šta je DS bio Tadiću. Premeriće i koliko je Tadiću ostalo od onog "tajnog sastojka" i "liderskog kvaliteta" o kojem nam je svojevremeno govorio Srđan Šaper, jedan od kreatora Tadićevih predsedničkih kampanja: "Kao što koka-kola ima tajni sastojak za koji se ne zna, ne zna se ni šta je to što je privuklo birače Borisu Tadiću. On je čovek koji privlači pažnju javnosti na jedan specifičan način. I dok je bio ministar odbrane, osećala se njegova snaga kao nosioca te funkcije, neki liderski kvalitet." Bez namere da budemo maliciozni, danas se još manje zna šta je to što će ovog puta privući birače Borisu Tadiću, koji će za kratko vreme morati da ih ubedi da nije pocepao DS za račun Aleksandra Vučića nego da bi ga "sačuvao od tajkuna". "Nezavisni" analitičari i rejting-majstori, međutim, već sad na početku kampanje, izmeriše Tadiću bez stranke rejting od četiri odsto, što bi valjda značilo da mu je cenzus zagarantovan. Nešto slobodniji istraživači javnog mnjenja po režimskim medijima prognoziraju mu i celih deset procenata.

Kako bilo, izbori će proveriti i istorijsku konstantu DS-a da je stranka za ove 24 godine postojanja odolevala odlascima svojih istaknutih članova. Naime, od Koste Čavoškog i Nikole Miloševića, koji su, po napuštanju DS-a osnovali Srpsku liberalnu stranku (stranka kao takva ne postoji više), oni koji su odlazili nisu uspevali da ozbiljnije ugroze DS. Ni Vojislav Koštunica (DSS), ni Dragoljub Mićunović (otišao za Đinđićevog vakta, osnovao Demokratski centar, pa se, kad je Tadić preuzeo DS, vratio u stranku), ni Slobodan Vuksanović, ni Zoran Živković (koji je sa svojom Novom strankom sada u pregovorima sa DS-om o koaliciji), ni Čedomir Jovanović (LDP), ni Dušan Petrović (koji će na ovim izborima nastupati u Tadićevom bloku).

HRONOLOGIJA "DRUGOG FILMA"

Izgovor da je odlučio da napusti DS zbog pregovora rukovodstva stranke sa Zoranom Živkovićem o zajedničkom nastupu na izborima deluje da je pod pritiskom i na brzinu sklepan. Kada je, međutim, Boris Tadić počeo da razmišlja o svom povratku na političku scenu Srbije, u ovom trenutku nije od presudnog značaja. Ali, recimo da je medijsku kampanju svog povratka nekadašnji briselsko-vašingtonski "dečko koji obećava" otpočeo recikliranjem svoje čuvene rečenice od izborne noći 21. maja: "Vidimo se u nekom drugom filmu." Naime, sredinom decembra prošle godine najavio je početak svog "drugog filma". Potom je u "Utisku nedelje", nekoliko dana kasnije, rekao da "nema ambiciju da se vrati na čelo DS-a, ali da će i taj posao obavljati, ukoliko bude trebalo, ako sazri uverenje da je potrebno menjati stranačko rukovodstvo". Tada je rekao da je "svih ovih meseci" razgovarao sa Vučićem, a o koaliciji DS-a i SNS-a ponovio da je "koalicija moguća pod određenim okolnostima, koje u sadašnjem trenutku ne funkcionišu, ali bi mogle posle nekih sledećih izbora". Narednih dana je krenulo prebrojavanje odbora koji su tražili smenu Dragana Đilasa sa mesta predsednika stranke. Počelo je od Zemuna i Vračara, a onda su počeli da se oglašavaju i odbori po centralnoj Srbiji i Vojvodini. U prebrojavanju odbora koji traže smenu Dragana Đilasa, Boris Tadić&friends su imali veliku pomoć medija, da ne kažemo, državnu pomoć. Medijska kampanja uoči sednice GO DS-a 18. januara u Novom Sadu dostigla je svoju kulminaciju na RTS-u u magazinu "Oko", veče uoči sednice gde je Boris Tadić, gostujući sam, izjavio da očekuje da će na sednici Glavni odbor izglasati nepoverenje aktuelnom predsedniku Đilasu i da je spreman da obavlja dužnost predsednika stranke ako ga kandiduju. I mada su Tadić i njegovi pučisti uz pomoć medija u javnosti napravili utisak da je Đilas gotov, bilo je, šta je bilo. Glavni odbor je izglasao poverenje Draganu Đilasu dvotrećinskom većinom. Posle je nastalo komešanje pa su pučisti obaveštavali javnost da poštuju odluku GO DS-a, da će zaćutati do 16. marta i da će pomoći Đilasu u kampanji, mada je Tadić lično odbio poziv da bude u izbornom štabu DS-a. Potom je izjavio da će ostati u DS-u. A onda je ipak sazvao konferenciju za novinare, obznanio da izlazi iz stranke (30. januar) i u nedelju, 2. februara na TV Prva u "Stavu Srbije" ušao u predizbornu kampanju i zvanično počeo svoj "drugi film". Na dan kad je Demokratska stranka proslavljala 24 godine postojanja.

Ukratko, daleko od toga da je "u dva koraka" ili od danas do sutra, prelomio da učestvuje na predstojećim izborima. Reklo bi se da njegov nastup na izborima nije bio upitan i zato je poslednjih meseci sa sve većom izvesnošću parlamentarnih izbora epilog u DS-u dobio ubrzanje. Čini se da je Tadić više bio zatečen činjenicom što neće izaći na izbore na čelu DS-a, jer to je bio plan A. Plan B, koji je možda bio na stolu, ali ga Tadić očigledno nije uzimao za ozbiljno jer se nadao da će smeniti Đilasa – bio je izlazak iz stranke. Zato je, kako rekosmo, povod za izlazak iz stranke – saradnja sa Zoranom Živkovićem, delovao neuverljivo, a Tadić pomalo nespreman i zatečen, kao da je ucenjen, ili – samo sujetan. Teško da mu se može poverovati da niko nije znao za njegovu odluku o izlasku iz stranke i pravljenju sopstvenog koalicionog bloka. Tako nešto se možda nije očekivalo u DS-u, ali kako se danas po čaršiji priča, jeste u SNS-u. Dalje, spominjan je u javnosti tzv. Demokratski front koji će on predvoditi, još dok je zvanično bio u DS-u. On je, međutim, kad je već ušao u kampanju, sam ponudio naziv stranke koju planira da osnuje posle izbora (pre neće imati

Ko je otišao

Mediji s velikom pažnjom prate ko napušta DS. Poslednja vest pred zaključenje ovog broja "Vremena" (utorak, 4. februar) bila je da odlazi Jelena Trivan, bivša portparolka i poslanica u Skupštini Srbije. Ona, međutim, reče da neće biti ni na jednoj listi, niti da prelazi u drugu stranku.

Demokratsku stranku u Nišu napustilo je šest odbornika u Skupštini grada, među kojima je i bivši niški gradonačelnik Miloš Simonović. Oni su kazali da će na budućim parlamentarnim izborima podržavati Borisa Tadića.

Otišla su i dva člana Predsedništva i Glavnog odbora – Dragoslav Ćirković i Srđan Pavlović, zbog "neslaganja sa načinom na koji je DS vođen".

Prvi koji su istupili iz DS-a, posle Tadića, bili su Miodrag Rakić, potpredsednik DS-a, Marko Đurišić, sekretar Predsedništva DS-a i Aleksandar Senić, poslanik u Skupštini Srbije.

Za Tadićem su otišli i Slobodan Homen, član GO DS-a i poslanik u Skupštini, i Janko Veselinović, zamenik šefa poslaničke grupe DS-a.

vremena) – Nova demokratska stranka. A ovih dana mediji su zabavljeni prebrojavanjem "nezadovoljnih Đilasom" koji su krenuli za njim. U međuvremenu, Tadić je, pišu novine, u razgovorima sa Dušanom Petrovićem, Mlađanom Dinkićem, Nenadom Čankom, Sulejmanom Ugljaninom o predizbornoj koaliciji. Jedino se zna da sa Čedomirom Jovanovićem neće biti pregovora. Poznavaoci prilika u DS-u tvrde da još jedno istorijsko cepanje DS-a nije došlo iznebuha, te da se Tadiću prolazno vreme meri štopericom u rukama Aleksandra Vučića.

GLAVNI MINER U IZBORNOM PERIODU

Međutim, obavešteni o Vučiću, to, s druge strane, demantuju, tvrdeći da je štoperica u rukama doskorašnjeg potpredsednika DS-a Miodraga Mikija Rakića, koji je izašao iz stranke odmah sutradan, zajedno sa Aleksandrom Senićem, poslanikom u Skupštini Srbije i Markom Đurišićem, sekretarom Predsedništva stranke (ko odlazi iz stranke, pogledajte okvir)

Elem, oni koji tvrde da je Miki Rakić "glavni miner" DS-a u izbornom periodu ne spore da je to isti onaj Miki Rakić, glavni arhitekta "trulog kompromisa" između Đilasa i Tadića. Ali i davnašnji "čovek za vezu" između Tadića, tadašnjeg predsednika države i Vučića i Nikolića, tada još Šešeljevih radikala, o čemu smo saznali i iz "Vikiliksovih" depeša. Naime, sajt Džulijana Asanža naveo je da je Tadić dao zadatak svom šefu kabineta i koordinatoru bezbednosnih službi Rakiću, šest meseci pre osnivanja SNS-a, da podstakne Nikolića da napusti radikale. Rakić je, navodno, "uoči osnivačke skupštine SNS-a, 21. oktobra 2008. godine, tražio od medija da ovaj događaj što bolje pokriju."

Čovek od najvećeg poverenja Borisa Tadića, šef predsedničkog kabineta i koordinator svih bezbednosnih službi za vreme Tadićevog stolovanja Srbijom, dobar sa Đilasom, još bolji s Aleksandrom Vučićem, po stranačkim kabinetima opisivan kao čovek s izuzetnim vezama u stranim službama i čija se vernost DS-u nikad nije dovodila u pitanje. Uistinu, jedini demokrata za kojeg je Aleksandar Vučić uvek imao lepu reč i poneko prigodno podsećanje. Dobro upućeni demokrata kaže da je posle izbora 2012. Rakić bio garant velike koalicije kada su Nemci predložili vladu DS-a i SNS-a posle 20. maja 2013, u kojoj bi uz Nikolića predsednika, Tadić bio premijer: "Mi smo imali tu ponudu na stolu. Tadić je to prvo prihvatio. Rakić i Vučić trebalo je da odu u Berlin kod Hojzgena da dogovore detalje: Merkel, Kosovo, velika koalicija. Tadić je trebalo da dođe sutradan za njima. Ali, on je Rakića doslovce vratio sa aerodroma." Dobar poznavalac Tadićevog lika&dela misli da je Kosovo razlog što je Tadić odbio veliku koaliciju: "Znao je šta ga čeka. Nije želeo odgovornost. A imao bi je kao premijer." Onaj upućeni demokrata misli da ga je sujeta omela da pristane na koaliciju sa Nikolićem i Vučićem 2012: "Nije mogao da podnese da bude premijer u naprednjačkoj vladi."

Nakon propalog posla oko velike koalicije, Rakić je pokušao da smanji tenzije u DS-u i da obavi primopredaju unutar stranke na što bezbolniji način, tako su tada, bar, objašnjavali oni koji se ponešto razumeju u "službene beleške" o Demokratskoj stranci. Upućeni u stranačka raskusurivanja su tad objašnjavali da je Rakić "profitirao" kompromisom između Tadića i Đilasa te da njegov izlazak "iz senke" i dolazak na javnu funkciju potpredsednika stranke znači da on time dobija priliku da otpočne i javnu političku karijeru nasuprot dotadašnjoj ulozi čoveka iz senke. Ipak, kao potpredsednik DS-a, Miki Rakić je ostao i dalje potpuno nevidljiv. Neobično je zanimljivo da se za vreme u kojem je obavljao funkciju potpredsednika DS-a oglasio svega nekoliko puta. Od toga, najmanje dva puta autorskim tekstovima u kojima je predlagao koaliciju između SNS-a i DS-a. Prvi je objavljen u "Blicu", posle potpisivanja Briselskog sporazuma, 26. aprila 2013, a drugi, ovaj koji je izazvao buru u javnosti, svojevrsni manifest, tj. Rakićevo Načertanije u "Politici", dva dana pre sednice Glavnog odbora na kojoj se odlučivalo o tome da li je DS za saradnju sa Aleksandrom Vučićem ili nije. U ovom drugom tekstu objavljenom u "Politici", Rakić objašnjava zašto je važno da DS podrži Vučića u reformisanju Srbije.

Različite su prognoze koliko će DS izgubiti osipanjem zbog odlaska Borisa Tadića iz stranke pred izbore. Od onih da je pitanje hoće li DS preći cenzus pa do toga da je, kako reče Vesna Pešić dobro što su se odlaskom Tadića demokrate oslobodile svih onih koji su krivi za poraz 2012. Ipak, šta će se dalje događati sa Demokratskom strankom, teško je predvideti i u ovom trenutku potpuno zavisi od 16. marta. Loš rezultat bi mogao da pokrene lavinu odlazaka onih ljudi koji su odlučili da ostanu u DS-u do izbora. A tu se opet postavlja pitanje šta je loš rezultat za stranku koja je doživela "nož u leđa" (Vida Ognjenović) od svog dojučerašnjeg predsednika?

Onaj upućeni đilasovac tvrdi da je cena Tadićevog verolomnog napuštanja DS-a u ovom trenutku mesto šefa diplomatije. Miodrag Rakić bi, kako se spekuliše ovih dana u novoj Vučićevoj vladi mogao da dobije neko rukovodeće mesto u policijsko-obaveštajnoj zajednici. Ali za sve to, najverovatnije, prvo treba preskočiti cenzus pa reći hop. Mada, sa Vučićem ništa nije sigurno. Zasad je jedino izvesno da je red pred njegovom kancelarijom najveći koji pamti srpsko novije višestranačje. A u takvim redovima valja biti strpljiv. ¶

ZORA DRČELIĆ

Niko više ne može da nam nanese štetu

"Svi nedavno stvoreni, ranije osmišljeni, od Vučića skrpljeni, od Vučića podržani, od Vučića blagonaklono pogledani, neki kojima je obećano, neki kojima nije obećano, neki koji veruju da im je obećano, svi su oni deo jedne dugačke klupe za rezervne igrače koji čekaju da gospodar baš njih izabere za buduću vladu"

Izborna kampanja je uveliko počela, kazuju mnogi upadljivi, nestrpljivi potezi stranačkih rivala. Tako je u istom danu, što je veoma simbolično, obeležena 24. godišnjica postojanja Demokratske stranke, a Boris Tadić odlučio da učestvuje na izborima pošto je prethodno izašao iz stranke i to sa mesta počasnog predsednika, povlačeći za sobom i druge članove. Na početku razgovora sa Borislavom Stefanovićem, šefom poslaničke grupe DS-a u Skupštini Srbije, pitamo da ukratko objasni šta se to događa u Demokratskoj stranci...

"Mislim da je jako loše što su ti ljudi otišli iz DS-a, i mislim da danas nema nijednog člana ove stranke, simpatizera ili glasača kome nije žao što su neki ljudi koji su dugo godina bili u stranci i borili se sa svima nama odlučili da napuste svoju političku kuću. Motivi odlaska tih ljudi mogu biti predmet raznih spekulacija i mi svakako nećemo trošiti vreme i energiju na sve to. Smatram da njihov potez i njihova objašnjenja, koji su nažalost u režimskim medijima dobili ogroman prostor, više govore o njima samima nego o DS-u, i smatram da nije bilo goreg momenta za tako nešto. U DS-u se uvek, a pogotovo sada, negovao demokratski dijalog, svako je uvek imao mogućnost da kaže svoje mišljenje, a nakon donošenja odluka manjina je uvek bila poštovana. Tako je bilo i sada, niko nije snosio posledice svog glasa na nedavnom Glavnom odboru u Novom Sadu. Zato deluje zaista neverovatno da se u mogućoj koaliciji sa Zoranom Živkovićem traži razlog da par viđenih članova stranke i mnogo više onih za koje javnost nije čula napuste stranku u predizbornoj kampanji, u momentu kada je, realno, rezultat svega toga pokušaj pravljenja štete DS-u i stvaranja situacije u kojoj SNS i Aleksandar Vučić trljaju ruke od zadovoljstva. Ono što je sigurno jeste da time DS neće biti oslabljen, jer je u međuvremenu pronašao svoju politiku, ideologiju, pronašao svoje mesto na političkoj sceni, jasno se definisao i potvrdio kao beskompromisna opoziciona snaga. Borićemo se protiv nesposobne i nestručne vlasti svim političkim sredstvima u skladu sa zakonom, i zaista se nećemo baviti ljudima koji su doneli ovakvu odluku, jer svaki odgovor na njihove optužbe i objašnjenja sada bi nas samo doveo u situaciju da pogodujemo poziciji ovog režima."

"VREME": Prema medijskoj slici koja se formira, reč je o rasulu ili raspadu DS-a, imajući u vidu odlazak važnih funkcionera stranke ili opštinskih odbora kao u Rači ili Zemunu. Koliko je zapravo masovno članstvo koje, idući za Tadićem, napušta stranku? Nedavno smo, takođe prema medijskim napisima, dobili iskrivljenu sliku, pa smo pre novosadskog Glavnog odbora imali utisak da će većina biti uz Tadića, a ispostavilo se sasvim drugačije.

BORISLAV STEFANOVIĆ: Napuštanje stranke je apsolutno daleko od bilo kakve masovnosti i mislim da je velika greška upuštati se u licitaciju tog tipa zato što, ponavljam, svako ulaženje u dokazivanje da to nije tako suštinski pogoduje režimu i ono što oni hoće da prikažu građanima Srbije. Pre svega građanima koji su uvek bili u većini, a koji žele pristojan, normalan život, kojima režim hoće da pokaže kako na opozicionoj sceni ništa ne valja, pa onda dakle i nema svrhe izlaziti na izbore. To je suština cele priče. Sve je, naravno, daleko od kreirane lažne atmosfere u režimskim medijima gde se svaki dan prenosi kada neki pojedinac odluči da izađe iz DS-a, što dobija apsolutni primat među vestima. Niko ne obraća pažnju u kakvom je katastrofalnom stanju ekonomija, socijalni sistem, zdravstvo, školstvo, poljoprivreda, poreski sistem. Mislim da je ova vlast napravila ogromne štete svim tim segmentima, ali sada se o tome ne priča, nego je glavna tema da li je, na primer, Aleksandar Senić izašao iz DS-a. Prvo, to ne može da ošteti građane Srbije, drugo, to nema nikakve realne posledice na snagu i rad DS-a, i treće, da bismo izbegli sve spekulacije mislim da će se rezultat videti posle izbora. To će biti najbolje merilo svačijeg rada, uspeha, i u krajnjem slučaju onoga što su građani prepoznali kao dobar program pre svega, ali i ko je tu prava opozicija, prava snaga i alternativa režimu Aleksandra Vučića.

Jeste li iznenađeni napuštanjem stranke, recimo, Gorana Bogdanovića, vašeg "saborca" iz vremena blokada na prelazima Jarinje i Brnjak? Ili odlaskom Janka Veselinovića, vašeg zamenika u poslaničkoj grupi DS-a u Skupštini Srbije?

Nisam iznenađen, ali mi je žao. Žao mi je jer sam sa obojicom imao vrlo dobre odnose.

Zašto vas to ne iznenađuje?

Zato što je u DS-u normalno imati različito mišljenje, zato što postoji jasna atmosfera razmene mišljenja i neslaganja unutar stranke. U DS-u je dobro imati opoziciju, naglašavam u DS-u, a ne prema DS-u što oni upravo sada rade izlazeći u javnost sa nekim stvarima i na kraju, nažalost, izlazeći iz stranke. Mogu jedino da kažem da mi je žao i da niko od nas nije ušao u DS zbog neke ličnosti, nego zbog stranke i programa. Onaj ko je tu zbog

Foto: A.Anđić

ličnosti, taj pokazuje da je zalutao u DS. Naročito mi je neverovatno kada vidim da ljudi koji su do juče bili u stranci, čak na funkcijama, izlaze iz stranke i govore kako DS nema politiku. Kada to kažu u ovom trenutku, onda to pokazuje da partiju doživljavaju personalizovano, jer ako Boris Tadić nije predsednik, na primer, onda tu ne postoji DS. To je potpuno suprotno svemu što predstavlja ova stranka. Takođe, sve to čudno koincidira sa onim što govori SNS. Jako je čudno što imaju ogromnu podršku režimskih medija i još je čudnije što oni vrlo dobro znaju, jer su bili prisutni na svim sastancima, da DS upravo sada ima potpuno jasnu, definisanu politiku, jasan stav, program i ponudu našim biračima. I ono što je mnogo važnije, prvi put posle mnogo godina čistu, potpuno vidljivu socijaldemokratsku orijentaciju i ideologiju, kao i izrazito evropsku i antifašističku orijentaciju. Kada me neko danas pita zašto sam demokrata, zaista s ponosom znam šta da kažem, i možda posle dugo vremena znam tačno da objasnim šta je to za šta se mi zalažemo.

Vi ste bili miljenik važnih funkcionera stranke i u prethodnom periodu, kako Vuka Jeremića tako i Borisa Tadića, i dobijali visoke stranačke funkcije. Kada je došlo do razlaza sa njihovom politikom?

Razlaz sa Jeremićem je došao mnogo ranije, i javnosti je suštinski poznato koliko je taj čovek u stvari otišao od matrice koju je, ako hoćete, i zadao Boris Tadić. Situacija u stranci se promenila onog trenutka kada smo posle izbornog poraza shvatili da DS mora da se vrati sebi, da mora jasno da se profiliše kao opoziciona snaga, kao predvodnik svake pozitivne promene u društvu. Da bi to uradio, DS je morao mnogo toga da promeni i u svom radu i u svojim kadrovskim rešenjima. Daleko od toga da su sve promene bile dobre i da su sva kadrovska rešenja bila dobra, ali DS je živi organizam koji se menja i koji iznutra menjaju ljudi koji su u stranci. Kada sam i sâm shvatio da u starom rukovodstvu nema želje za promenom, nego da se brane i one stvari koje su nesumnjivo bile loše, ja sam izabrao DS i njeno opredeljenje. O Tadiću nisam, niti ću govoriti nešto loše, naprosto prošli smo zajedno mnoge izazove i, ako hoćete, rizike. Možda je razlika samo u tome što sam ja spreman da te rizike podnosim i dalje.

Bili ste među prvima koji su se posle izbora 2012. zalagali za pročišćavanje DS-a od ljudi koji su doprineli izbornom porazu, za davanje nove energije i poleta stranci, i to odmah. Da li je odmah sve to i urađeno, i šta je uopšte urađeno osim pokušaja oduzimanja poslaničkih mandata Vuku Jeremiću i Dušanu Petroviću?

Urađeno je, ali ne do kraja. Kao što znate, bili smo pod udarom režima, hapšenja, medijskih progona, blaćenja i laži, nezapamćene kampanje, društvenog uništavanja ljudi koji vode DS. Uvedeno je jedno pravilo: ako pričaš kritički, budi uveren da ćeš osvanuti na naslovnim stranama tabloida apsolutno prekriven talasom laži koji se izliva sa njihovih stranica. »

Ono što je sigurno, promenili smo mnoge stvari u stranci. Prvo, došli su u prvi plan neki novi ljudi, oni koji su na lokalu postizali najbolje rezultate. Skoro svi potpredsednici stranke su promenjeni, danas imamo nova lica kao što su Dušan Milisavljević, Vlada Todorić, Aleksandra Jerkov, Dušan Spasojević, profesor Stojković, ubrajam tu i sebe kome je data šansa da se više bavim strankom. Mislim da je i mnogo aktivnija uloga Bojana Pajtića i Dragana Đilasa. Promenio se statut stranke, uvedena je obaveza izbora u stranci posle svakih parlamentarnih izbora, smanjena su ovlašćenja predsednika stranke, proširenо je predsedništvo, organizovani su neposredni izbori u stranci na svim nivoima. Dakle, DS je učvršćen kao najdemokratskija politička organizacija u Srbiji. I svako ko pogleda objektivno, bez ostrašćenosti, bez pizme ili nekog personalnog nepoverenja, može to da vidi vrlo lako. Sednice Glavnog odbora nikada nisu bile, a da to danas mnogi ljudi pamte, ovako otvorene, sa puno debata i neslaganja.

U svemu tome, praktično gubitniku prošlih izbora, Borisu Tadiću, dali ste mesto počasnog predsednika i on vam je sada okrenuo leđa. Osećate li se kao stranka iznevereno?

Taj kompromis u DS-u je bio neophodan kako bismo se sačuvali u jako teškoj situaciji. Sada se pokazuje da su mnogi elementi tog kompromisa bili loši. Ali, kada sednete sa nekim i u dobroj meri napravite dogovor, onda je za pretpostavku da će se svi tog dogovora i držati. Kada se ispostavi da se samo jedna strana držala dogovora, onda je to svakako loše i predstavlja upozorenje za ubuduće. Mislim da nije loše samo to što su otišli ljudi koji su personifikovali DS politiku, ljudi koji su puno dali Srbiji i DS-u kao što je Boris Tadić. Mnogo je gore što je to izabrano sad, u predizbornoj kampanji, što je izabrano uz podršku režima i režimskih medija, i mnogo je loše što se time gazi javno data reč o budućim političkim potezima. To je svakako za kritiku. A njihovo osećanje u vezi sa svim tim jeste nešto što će morati sami sa sobom da nose.

Ako pogledamo aktuelno političko bojno polje, izgleda kao da DS ima dva protivnika: spoljašnjeg Vučića i unutrašnjeg Tadića. Koji vam može naneti više štete?

DS-u, ako ćemo pravo, niko više ne može da nanosi štetu. Zato što smo toliko udarani, napadani, i spolja i iznutra, zato što je sve pokušano da se DS uništi. Tako da naš jedini politički protivnik, oponent, cilj naše kritike i ukazivanja na greške jeste apsolutno Aleksandar Vučić. I to će ostati sve dotle dok DS kao jedina prava alternativa, kao dokazani borac za prava građana i bolju Srbiju, na kraju i ne sruši taj režim. To jeste naš cilj i ostaće naš cilj, i sa njima nikakvih dogovora biti neće. Svi ostali, nedavno stvoreni, ranije osmišljeni, od Vučića skrpljeni, od Vučića podržani, od Vučića blagonaklono pogledani, neki kojima je obećano, neki kojima nije obećano, neki koji veruju da im je obećano, svi su oni deo jedne dugačke klupe za rezervne igrače koji čekaju

da gospodar baš njih izabere za buduću vladu. Ukoliko građani za njih budu glasali, onda *de facto* glasaju za Vučića, SNS i njihovu vladu. Jedino se glasanjem za DS može biti siguran da se glasa protiv ove vlasti i njihovih katastrofalnih rezultata, pre svega ekonomskih. Posle dugo vremena, bez obzira na sve teškoće u kojima se DS našao, sada imamo zaista čistu situaciju. Imamo DS koji je sve jači, snažniji i koji će davati potrebne odgovore na pitanja koja građani postavljaju. Od velikog značaja su nam i ljudi koji su bili "beli listići" i jako je važno pozvati sve građane da izađu na izbore, da svojom masovnošću na biralištima pokažu da im je dosta straha i jednoumlja, autoritarnog režima, propasti u ekonomiji, nezaposlenosti, da pokažu da su svojom masovnošću pobedili strah koji ovaj režim hoće da im nametne. Da pokažu da ne veruju u njihov plan da nema svrhe boriti se već da treba ostati kod kuće jer je unapred sve odlučeno. Ništa nije odlučeno, mi smo ti koji odlučujemo, građani Srbije.

Od stranaka koje su pobedile strah, koga vidite u eventualnoj predizbornoj koaliciji sa vama? Da li će doći do dogovora sa Novom strankom ili nekom drugom, budući da su mnogi prethodni koalicioni partneri, kao SDPS ili LSV, otišli ili uz Vučića ili uz Tadića?

Blizu smo dogovora sa Novom strankom, novom političkom organizacijom koja je mahom prikupila s pravom razočarane građane i "bele listiće", ljude koji su zbilja tražili nov odgovor na do sada neodgovorena pitanja. Tu će svakako biti mesta i za manjinske partije, za naše tradicionalne partnere kao što su Zeleni koji su ostali uz DS i kada su mnogi otišli da se ugreju bliže vlasti, ne shvatajući da taj plamen može i da uništi. I nije mi žao što će se brzo uveriti da to jeste ishod njihove naivnosti. Naravno da smo otvoreni i za sve druge, DS je gravitacioni centar okupljanja evropske, modernističke Srbije.

Ono što je sad vidljivo jeste da će neke manje stranke nastale iz DS-a ili iz ranijeg DOS-a ići u dve, možda i tri kolone, i mislim da je to suštinska sekundarna trka. Primarna trka je između DS-a i SNS-a, dakle između vlasti i opozicije, a ova sekundarna kvalifikaciona trka je trka za manjeg minijaturnog partnera Aleksandra Vučića, sjajnog alibija pred svetom i pred građanima za kvazireformske poteze. Ako se takva vlada sastavi, imena ministara će najbolje govoriti u kolikoj meri je to jedna potrošena priča. I kao što je rečeno De Golu nekada davno, građani moraju da vode računa da postoji realna opasnost da ako glasaju za SNS možda više nikad neće glasati. Mislim da građani moraju da razumeju da ovo što danas izgleda kao teška situacija ugrožavanja sloboda i prava, već za godinu dana može biti jedan lep san. Jer ovaj režim neće stati dok sve ne stavi pod kontrolu, od mesne zajednice do predsednika, neće stati dok svaki medij ne bude dobro razmislio kakav će snimak gde da objavi. To je režim koji na pitanja

zašto je skuplja struja, zašto niste smenili direktore javnih preduzeća a obećali ste, zašto ne kažete javnosti da je SNS vodio Univerzal banku koju ste ugasili da biste spasili monetarni sistem Srbije, odgovara da ste kancer ovog društva, da ste lopov i da ste organizovana kriminalna družina. Lično, mislim da u to više niko ne veruje, da građani očekuju odgovore kako će doći do posla, do pristojnog života, da traže Srbiju bez toksičnih uticaja tabloidnih medija. Očekuju da se država vrati u Srbiju, jer država je odavde proterana. Od šaltera, preko državnog lekara koji će vas pozvati u svoju privatnu ordinaciju, preko škola u kojima se kupuju diplome, do poreza koje neko plaća; a neko ne plaća, gde god da pogledate, nažalost, država je isterana i mi moramo da je vratimo.

osnovni pravci koje će DS ponuditi i koji su drugačiji od onoga što radi SNS. Naša politika nije "mi smo drugačiji od njih", nego našu politiku čine konkretne ponude. U Srbiji je stvorena atmosfera gde frekvencija ne dolazi do uha birača kada mu se nešto ponudi, a mi mesecima ponavljamo šta je to što DS hoće da uradi u Srbiji.

Svakako, hoćemo da potpuno promenimo strukturu budžeta koji je uništen, da reformišemo poresku upravu i poreski sistem, da napravimo olakšice za preko 220.000 preduzeća koja rade kako bi primili bar jednog zaposlenog, hoćemo da subvencionišemo transport za izvoz na velika tržišta EU i Rusije, hoćemo da izdvojimo mnogo veća budžetska sredstva za poljoprivredu i školstvo, hoćemo da postoji obavezan otkup tako da poljo-

na celu Srbiju. Smatramo da su ovo vremena za jako smele poteze koji će naterati državu da štedi, a ne građane, tako da se problem u deficitu budžeta ne rešava tako što ćete podići porez jednoj kategoriji građana pri čemu ceo iznos ode za Srbijagas, na primer. Jer time faktički ništa niste uradili. Takođe, hoćemo da reformišemo sve inspekcijske službe, da počnu da rade sa većim ovlašćenjima, jer, ako pogledate, danas se budžet puni na istom nivou kao kada smo mi bili na vlasti a u međuvremenu su doneta nova poreska opterećenja, pa se pitam kako je to moguće.

Koliko je to sve i ostvarivo odnosno imate li kakvu pretpostavku kako će izgledati 17. mart ove godine, naravno, u smislu izbornih rezultata?

Demokratska stranka, sa svojim ja-

"Niko ne obraća pažnju u kakvom je katastrofalnom stanju ekonomija, socijalni sistem, zdravstvo, školstvo, poljoprivreda, poreski sistem. Mislim da je ova vlast napravila ogromne štete svim tim segmentima, ali sada se o tome ne priča, nego je glavna tema da li je, na primer, Aleksandar Senić izašao iz DS-a"

"Povratak devedesetih" najčešće se čuje u DS-u kada se kritikuje ova vlast. Znamo da je to bilo vreme oštrih kontrasta, kada se glasalo "za" ili "protiv" tadašnjeg režima. Da li to znači da na istim tim kontrastima, "za" ili "protiv" Vučića, zasnivate predizbornu platformu?

Apsolutno ne, to je *conditio sine qua non*. To je nešto bez čega ne možete imati jasan politički profil u ovako zatrovanoj političkoj atmosferi gde se ne zna za koga glasate, mislim na stranke vlasti i kvazivlasti. I jeste stvorena takva atmosfera "za" i "protiv", ali takvu atmosferu je stvorila vlast. Najvažniji deo našeg rada jeste poruka građanima, jasno ćemo da kažemo šta nudimo u svim kapitalnim oblastima. U ovoj situaciji uopšte nije bitka ko je za Evropu a ko protiv nje, ko je za Briselski sporazum a ko protiv. Problem je pre svega ko će na uspešan način da reši problem ogromne nezaposlenosti u Srbiji, ko će da reši katastrofu u poljoprivredi, užas u energetskom sektoru koji je napravila nesposobna vlast i ministarka, ko će da reši probleme u školstvu, a to su

privrednici znaju da će država uvek otkupiti njihove proizvode, hoćemo da se zdravstvo postavi na nove temelje, da regulišemo odnos privatnog zdravstva sa državnim, da reformišemo PIO fond i fond za zdravstveno osiguranje, hoćemo da sredstva koja je ova vlast predvidela za otpuštanje radnika stavimo u funkciju zapošljavanja, i ono što je vrlo različito od onoga što radi ova vlast, mi smo stranka koja je dokazala da zna da dovede investitore, to brojke pokazuju. Takođe, država treba da počne u saradnji i sa privatnim partnerima i samostalno da ulaže u proizvodnju gotovih poljoprivrednih proizvoda, mora se dati i šansa ljudima koji u jednom domaćinstvu u nekoliko generacija ne rade i žive od jedne penzije. U takvim slučajevima, država je dužna da zaposli jednog člana takvog domaćinstva. U situaciji ogromnog, endemskog siromaštva i nezaposlenosti u Srbiji, to su naši konkretni potezi. Oni su naravno praćeni brigom za ugrožene kategorije, nezaposlene, penzionere i ljude koji zaista teško žive, hoćemo da primenimo dobar model koji smo imali u Vojvodini i u Beogradu

snim programom i politikom, ide na to da 17. mart bude dan pozitivnih iznenađenja za građane Srbije. Da taj dan bude dokaz smenjivosti vlasti, zaustavljanja samovolje i ličnog režima, borbe za bolju ekonomsku Srbiju sa većom zaposlenošću i punom slobodom u svim segmentima. I, naravno, stop sprečavanju sloboda pre svega u medijima i javnoj sferi. Očekujemo 17. mart sa nadom i optimizmom, DS uvek ide na pobedu i nešto bolji rezultat i siguran sam da će građani to prepoznati, siguran sam da razumeju da pred njima stoji DS kao jedna nova snaga, nova alternativa, nov odgovor za njihove potrebe, da je to stranka koja jako dobro razume greške koje je činila u prošlosti. Kao stranka, nećemo se odreći mnogih dobrih stvari koje smo uradili, ali nećemo se odreći ni grešaka jer te greške su upravo putokaz za ono što nikako više ne smemo raditi u budućnosti. Danas ne postoji nijedna stranka u Srbiji koja može da prođe kroz katarzu, kroz ovakve napade i udare, i da preživi. I bio neko za DS ili ne, to se mora poštovati. ¶

IVANA MILANOVIĆ HRAŠOVEC

Bus plus na kružnom toku

FONET

Podaci kojima raspolaže Direkcija za javni saobraćaj pokazuju da je sve manje onih koji plaćaju karte. U Upravi veruju da bi veći broj kontrolora poboljšao disciplinu građana, ali to je onda na liniji Đilasove politike koja je bila predstavljena kao neka vrsta diktature. Iz Apeksa dolazi predlog da grad preuzme sve kontrolore i da oni budu neka vrsta odeljenja komunalne policije

Da li plaćate kartu kada se vozite po Beogradu javnim prevozom? Ovo bi vas pitali ljudi i iz Privremenog organa i iz ranije uprave koju je predvodio Dragan Đilas, ali i iz privatnog konzorcijuma Apeks tehnolodži sistem, koji poslednje dve godine upravlja sistemom naplate karata u javnom prevozu u srpskoj prestonici. Iako se trenutno vode pregovori između Privremenog organa i ove kompanije, najveći problem sistema javnog prevoza je u tome što nedovoljan broj ljudi plaća kartu, bilo zbog toga što veruju da ne treba da plate bilo iz nekih drugih razloga.

"Kada bi samo zaposleni u javnom sektoru koji žive i rade u Beogradu svi do jednog plaćali mesečne karte, mi sa novcem potrebnim za funkcionisanje javnog saobraćaja ne bismo imali problema", kaže za "Vreme" izvor iz Gradske uprave.

Dve godine od uvođenja sistema Bus plus glavni ciljevi koji su bili postavljeni kada se u čitav projekat krenulo 2010. godine nisu ostvareni: niti je zadovoljstvo građana povećano (sudeći po broju incidenata u javnom prevozu u kojima su vinovnici različiti) niti je došlo do smanjenja subvencija iz budžeta ka sistemu javnog prevoza, štaviše.

Da bi nešto u ovom sistemu promenili, predstavnici Privremenog organa okrenuli su se ka kompaniji Apeks sa namerom da vide koja su moguća rešenja. U dosadašnjim pregovorima nije se daleko odmaklo, ali je čini se namera sadašnje gradske uprave da ovaj sistem "podržavi" makar na nivou da ljudi pomisle da njihov novac ne ide u privatne ruke. Videćemo kasnije da to i nije neka velika ideja.

Pregovori sa predstavnicima Apeksa, u kome je većinski vlasnik od proleća 2013. godine turski partner Kentkart, a neformalni lider Sava Terzić, vlasnik Lanusa i Procescoma, domaćih kompanija uključenih u ovaj posao, krenuli su od trenutka kada je profunkcionisao Privremeni organ sa idejom da se vide moguća rešenja poboljšanja čitavog sistema. Sve vreme Apeks tvrdi da njihov sistem radi i da oni nisu odgovorni za to što pada prodaja karata i što grad nužno mora više novca da izdvaja iz budžeta za potrebe javnog prevoza.

Kako "Vreme" saznaje i iz gradske uprave i iz Apeksa, ideja je da se u nekom skorijem roku donese odluka koja bi zapravo značila promenu postojećeg ugovora kojim bi zarada privatnog partnera bila umanjena (sada je na nivou 8,53 odsto od celokupnog prometa), ali bi grad povratio nadležnosti iz dela kontrole prevoza i prodaje karata. Apeks pristaje na promenu ugovora iako je ocenjeno da je ovo pritisak na njih i zbog toga je bilo sastanaka i u Ambasadi Republike Turske u Beogradu jer je većinski vlasnik želeo da štiti svoj posao.

Danas je situacija sledeća: novac koji se prikuplja od prodatih karata Apeks prosleđuje gradu (Direkciji za javni prevoz), koji potom deo vraća Apeksu. U tabeli koju prilažemo uz ovaj tekst možete videti koliki su to iznosi za period od uvođenja sistema pa zaključno sa decembrom 2013. godine i na koji način je strukturiran prihod Apeksa. Apeks je primoran da sav novac uplati na račun grada jer ako to ne uradi grad može da aktivira bankarsku garanciju, stoji u ugovoru. Poslednjih meseci bilo je problema sa novcem koji je

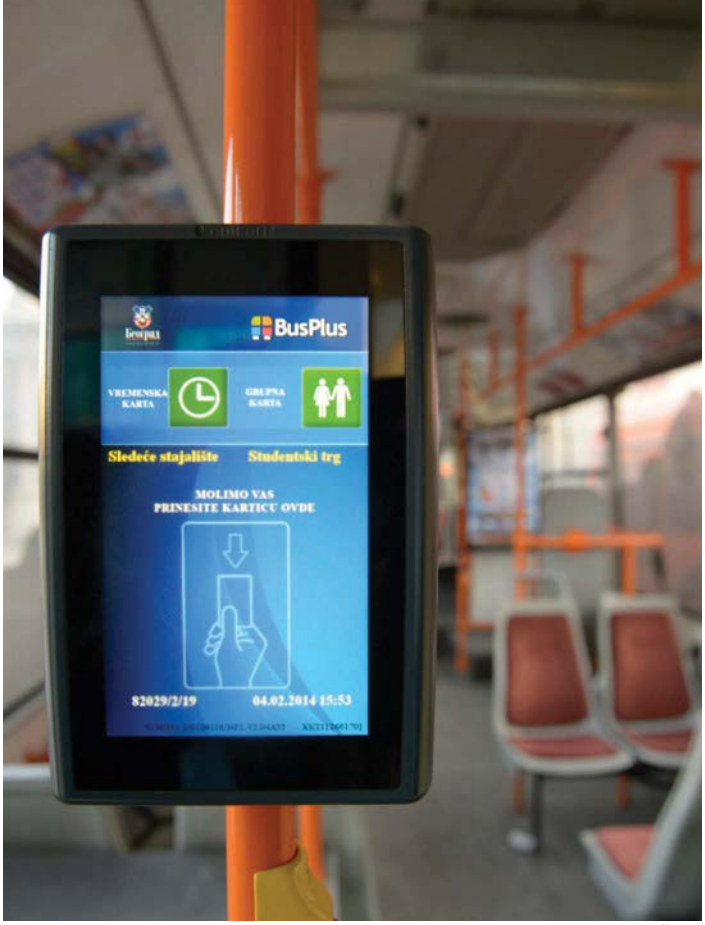

foto: Ivan Šepić

Prihod od prodaje kartica

VRSTA KARTICE	BROJ KARTICA	CENA KARTICE	UKUPNO (sa PDVom)
Izdavanje personalizovanih plastičnih	994.707,00	250	248.676.750,00
prodaja nepersonalizovanih plastičnih	681.476,00	250	170.369.000,00
prodaja nepersonalizovanih papirnih	3.623.919,00	40	144.956.760,00
UKUPNO 2012+2013			**564.002.510,00**

* DJP nema uvid u prihod Apexa po osnovu benefit programa (MTS, ERSTE banka i Tempo)
* Svi korisnici koji poseduju BusPlus karticu i pristupe benefit programu ostvaruju pogodnosti iz benefit programa bez obzira da li su se dopunili ili ne, što jasno ukazuje na politiku firme Apex, koja gleda samo svoj interes a ne interes sistema. U prilog ovome ide i novi marketinški pristup -reklama od pre mesec dana - jedna kartica mnogo pluseva - koja favorizuje kupovinu kartica a ne dopunu
* DJP nema uvid u prihod Apexa po osnovu USSD servis (SMS servis)

grad "vraćao" Apeksu, što dodatno podstiče nervozu svih aktera u ovom projektu.

Podaci koje "Vreme" objavljuje pokazuju da je prihod ove kompanije od prodatih karata i prodatih kartica preko 2,5 milijardi dinara, što je oko 20 i kusur miliona evra. Apeks je u trenutku kada je potpisivao ugovor sa gradom svoju investiciju predstavio u vrednosti od oko 12,5 miliona evra, a kompanija je za 2012. godinu prijavila dobit od oko 500 hiljada evra.

Kada se pogledaju ove brojke "ispada" da je Apeks nedovoljno zaradio i pored velikog prometa s obzirom da je ugovor oročen na deset godina i da bi po ovoj dinamici koju je kompanija predstavila ovo bio loš posao jer investicija ne može da bude "vraćena", pa ispada da se sa ovim projektom niko nije usrećio.

Međutim, od početka je bilo problematično kako je konzorcijum dobio mogućnost da uvede i upravlja ovim sistemom i nije bila proveravana vrednost same investicije: ekonomski kriterijum nije bio važan u izboru kompanije jer je ona jedina bila poslala validnu ponudu. Hoće se reći da je iznos od 12,5 miliona evra investicije ostao nerazjašnjen, naročito kada se ima u vidu da je u tom trenutku, na primer, vrednost jednog validatora bila procenjena na 1200 evra.

Iz Apeksa danas kažu da je silna oprema do sada uništena i pokradena, ali ne

Fakturisani prihod za Apex po mesecima

MESEC/ GODINA	Ukupna nadoknada APEXu (sa PDVom)	PODACI APEXA: Zarada vlasnika =0,33%	Troškovi distributivne mreže =2,5	Troškovi opreme: amortizacija, zamena ukradenih uređaja =1,5	Operativni troškovi – GPRS, internet =1,0	Plate =3,2	UKUPNO
februar	82.022.146,01	3.173.189,70	24.039.315,95	14.423.589,57	9.615.726,38	30.770.324,41	82.022.146,01
mart	88.933.034,88	3.440.551,17	26.064.781,62	15.638.868,97	10.425.912,65	33.362.920,47	88.933.034,87
april	84.744.984,25	3.278.528,11	24.837.334,19	14.902.400,51	9.934.933,67	31.791.787,76	84.744.984,24
maj	82.762.765,65	3.201.842,05	24.256.379,15	14.553.827,49	9.702.551,66	31.048.165,31	82.762.765,64
jun	76.490.840,78	2.959.200,17	22.418.183,11	13.450.909,87	8.967.273,24	28.695.274,38	76.490.840,77
jul	87.187.130,75	3.373.007,40	25.553.086,38	15.331.851,83	10.221.234,55	32.707.950,57	87.187.130,75
avgust	60.703.193,60	2.348.423,67	17.791.088,40	10.674.653,04	7.116.435,36	22.772.593,15	60.703.193,61
septembar	76.675.320,31	2.966.337,13	22.472.250,97	13.483.350,58	8.988.900,39	28.764.481,24	76.675.320,32
oktobar	90.695.354,90	3.508.730,03	26.581.288,07	15.948.772,84	10.632.515,23	34.024.048,73	90.695.354,90
novembar	81.232.181,51	3.142.628,36	23.807.790,59	14.284.674,36	9.523.116,24	30.473.971,96	81.232.181,51
decembar	97.548.594,00	3.773.861,20	28.589.857,56	17.153.914,54	11.435.943,02	36.595.017,68	97.548.594,00
UKUPNO 2012	**908.995.546,64**	**35.166.298,99**	**266.411.355,99**	**159.846.813,59**	**106.564.542,39**	**341.006.535,66**	**908.995.546,63**
januar	55.308.278,80	2.139.710,67	16.209.929,31	9.725.957,58	6.483.971,72	20.748.709,51	55.308.278,80
februar	79.109.339,81	3.060.502,01	23.185.621,28	13.911.372,77	9.274.248,51	29.677.595,24	79.109.339,81
mart	79.963.866,16	3.093.561,06	23.436.068,63	14.061.641,18	9.374.427,45	29.998.167,85	79.963.866,16
april	91.482.293,25	3.539.174,30	26.811.926,51	16.087.155,91	10.724.770,60	34.319.265,93	91.482.293,25
maj	59.113.711,74	2.286.931,40	17.325.237,91	10.395.142,74	6.930.095,16	22.176.304,52	59.113.711,74
jun	89.238.975,24	3.452.387,08	26.154.447,61	15.692.668,57	10.461.779,04	33.477.692,94	89.238.975,24
jul	77.142.120,61	2.984.396,23	22.609.062,31	13.565.437,39	9.043.624,92	28.939.599,76	77.142.120,61
avgust	69.567.953,71	2.691.374,53	20.389.200,97	12.233.520,58	8.155.680,39	26.098.177,24	69.567.953,72
septembar	77.943.594,98	3.015.402,85	22.843.961,02	13.706.376,61	9.137.584,41	29.240.270,10	77.943.594,99
oktobar	81.553.918,51	3.155.075,39	23.902.086,32	14.341.251,79	9.560.834,53	30.594.670,48	81.553.918,51
novembar	79.063.541,65	3.058.730,22	23.172.198,61	13.903.319,17	9.268.879,44	29.660.414,22	79.063.541,65
decembar*	78.051.832,65	3.019.590,24	22.875.683,66	13.725.410,20	9.150.273,46	29.280.875,09	78.051.832,65
UKUPNO 2013	**917.539.427,11**	**35.496.835,99**	**268.915.424,13**	**161.349.254,48**	**107.566.169,65**	**344.211.742,89**	**917.539.427,13**

*decembar 2013 – izrada konačnog obračuna u toku, data je procenjena vrednost

2012+2013	**1.826.534.973,75**	3,87%	29,31%	17,58%	11,72%	37,51%	100%

»

foto: Ivan Šepić

Prodaja personalizovanih dopuna po mesecima u komadima

saopštavaju podatke o tome koliko je toga naplaćeno od osiguranja. S druge strane, oni su u listi svojih troškova naveli da je za dve godine dodatno investirano oko tri miliona evra samo u zamenu ukradenih i razlupanih validatora.

Za to vreme, u doba vladavine Dragana Đilasa, grad kao da nije znao da reaguje na odijum javnosti koji je proizvelo uvođenje ovog sistema, pa je "ispalo" da građani "to" nikada nisu prihvatili i da nisu poverovali u značaj i potrebu plaćanja javnog prevoza. Đilas i njegov tim su uvodili modele rigoroznije kontrole i kao da nisu bili spremni da do kraja objasne u kakav su se to posao upustili. Na kraju, Bus plus će ostati najveća mrlja u gradonačelnikovanju Dragana Đilasa i mesto sa koga ga je najlakše napadati kada se govori o tome da je pogrešno vodio grad.

Ovakav stav obilato koristi Privremeni organ koji, izgleda, namerava da Bus plus sistem promeni u toku trajanja kampanje, da bi dodatno pokazao da Đilas, koji se opet kandiduje za gradonačelnika, nema kredibilitet da opet bude na tom mestu.

Pre nego se birači u martu izjasne, moguće je da dođe do nekih promena u tome ko upravlja novcem koji građani daju za javni prevoz. Kao što smo do sada videli, tim novcem i sada upravlja gradska uprava, ali to nije dovoljno da bi se građani ubedili da je plaćanje javnog prevoza u njihovom najboljem interesu, procenjuju u sadašnjoj Gradskoj upravi. Privremeni organ je zauzeo stav da bi sistem naplate karata i kontrole trebalo vratiti GSP-u, a da Apeks može samo da se bavi održavanjem softvera koji služi za nadgledanje i kontrolu sistema, ali je otvoreno pitanje da li za tako nešto postoje objektivne mogućnosti.

Izvor iz Apeksa je rekao za "Vreme" da oni i dalje tvrde da sistem radi i kada to kažu misle na softver koji je ugrađen u kontrolne centre i vozila a da oni problem naplate ne mogu sami da reše i pored obaveze da angažuju 200 konduktera.

Ispostavlja se da je jedno od osnovnih pitanja između dve strane ko treba da plaća kontrolore za koje postoji saglasnost da ih je potrebno mnogo više, i da bi možda bilo potrebno da budu u svakom pojedinačnom vozilu. Apeks ima obavezu po ugovoru, ali se pokazuje da je taj broj nedovoljan, a grad nema novca da plati još 700 ili 800 ljudi koji bi radili taj posao, a da se to ne odrazi na "politiku cena".

Podaci kojima raspolaže Direkcija za javni saobraćaj pokazuju da je sve manje onih koji plaćaju karte i da će taj trend biti nastavljan u 2014. godini ako se nešto hitno ne promeni. U Upravi veruju da bi veći broj kontrolora poboljšao disciplinu građana, ali to je onda na liniji Đilasove politike koja je bila predstavljena kao neka vrsta diktature. Iz Apeksa dolazi predlog da grad preuzme sve kontrolore i da oni budu neka vrsta odeljenja komunalne policije koji bi tako sa više autoriteta mogli da "objasne" građanima da "švercovanje" nije kažnjivo.

S druge strane, nastup Privremenog veća prema Bus plusu i ideje koje postoje nekako su na tragu onoga što je Đilasova uprava uradila svojevremeno postupkom podržavljenja PKB-a, koji se danas sa svih strana napada kao štetan i pogrešan, ali vidimo da i ovi "drugi" nemaju neka kreativnija rešenja. Privremeni organ će se možda poslužiti negativnim imidžom Bus plus projekta u predizbornoj kampanji, ali je činjenica da je sada potrebno pronaći neko trajnije rešenje za stabilno funkcionisanje sistema javnog prevoza u Beogradu i to je nešto što čeka svaku buduću Upravu grada.

Na kraju dana, bez obzira na to ko bude vladao, moraće se izaći pred građane i pozvati ih da budu disciplinovani u plaćanju usluga javnog prevoza, ali će biti potrebno na daleko javniji način predstaviti prihode i rashode koji postoje u tom sistemu. Softver koji je ugrađen u Bus plus sistem nudi nepregledne mogućnosti za unapređenje javnog prevoza i potrebno je da ga na pravi način koriste zaposleni u GSP-u i Direkciji za javni prevoz. Ovaj reporter, izveštavajući za BIRN Srbija, obišao je i GSP i Direkciju i uverio se u to da se ono što je "instalirano" koristi u minimalnoj meri, što naravno ne opravdava čitav postupak uvođenja konzorcijuma Apeks u posao. ¶

SLOBODAN GEORGIJEV

Odgovornost društva – odgovornost grupe pojedinaca

TIM EUROBANKE: Aleksandra Džaferović, Milena Stupar, Željka Ćirić
Foto: Eurobank

Zašto ovakav naslov? Zato što sve više zaboravljamo činjenicu da je društvo skup pojedinaca, a odluka pojedinca da učini promenu – posledična odluka društva. Evropska praksa na koju se sve više ugledamo ne podrazumeva poslovanje bez prefiksa "odgovorno". Svedoci smo činjenice da je odgovorno poslovanje postalo epitet savremenog društva, spona između profita i svrhe koju je potrebno konstantno graditi i unapređivati, ali i nagraditi. U Srbiji se već dugi niz godina dodeljuje priznanje odgovornim kompanijama – Virtus nagrada za doprinos lokalnoj zajednici. Ovogodišnji dobitnik je naš projekat "Veliko srce", koji je pokrenula Eurobank u partnerstvu sa Fondacijom "Ana i Vlade Divac".

Eurobank je prepoznata u Srbiji kao jedna od institucija koje su dale najveći doprinos za podršku lokalnoj zajednici. "Veliko srce" nastalo je tako što smo odlučili da iskoristimo bankarski proizvod, kreditnu karticu, kao sponu za realizaciju društveno korisnog cilja – u ovom slučaju obnovu igrališta u državnim vrtićima širom Srbije. U procesu realizacije projekta "Eurobank Parkovi", i kroz saradnju sa lokalnom samoupravom, primetili smo da je mnogim igralištima potrebno održavanje ili popravljanje, a lansiranjem donatorske kartice želeli smo da popravimo stanje u kom se nalaze i ponudimo deci Srbije bolje i sigurnije mesto za igru

Kroz projekat "Veliko srce" trudimo se da učinimo korak napred za društvo u kojem poslujemo. Velika je čast biti dobitnik ovog priznanja po četvrti put, a činjenica da smo projektom "Veliko srce" za četiri godine obradovali 8000 mališana u 20 vrtića širom Srbije, i da za taj period imamo više od 22.000 klijenata koji koriste ovu karticu, ovu nagradu čini još vrednijom. Strateško opredeljenje Eurobank je investiranje u korporativnu filantropiju, a zajedno sa Fondacijom "Ana i Vlade Divac" uspeli smo da pokrenemo i održimo projekat koji u najboljoj meri oslikava naše težnje. Ova nagrada predstavlja priznanje dugoročnom ulaganju Eurobank u unapređenje lokalne zajednice.

Sa velikim zadovoljstvom ističem da smo zajedno sa Fondacijom "Ana i Vlade Divac" uspeli da kreiramo projekat ovih razmera i da istrajemo u njegovom razvoju. Pored rekonstrukcije igrališta, u saradnji sa izdavačkom kućom Laguna vrtićima smo omogućili i otvaranje biblioteka, te donirali preko 4500 knjiga. Mališani sada mogu da pozajmljuju knjige od najranijeg doba i da se tako kvalitetno edukuju, ali i da razvijaju naviku odlaska u biblioteke, što će se, nadamo se, nastaviti i kada odrastu. U ovoj akciji mislili smo na svu našu decu, pa smo s tim u vezi obezbedili i posebne sprave za igru i za decu sa invaliditetom, kako bismo podržali njihov razvoj i uključivanje u društvenu zajednicu, ali se i pobrinuli da ne ostanu uskraćeni za bilo koji deo detinjstva. Učestvujemo u građenju bolje sredine za svu našu decu, stimulativne i bezbedne, sredine koja će razvijati njihove fizičke i literarne potencijale.

Uverena sam da pojedinačna promena pokreće lavinu dobrih praksi koje rezultiraju napretkom društva u celini. Merilo uspeha jesu dela koja ostaju za nama, odgovornost pri njihovom činjenju neizostavan je merni instrument, dobra volja i odluka za promenu – dve strane medaljona koje uspeh čuvaju i grade. ¶

Anatomija Srpskog pr

Efikasnost sudova, poverenje građana u pravosudne organe i politički pritisci, pored ostalog, teme su izlaganja i diskusije ljudi iz stranke

Okrugli stol organiziran 31. januara u "Vremenu" uz suradnju OEBS-a uglavnom je u neformalnim razgovorima opisivan kao nešto što je "trebala organizirati država." Koliko je tema važna, kaže Diane Masson, koja je OEBS predstavljala na okruglom stolu: jest usvojena strategija reforme, njen akcioni plan, njegova provedba, kao i izmjene ključnih pravosudnih zakona i nova mreža sudova, ali prvo što će biti razmatrano u procesu pridruživanja Srbije Evropskoj uniji jest poglavlje 23, koje se tiče pravosuđa. Činjenica je da mediji u praćenju te teme imaju ključnu ulogu, da moraju biti svjesni i svoje odgovornosti, kao što sudovi moraju informirati o svom radu. "Reformisano pravosuđe ima sličnu ulogu medijima, moraju sačuvati demokratiju", kaže Diane Masson, koja – vodimo računa – odlično govori srpski jezik.

NEEFIKASNOST, NEPOVERENJE I TV JAVNOST

Čedomir Backović, pomoćnik ministra pravde i državne uprave, prvi je od učesnika dobio riječ: govorio je o nacionalnoj strategiji reforme pravosuđa u kojoj je najavljena "nova kuća" i pravde i institucija. U tome su, imajući sve u vidu, "konstatovane generalne smernice za reformu, u meri koju možemo da opišemo kao da su naši građani nekad krenuli sa

avosuđa

običnih telefona na androide, a imaju danas pravo da imaju pravosuđe na istoj toj razini". Backović je na kraju rekao da je čuo sve zamjerke na račun pravosuđa i da zna što će s njima; nije, kao mnogi prije njega na toj funkciji, otišao zajedno s kamerama i "TV javnošću". To, ako ništa drugo, govori o poštovanju i odgovornosti vlastite funkcije i iste te javnosti.

Vesna Rakić Vodinelić, profesorica Pravnog fakulteta Union, iznijela je opis današnjeg stanja, u najkraćem: pravosuđe je neefikasno, nepravično, skupo, faktični neuređeno, politički zavisno, te ne uživa povjerenje građana. Ona kaže: "U razdoblju prošle vlade (2008–2012) politički uticaj na pravosuđe je ostvaren tokom pravosudne reforme i uzrok je njenih teških devijacija. Posle izbora 2012. godine, zavisnost pravosuđa se postiže prenošenjem zapovesti ili želja političke vlasti, moćnih pojedinaca ili društvenih grupa preko medija, koji pripisuju mere pravosudne politike ovim vlastima, grupama ili pojedincima, a oni to posredno ili neposredno potvrđuju. Nova ključna reč koja se koristi kao eufemizam za politički uticaj na pravosuđe jeste tzv. politička volja. Na mesto uređenih i unapred poznatih pravila procedure i ljudskih prava u vezi sa pravosuđem stupa selektivna i unapred nepoznata politička volja, proizvodeći pravnu nesigurnost, umesto izvesnosti...".

O nepovjerenju građana u sudstvo na tribini je govorila i predsjednica Društva sudija Srbije Dragana Boljević. Mnogo je tu problema: od nesudjelovanja u pisanju Nacionalne strategije reforme pravosuđa (od 2013. do 2018), do neuvažavanja mnogih primjedbi koje su u ranijem periodu, ali i tokom pisanja Nacionalne strategije, iznesene. Poseban problem kojega i Društvo i sudija Boljević iznose jesu promjene iz novembra prošle godine, koje se bave "suđenjima u nerazumnom roku": od 21. maja 1914. godine građani će imati priliku da se obrate sudu više instance, jer im je povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku pred sudom niže instance. "Kod nas se efikasnost promatra na različit način od evropskih standarda, gde se efikasnost shvata kao razmatranje svih aspekata slučaja u razumnom roku u pravičnom suđenju, uz – na kraju – donošenje kvalitetne odluke. Kod nas se to shvata kao donošenje što većeg broja odluka u što kraćem roku i građani već imaju iskustva da su ponekad dobili brzu presudu, a da ona nije rešila ništa i od takve efikasnosti oni vajde nemaju", kaže Dragana Boljević.

SISTEMSKI PROBLEMI

Ona kaže i to da je zamjena teze da je osnovni problem pravosuđa neefikasnost, a ne nedovoljan kvalitet pravne zaštite, koji proizlazi i iz broja predmeta koji "pripadaju" jednom sudiji, na primjer u jednom beogradskom sudu 600 parničnih ili hiljadu istražnih. "Da li tu imamo sistemski problem države koja sudiji nije obezbedila da radi normalno?", pita Boljevićeva, te nastavlja: "Da li će sudovi viših instanci konstatovati povredu i kad je sudija bio opterećen prevelikim brojem predmeta, pa tu imamo situaciju da i dobra namera može da se pokaže kao metoda pritiska na pravosuđe" i konstatira da će slučaj biti to da će sudija koji je imao 1700 predmeta u radu i povrijedio suđenje u razumnom roku, imati to upisano u svoj dosije, što će moći biti iskorišteno kao povod za pokretanje disciplinskog postupka protiv njega. "Sudije će u tom slučaju gledati da rade predmete preko kolena...".

Vida Petrović Škero, sudija Vrhovnog kasacionog suda, otvorila je cijeli niz pitanja: kadrovsko, za koje kaže: "Imali smo propadanje, a sad već sunovrat kadrova pravosuđa", problem sudske statistike za koju kaže: "Bez analize nemamo rezultat, imamo eksperiment, a statistiku koristimo bez analize."

Projiciramo idealan broj sudija, ali ne i idealan broj predmeta. A kad Evropa čuje koliko predmeta sudija ima u radu, to ne analiziramo, kaže ona, govoreći o "reformisanju reformi", gubljenju u marketingu i mjerama koje se nakaradno primjenjuju u novim zakonima koji se onda opet eksperimentalno primenjuju.

Vida Petrović Škero, navodeći silne primjere koji kazuju da nema pravne sigurnosti, pogotovo kad je o Zakonu o parničnom postupku riječ, kaže: "Parnica je život, a krivica je čir", pa objašnjava da smo napravili iluzoran zakon bez odredbi kako ćemo ga primenjivati. Ona traži vrlo jasno: duže vrijeme u kojem će zakon stupati na snagu, ali i duže vrijeme da se obavijesti javnost o novim odredbama. Kaže ona, "život je parnica u kojoj »

1

2

3

4

5

9

10

11

12

13

se ljudi bore za svoje dete, za svoj stan, za Infostan...” i dodaje da će nas problem tzv. razumnog roka “udaviti zato što sudije nemaju više tog kvaliteta i tog vremena, efikasnost i kvalitet, da bi ujednačili praksu u pravu na pravično suđenje, procedura koju će iskoristiti svaki građanin i advokat...

“Mi prenebregavamo kvalitet”, kaže ona, dodajući i to da i dalje nema kriterija za izbor sudija, da je raspisan konkurs za predsjednike sudova praktično u istom danu kad je raspuštena Skupština Srbije...

AMERIČKI ZAKON, SOVJETSKO TUŽILAŠTVO

O Krivičnom zakoniku je pak bilo posebne rasprave; nedovoljne, ona će zahtijevati posebnu temu. Predsjednik Udruženja tužilaca Srbije Goran Ilić ocijenio je da je aktualni, novi ZKP nepromišljen, suprotan tradiciji i bez analize sa starim, najavljivan je kao veliki dogovor efikasnosti, a već je jasno da usporava postupak. Ima tu već i postupaka pred Ustavnim sudom, ali Ilić kaže da je “haos” prava riječ kad govorimo o primjeni novog ZKP-a. I kaže: “Promenili smo ZKP, ali smo tužilaštvo ostavili netaknuto. Mi imamo, vrlo uslovno, američki postupak, ali sovjetsko tužilaštvo! Organizacija javnog tužilaštva je potpuno netaknuta, Dragoljub Jovanović je još 1945. godine govorio o tužilaštvu kao strahu i trepetu, ono je imalo strogu organizaciju i ono je netaknuto i dan-danas, upoređuje Ilić. “Ako danas imate to da hoćete da preko svake mere modernizujete krivični postupak, a tužilaštvo ostavite u vremenskoj kapsuli, rezultat ne može biti ni malo dobar”, kaže on.

Na istoj strani bio je i profesor beogradskog pravnog fakulteta Milan Škulić: on kaže da naš ZKP nema pandan nigdje u svijetu, osim u Hrvatskoj, gdje su već ustavno “srušene” brojne odredbe njihovog ZKP-a, kojega kao da je – njima i nama – pisao isti autor. Krivično pravo je, kako on kaže, u javnosti u tolikoj mjeri upravo zbog utjecaja politike, a tu se ponekad i pretjera. Na primjer, 2007. i naredne godine vodila se kampanja o blagoj kaznenoj politici, uglavnom na bizarnim primjerima: Srbija je tada imala 65 zatvorenika na sto hiljada stanovnika, danas ih ima 145, ako se danas ističe primjer Finske koja ima tih 65 zatvorenika, dakle ono što smo mi imali prije deset godina. To je kampanja i politika, uticaj na sudije i medije...

O ZKP-u su kritično govorili još neki: Radmila Dragičević Dičić iz Vrhovnog kasacionog suda otvorila je i pitanje Pravosudne akademije i etike u sudstvu, pravne kulture i svega onoga što nazivamo “reformom reformine reforme”. Ona ZKP podržava načelno i kaže: dajmo mu vremena, vidimo da li valja ovo ili ono, sada je rano da se kaže... Isto govori i sudija Miodrag Majić koji, kritizirajući medije koji se nisu pozabavili izmjenama krivičnog

Učesnici

6

7

8

14

16

17

1. Čedomir Backović, pomoćnik ministra pravde
2. Dragana Boljević, sudija, predsednica Društva sudija Srbije
3. Omer Hadžiomerović, sudija, potpredsednik Društva sudija Srbije
4. Goran Ilić, tužilac, Republičko tužilaštvo Srbije, Udruženje tužilaca Srbije
5. Slavko Jelovac, advokat, predsednik Advokatske komore Beograda
6. Slađanka Milošević, Sindikat pravosuđa Srbije
7. Radmila Dragičević Dičić, sudija Vrhovnog kasacionog suda
8. Vida Petrović Škero, sudija Vrhovnog kasacionog suda
9. Milan Škulić, Profesor Pravnog fakulteta BU
10. Vesna Rakić Vodinelić, profesorka Pravnog fakulteta Union
11. Gordana Jekić Bradajić, tužiteljka Apelacionog tužilaštva
12. Miodrag Majić, sudija Apelacionog suda
13. Diane Masson, OEBS Srbija
14. Ivana Ramadanović Vainomaa, OEBS Srbija
15. Mirjana Cvetković, Delegacija EU u Srbiji
16. Konstantin Mitić Vranjkić, sudija, Društvo sudija Srbije
17. Nenad Stefanović, Udruženje sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije

postupka na pravi način, kaže: novi ZKP odlična je paradigma kako se to kod nas u društvu događa, imamo kritike od ograničenog broja ljudi i apsolutno je nemoguće dobiti prostor u medijima da se iznese drugačiji stav.

"Nije vreme za pozitivne tonove", kaže sudija Majić, ocjenjujući da oni koji govore o novom ZKP-u kao "premodernom", kao da govore o tome da nemamo košarkaše koji mogu pogađati koš, nego tablu, pa nam mogu vratiti pravila da nam je dovoljna tek tabla. Ima još jedan moment, da nama nekako uvijek prošlost izgleda bolje, pa bismo mi vratili Tita. Tako nam i naš raniji ZKP djeluje "fenomenalniji", iako bismo morali misliti o tome da i naše sudstvo, kao i Tito, bilo ocjenjivano kao jedno od najinkvizitornijih i najpolicijskijih sustava u krivičnom postupku toga doba.

"Ne treba brzo ni donositi zakone, niti ih prebrzo puštati niz vodu", Majićev je zaključak.

NEVIDLJIVI, A VAŽNI, I DOKLE VIŠE

Oni kojima se najmanje vremena na okruglom stolu posvetilo bili su najnevidljiviji: na primjer, Slađanka Milošević, šefica Sindikata pravosuđa, koja je, među ostalim, iznijela šokantan podatak da jedna zapisničarka radi za petoro tužilaca, ili predsjednik Advokatske komore Beograda Slavko Jelovac, koji argumentirano iznosi činjenice koje govore koliko se i njihov posao kao branitelja ljudskih prava devalvira, ili Nenad Stefanović, prvi čovjek Udruženja sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije, koje će u vjerojatnoj budućnosti "pomesti" politički podobni kadrovi kojima je namijenjena Pravosudna akademija. Bar tako to sada izgleda, a o nijima će još biti riječi. Bar u našim novinama.

Na kraju, ne može se ne završiti sa riječima sudije i potpredsjednika Društva sudija Omera Hadžiomerovića: "Pitam se dokle više pričamo iste stvari i pričamo o istim problemima. Stalno pričamo o nekoj reformi, imamo jasne standarde, zašto ne možemo da ih dostignemo?", i definira da isti sistemski problem imamo i juče i danas sa pravosuđem: kako da ga dovedemo u mjeru da služi društvu... "Nemcu je potpuno svejedno da li mu je Hans ili Ditrih sudija, kad su podjednako dobri. Zašto mi ne možemo da rešimo sistemske probleme? Prvo treba da prepoznamo problem, da otkrijemo uzrok, moramo imati neko znanje, kao doktor koji zna kako postupiti kad sam bolestan, a na kraju treba da taj ko ima znanje ima volju da reši problem i da ima čime da reši taj problem."

Nešto nedostaje, kaže sudija Hadžiomerović: "Za rešenje je potrebna stručnost, politika ga nema, stručnost ga ne koristi, nijedno ministarstvo pravde nije razmišljalo o tome da stvori neku instituciju koja će se sistemski baviti istraživanjem problema u pravosuđu."

I na kraju, zaključak je: niti imamo stručnosti, niti institucija, sve je samo politika.¶

TATJANA TAGIROV

TEOFIL PANČIĆ

Prokletstvo Feketića

Mnogo sam puta prošao kroz Feketić (Feketics), mestuljak lepo razbaškaren tamo na starom drumu koji od Novog Sada vijuga ka Subotici, prvo kroz totalnu, "ploča" ravnicu, da bi se onda, baš negde kod Feketića i Iđoša, tlo blago zatalasalo, jerbo tu počinje famozna Telečka visoravan, sa *drastičnim* visinskim razlikama, sve do pet-šest metara. Idealno za ekstremni alpinizam. I, šta da vam kažem, selo je lepuškasto, deluje solidno sređeno, lokalci su pretežno *Madžari*, ali opet, nije da ostavlja utisak izrazitije osobenosti i osobitosti po bilo čemu: selo ko selo, žetva leti, disnotor zimi, nizijska melanholija i kompulzivni alkoholizam uvek; puna je Bačka takvih, a ni Banat ne oskudeva. Megjutoa, kanda ima tu nekih vazdušnih strujanja, ili podzemnih voda, ili ko zna već kojih misterioznih andrmolja, pa baš taj Feketić malomalo pa odigra važnu simboličku ulogu u politici Srbije, i to naročito onoj (pred)izbornoj...

Šta se ovim hoće reći? Bio to Vučić ili Dačić ili Marko ili Janko, predsednik ili potpredsednik vlade ima pametnija posla nego da se lomata po mećavi i izigrava snežnog supermena, i korisniji je na drugom mestu: recimo, tamo gde može da koordiniše rad spasilačkih službi, vojske, policije, etc. U redu je, doduše, i da poseti kakvu "vruću tačku" (hm, u ovom slučaju hladnu...) pa i da se tamo "slikava", jer ne treba imati iluzija: političar uvek vodi računa o tome kako će *izgledati* nešto što radi. Uostalom, i predsednik USA obilazi svoje trupe, na primer, u Iraku; ali, šta? Predsednik USA tamo tamani božićnu ćurku u soldatskoj menzi, a ne uzima napunjeni gan u ruke, niti ulazi u tenk i kreće u bitku sa "teroristima" ili kim već, ne bi li dokazao koliki je junak i baja, a sve to u direktnom prenosu...

Posledično, sve i da je rukovođen samo, jedino i isključivo najboljim mogućim namerama (hajde da budemo naivni), Vučićev "spasilački" gest je nepovratno i nepopravljivo profanizovan i unižen onog trenutka kada je televizijski distribuisan. Tog trenutka jedan čin koji je po sebi – mimo "konteksta" – plemenit i dobar, gubi sav svoj pozitivan potencijal, čak i kada bi se (*imagine*) sve to odvijalo slučajno i spontano, bez ikakve "propagandne" namere, i to usred predizbornog vremena.

"Televizovani" humani gest političara, naročito u kampanji, nužno se pretvara u moralno nakazni čin

Šta, ne sećate se? Nije ni čudo, zaborav je ovde nacionalni sport, a odskora nas konzilijumi politikantskih nadrilekara čak uveravaju i da je izrazito zdrav, mada svi dokazi i svako iskustvo govore suprotno. Elem, tamo je negde sredinom i u drugoj polovini devedesetih izvesni Milošević Slobodan nekoliko puta, okružen kamerama i blicevima *državotvornih* medija, pobedonosno otvarao "deonicu autoputa Feketić–Subotica" (ili barem radove na istoj); to onda kad nije otvarao kakvu senzacionalnu naftnu bušotinu negde u blizini, recimo kod Turije. Toliko nam se svima bio popeo na glavu s tim predizbornim feketićanjima & feketićarijama da je na radiju B92 išao džingl o otvaranju deonice "Feketić–Subotica–Feketić via Feketić". Eh, naivnih li vremena...

Milošević je, velim, otvarao autostrade, pa makar i virtuelne. Njegovi tadašnji alajčauši i prismrdice, a današnji naslednici, bore se, naprotiv, sa zatvorenim, snegom zavejanim džadama, to jest sa tim istim autoputem, i to, eto, baš kod – Feketića. Kao da je to selo, sa bližom okolinom, nekakva crna rupa iliti Bermudski trougao u kojem mora da se, ovako ili onako, zaglavi svaka predizborna kampanja?! To jest, ne baš svaka: samo ona u kojoj je Unapred Viđeni Pobednik neko od tih dražesnih likova iz košmara devedesetih.

Pa ipak, ovo što je uradio Vučić, Aleksandar Vučić, sa famoznom, odviše dobro i temeljito televizovanom, akcijom spasavanja "gospodina malog dečaka" (Marko Somborac) iz snežnih nanosa kod... naravno, Feketića – e, to je nešto što bi i Miloševića i njegovu svitu ipak bilo pomalo sramota da urade! Kakvi su da su, ipak su to bili ljudi starog kova, ako ih nisu sprečavali viškovi pameti i obzira sprečavalo ih je makar nešto nalik na instinktivno osećanje o tome "šta je red", a šta nikako nije.

Ovo nas, dalje, vodi sledećem zaključku: ako je već toliko osetljiv i diskretan – i toliko moćan da sopstveno osećanje diskrecije protegne na maltene ceo medijski spektar Srbije – na pitanje sopstvenog razvoda i drugoženidbe (jer mu se, verovatno s razlogom, čini da bi mu to moglo politički naškoditi), onda je Vučić mogao biti toliko diskretan da "zabrani" i emitovanje tog prizora. On to, blago rečeno, nije učinio. Nego je "zabranio" potonje internetsko sprdanje s nepodnošljivom, ponižavajućom kičastošću i kontekstualnom moralnom nakaznošću svoje snežne egzibicije. Oh, pardon, nije to on cenzurisao, nema on ništa s tim! Nego je to učinila izvesna grupa ljudi okupljena u i oko... hm, Srpske napredne stranke. Verovatno Vučić Aleksandar nema ništa s tom, kako ste ono rekli, Srpskom naprednom strankom, i ne može da utiče na njeno ponašanje?

Pa opet, ima i nečega dobrog u ovakvim samorazotkrivajućim gestovima trenutnog ljubimca srpskog Večitog Malograđanina: oni nam govore sve što je važno da znamo o jednoj strukturi mišljenja i ponašanja, u osnovi nepromenjivog, za razliku od retorike. Čuj mene – govore?! Bojim se da većini to trenutno ne govori ništa. Kada im progovori – a i to će se desiti, jer se uvek desi – za štošta će biti kasno. I to smo već videli, i to više puta, najupečatljivije baš na primeru onog što je povremeno otvarao put Feketić–Subotica–Feketić. Preko Feketića, naravno. ¶

VREME USPEHA!
Klub dobrih poslovnih ideja
REDOVNI PODLISTAK NEDELJNIKA "VREME", IZLAZI SVAKOG PRVOG ČETVRTKA U MESECU

ENERGETIKA I FINANSIJE

"Kolubara" puni budžet Srbije

EKO-TURIZAM

Vlasinsko jezero – primer dobre prakse

MARINOS VATIS, VOJVOĐANSKA BANKA

Zbog izbora će sve stati na pet meseci

Intervju: Marinos Vatis, predsednik IO Vojvođanske banke

Zbog izbora će sve stati na pet meseci

"U Srbiji postoji tradicija da ljudi odmah idu i menjaju dinare u nemačke marke, ili danas u evre. Zašto prosečan građanin Srbije to radi? Zato jer razume da postoji rizik. I kako onda odjednom ne razumemo da postoji rizik u uzimanju kredita na 30 godina u švajcarskim francima"

Krajem 2013, čelnici Vojvođanske banke obratili su se medijima – što je bilo prilično iznenađenje, s obzirom da u prethodnih nekoliko godina ovo nije bila praksa. Kako je tada rekao predsednik Izvršnog odbora (IO) Vojvođanske banke Marinos Vatis, svi zaposleni su vredno radili i izvukli banku iz teške situacije, a medijsko pojavljivanje su odlagali sve do trenutka kada banka bude na stabilnim nogama. Sa više od 1,3 milijarde dinara neto dobiti u 2013, što je svrstava među najuspešnije na srpskom tržištu, Vojvođanska banka je "isplivala" iz problema i sada posluje sa dobitkom. U razgovoru za "Vreme" Marinos Vatis kaže da banka sada generiše operativni profit na mesečnom nivou, sa trendom porasta, sve zahvaljujući restrukturiranju koje je potrajalo više od šest godina.

"VREME": Koji su bili glavni uzroci lošeg poslovanja i gubitaka i na koji način je preokrenuta situacija u 2013?

MARINOS VATHIS: Nacionalna banka Grčke (NBG) preuzela je Vojvođansku banku krajem 2006. godine i uradila veliko restrukturiranje, koje se može podeliti na dva dela. Prvi deo je bila tehnička reorganizacija, odnosno, prebacivanje 23 osnovna bankarska sistema u jedan centralni osnovni bankarski sistem koji imamo danas. To je bio veoma veliki projekat, veoma težak i komplikovan.

Zašto je bilo 23 različita sistema?

Zato što je Vojvođanska banka bila amalgam nekoliko manjih banaka, i to uglavnom banaka sa samo jednom filijalom. Sve filijale su imale gotovo sve vrste operacija, tako da je svaka filijala bila poput male banke. Sledeći korak bio je da centralizujemo operacije nove, spojene banke, u skladu sa poslovnim modelom NBG grupe, za koji verujemo da je bolji kada je reč o kontroli rizika. Za ovo su bile potrebne tri godine. Od 2010. do danas prošli smo kroz suštinsku reorganizaciju, koja je, ukratko, pokrila dve stvari: ozbiljno smanjenje i kontrolu troškova, i poboljšanje kulture i metoda prodaje, sa ciljem da povećamo naš učinak. Prvi deo, smanjenje i kontrola troškova uključivao je značajnu racionalizaciju broja zaposlenih – danas imamo 1700 zaposlenih – i smanjenje mreže. Kada smo kupili banku, imali smo nešto više od 200 filijala, a danas ih je 109 – verujemo da je to pravi broj za ovu veličinu tržišta. Efekti ovih mera bili su smanjenje troškova za oko 30 odsto, a kreiranjem novih proizvoda, promenom kulture naših zaposlenih i podsticanjem ponašanja koje je više okrenuto prodaji i zadovoljstvu klijenata, uspeli smo da preokrenemo stvari i dođemo do tačke u kojoj sada imamo operativni profit.

Koliko su veliki gubici bili kada ste preuzeli banku?

Mogu da vam kažem da smo u 2012. imali oko pet miliona evra operativnih gubitaka. U 2013. došli smo u situaciju da stvaramo operativni profit na mesečnom nivou, uz uzlazni trend. Važna stvar je da smo operativne gubitke, gubitke iz poslovanja, u 2013. okrenuli u operativni profit. I to je profit koji će nastaviti da raste, sve dok ne bude većih problema na tržištu.

Šta očekujete u 2014?

Uz pretpostavku da se uslovi na tržištu ne pogoršaju, očekujemo da ćemo imati 25-30 odsto veću operativnu dobit nego u 2013.

Kako sada izgledaju poslovni pokazatelji banke – kolika je adekvatnost kapitala, koliki je udeo loših kredita (NPL – *non performing loans*)?

Kapitalna adekvatnost je iznad 17 odsto. Kao i kod većine banaka koje posluju u Srbiji, i mi smo dobro kapitalizovani, što je suprotnost onome što postoji u drugim evropskim zemljama – u Srbiji je kapitalna adekvatnost veoma visoka. I ovo je veoma dobro za srpske štediše – bankarski sistem u Srbiji je veoma zdrav i to se vidi po ovoj kapitalnoj adekvatnosti. Kada je reč o NPL-u, mi smo nasledili portfolio Vojvođanske banke. Ako oduzmemo ovo nasleđe, ukupan broj NPL-a u 2013. bio je 14,7 odsto. Sa ovim nasleđem penjemo se na 19,2 odsto. Od toga, NPL u maloprodaji je 16,1, a kod korporativnih kredita, sa nasleđem, koje se najviše na njih i odnosilo, NPL je 21,9 odsto. Bez nasleđa ta brojka je 13,7 odsto.

Šta banka radi sa tim NPL-ovima?

Postoje dva metoda. Jedan je dobro poznati put – obratiti se zakonu, ući u parnicu, što je jedan od najvećih gubitaka vremena u ovoj zemlji. Drugi način, koji je po mom iskustvu uspešniji, jeste restrukturiranje duga davanjem šanse dužniku da, preduzimajući ispravne mere odloži ili produži život pozajmici. Na taj način dajemo kompaniji ili pojedincu šansu, umesto da ih guramo u bankrot, naravno, ako vidimo da postoje argumenti za nastavak veze, za nastavak postojanja pozajmice. Verujem da je ovo najkorisniji metod, i za banku i za klijente.

Da li banka prodaje ovakve kredite stanovništva?

Ne. Prema lokalnom pravosudnom okviru, mi ih možemo samo prodavati drugim bankama, ne i kompanijama. U svetu postoje

FOTO: Ivan Šepić

posebni fondovi i kompanije koje sa velikim popustom kupuju ovakve pozajmice. Srpski zakon to ne dozvoljava, već samo prodaju portfolija bankama. A, naravno, banke ovih dana nisu zainteresovane za tako nešto.

Generalno, kako vidite bankarski sektor u Srbiji? Rekli ste da je zdrav i uspešan.

Rekao sam da je zdrav, ne i da je uspešan. Zdrav je kada je reč o štedišama. Njihovi ulozi nisu ni u kakvoj opasnosti. Reč je o malom tržištu, a postoji nešto što se ne uklapa u veličinu tržišta, a to je veliki broj banaka. Imamo 30 banaka – to je neodrživo. Ono što ćemo videti u narednim godinama je ozbiljna konsolidacija. Banke će se ili spajati, ili će se povući sa tržišta, ili biti prodate. Druga karakteristika bankarskog sektora je da je reč o najjednostavnijem obliku bankarstva, sa veoma jednostavnim proizvodima: potrošački i stambeni krediti, kreditne kartice, srednjoročno finansiranje za projekte i depoziti. Ne postoji tržište kapitala, ne postoje korporativne obveznice, kada kompanije izdaju obveznice kako bi privukle fondove za svoje operacije ili da inicijalnom javnom ponudom (IPO) izađu na berzu, jer dubina berze nije dovoljno velika. Ovakav jednostavan oblik bankarski sektor na neki način čini još sigurnijim – nema proizvoda poput onih koje smo videli u krizi 2008, koji su doveli do propasti banaka. S jedne strane dobro je, jer je sigurno, a sa druge strane, treba još mnogo toga da se uradi da bi postalo sofisticiranije.

Šta treba da se uradi?

Dobro pitanje. Mislim da sve ove stvari nađu svoju poziciju kada tržište poraste. A šta uvećava tržište? Jedan osnovni sastojak rasta jesu strane direktne investicije. Što više stranih investicija bude dolazilo u zemlju, tržište će više i brže porasti, i počećemo da vidimo stvari koje ulaze na tržište, a kojih danas nema zbog manjka interesovanja ili manjka uslova.

Kako vidite situaciju banaka u Srbiji kada je reč o kreditima u švajcarskim francima? Kakvo je stanje u Vojvođanskoj banci kada je reč o ovim kreditima?

Priča o kreditima u švajcarskim francima je ništa više nego priča o pozajmici sa nižom cenom. Kada uzmete kredit u drugoj valuti, kada ta valuta nije ista kao ona u kojoj primate zaradu, očito da postoji rizik. Siguran sam da su banke, koje su ponudile ove proizvode, objašnjavale svojim klijentima ove rizike. Ali, kada hoćete zajam, kada hoćete da kupite kuću i možete je odmah dobiti jeftinije, uglavnom ne slušate, ili ne smatrate da ste u bilo kakvom riziku, jer ne gledate dugoročno. Kada se odnos dinara i franka promenio na štetu dinara, u isto vreme se povećala cena pozajmljivanja franaka za banke. Stoga su i banke time bile pogođene, jer je cena pozajmljivanja švajcarskih franaka porasla, ali su bili pogođeni i potrošači, zbog kursnih razlika. Ono što su neke banke uradile jeste da su deo tog povećanja cene švajcarskog franka prenele na pojedince kroz promenu cene kredita, odnosno visine kamatne stope. I ovo je izazvalo velike probleme pojedincima – ne samo da se odnos švajcarskog franka i dinara promenio, već je i kamata na kredit poskupela. Tako da, ako govorimo o ovoj promeni cena kredita, da, verovatno nije trebalo da banke to urade. Mi to nismo uradili. Ali, to su rizici kada hoćete jeftiniji proizvod. Mislim da danas postoji minimum obrazovanja da se razume da će, ako uzmete kredit u švajcarskim francima, a zarada vam je u dinarima, uvek postojati rizik. U Srbiji postoji tradicija da ljudi odmah idu i menjaju dinare u nemačke marke, ili danas u evre. Zašto prosečan građanin Srbije to radi? Zato jer razume da postoji rizik. I kako onda odjednom ne razumemo da postoji rizik u uzimanju kredita na 30 godina u švajcarskim francima? Tako da su svi odgovorni.

Na pomenutom obraćanju medijima izneli ste očekivanje da će kamatne stope uskoro krenuti da padaju. Možete li obrazložiti ovaj stav, uz osvrt na činjenicu da je Srbiji nedavno snižen kreditni rejting?

U novembru, tokom nedelje štednje, videli smo znatan pad kamatnih stopa. Mislim da je u proseku kamatna stopa bila za pola odsto niža. Ovo očito pokazuje želju bankarskog sistema da smanji kamatne stope, a mislim da je to i želja centralne banke. Takođe, na tržištu postoji jedan broj banaka koje agresivno nastupaju i nude niže kamate na kredite, u želji da povećaju svoj udeo u statičnom ili opadajućem tržištu, jer se korporativno tržište u 2013. smanjilo pet do osam odsto. Međutim, postoji i uticaj međunarodnog okruženja, ispravno ste pomenuli kreditni rejting, sada opet ulazimo u period izbora – a kada su izbori u ovoj zemlji, video sam da stvari manje-više stanu, ili se ne kreću onako brzo kako bi trebalo. Tako da smo u 2012, iz političkih razloga, izgubili šest meseci, izgubićemo još pet meseci u 2014, i ovo nisu faktori koji pozitivno utiču na situaciju – stopiraju stvari i prave prepreke. Definitivno ćemo videti neke pozitivne racionalizacije kamatnih stopa, ali će biti potrebno više vremena.

“Kolubara” puni budžet Srbije

Velike kompanije, poput “Kolubare”, prošle godine donele su u budžet, po osnovu poreza i doprinosa, dva puta više novca nego što je bio prošlogodišnji deficit Republike Srbije. Ove firme daju primer borbe protiv sive ekonomije i odgovornosti kompanija, kako prema državi, tako i prema društvu u celini

FOTO: Milan Cvijetic

Rudarski basen “Kolubara”, privredno društvo za proizvodnju, preradu i transport uglja, koje posluje u sastavu JP Elektroprivreda Srbije, uvećava državni budžet na više načina, od poreza i doprinosa na zarade zaposlenih, preko plaćanja naknada za gradsko građevinsko zemljište lokalnim samoupravama na čijim se lokacijama vrši eksploatacija uglja, plaćanjem ekoloških taksi, naknada za korišćenje mineralnih sirovina, tj. rudne rente, do svih onih drugih obaveza RB “Kolubare” definisanih zakonom. Tokom 2013. godine, ukupne finansijske obaveze “Kolubare” prema državi, iznosile su oko 16,62 milijarde dinara.

“U kontekstu profitabilnosti i održivosti, “Kolubara” ne troši budžetske pare, niti dobija bilo kakve subvencije iz budžeta, već kao deo privrede stvara novu vrednost, finansirajući se prihodima od prodaje uglja”, kaže za “Vreme” direktor Milorad Grčić. “U ukupnu sumu novca, koju je ‘Kolubara’ imala obavezu da uplati državi u 2013. godini, osim rudne rente, ulaze i naknade za zaštitu životne sredine u iznosu od oko 26,25 miliona dinara, naknada za građevinsko zemljište 1,15 milijardi dinara, obaveze po osnovu PDV-a 6,10 milijardi dinara, porez na dobit oko 466,41 milion dinara, troškovi zaposlenih, porezi na zarade, doprinosi, i mnoge druge obaveze. Kada je reč o broju radnika RB ‘Kolubare’ za koje se zarada obračunava sa uplatom svih poreza i doprinosa, na dan 31. decembra 2013. godine u RB ‘Kolubari’ bilo je zaposleno 9680 radnika. Od 1. januara 2014. u sastavu RB ‘Kolubare’ je i preduzeće ‘Kolubara metal’, a radnici ovog preduzeća, 2770 zaposlenih, sada su i zvanično radnici RB ‘Kolubare’”, kaže Grčić.

Lazarevac, Lajkovac i Ub su opštine na kojima se vrši eksploatacija uglja i većinu zaposlenih RB “Kolubare” čine upravo građani tri navedene opštine. Značaj Rudarskog basena za ove lokalne samouprave je ogroman. Od ukupnog broja zaposlenih građana opštine Lajkovac, prema poslednjim statističkim podacima, 52,2 odsto radi u RB “Kolubari” i u preduzećima koja usko sarađuju sa Rudarskim basenom. Veliki doprinos “Kolubare” je, svakako, mnogo manja nezaposlenost u odnosu na opštine u okruženju i opštine na jugu Srbije. Značajna sredstva izdvajaju se za pomoć mesnim zajednicama, kako investiranjem u izgradnju objekata tako i u održavanju i presipanju nekategorisanih puteva. Osim toga, “Kolubara” uvek izlazi u susret i pomaže kada je to potrebno institucijama u opštinama kao što su domovi zdravlja, kulturne ustanove, škole, zatim sportskim klubovima, socijalno ugroženom stanovništvu i tako dalje.

Uticaj “Kolubare” vidi se u široj društvenoj zajednici i odvija se u više pravaca, a ovaj gigant ima intenzivnu saradnju u brojnim projektima za podizanje uslova života, standarda građana ovih opština i zaštite životne sredine. Zbog svega toga je na lokalnom nivou značaj “Kolubare” više nego evidentan, ali se, nažalost, često zaboravlja na njen značaj kada je budžet države u pitanju. Manje-više, smo svi svesni da energetska stabilnost Srbije zavisi od ovog privrednog društva, s obzirom na to da se više od polovine proizvedene struje dobija od kolubarskog lignita, ali ni uticaj na ekonomsku stabilnost nije zanemarljiv.

Važna je podrška inicijativama

Javnost prepoznaje i pamti ovu vrstu podrške i neretko ovakve aktivnosti daju doprinos ostvarenju profita, čak i veći od doprinosa koji daje na primer marketing

Društveno odgovorno poslovanje zasnovano je na poštovanju zakona, transparentnom poslovanju, investiranju u kadrove, zaštiti i očuvanju životne sredine, visokim standardima kvaliteta rada i uvođenju sistema kvaliteta, održavanju i unapređenju poverenja kupaca, kao i na odnosu i saradnji sa društvenom zajednicom. Od svega pomenutog, najširoj javnosti je, naravno, najvidljivija saradnja sa društvenom zajednicom, koja se najčešće realizuje kroz materijalnu podršku inicijativama ili pokretanjem inicijativa, događajima i projektima od društvenog značaja, domaćeg, regionalnog ili međunarodnog karaktera, a ostvaruje se kroz donacije, sponzorstva, humanitarne aktivnosti. Ova vrsta društvene odgovornosti korporacija i u samoj kompaniji kreira pozitivan duh i raspoloženje, pogotovo kada su sami zaposleni uključeni u timske aktivnosti, ili kada predstavljaju korporaciju u inicijativama u okruženju. S druge strane, javnost prepoznaje i pamti ovu vrstu podrške i neretko ovakve aktivnosti daju doprinos ostvarenju profita, čak i veći od doprinosa koji daje npr. marketing.

Da bi ovakve inicijative dale najbolje rezultate, kako za sredinu u kojoj se realizuju tako i za samu kompaniju, najvažnije je da one budu dugoročno održive, ali i da rezultat bude lako prepoznatljiv. Uređenje priobalja, parkova, farbanje klupa ili ograda škola i vrtića, sađenje sadnica, uvek su dobrodošle aktivnosti i realan minimum koji jedna kompanija može da pruži u sredini u kojoj posluje. Druga kategorija su inicijative koje proizlaze iz boljeg poznavanja svakodnevice društva i malo većeg angažovanja u prepoznavanju njegovih problema. Najčešće su to inicijative koje se odnose na pomoć zdravstvenim institucijama, ili ustanovama za zbrinjavanje dece. Podrške inicijativama u edukaciji se uglavnom usmeravaju na pomoć osobama sa problemima u razvoju i socijalno ugroženim kategorijama. Pomoć redovnim školskim ustanovama i fakultetima je relativno retka i uglavnom se svodi na stipendije ili donatorske aktivnosti – poklanjanje IT opreme, knjiga i sl. Iako smo svi svesni činjenice da u edukaciji mladih leži budućnost zemlje i društva, a da mladi grabe svaku šansu da odu u inostranstvo, kod nas je inicijativa u ovom segmentu i dalje malo. Zainteresovanost za ovaj sektor treba podsticati na sve načine, a dobar primer je Piraeus banka koja je prepoznala problem odliva mladih i stručnih ljudi iz naše zemlje, i već godinama usmerava svoje društveno delovanje u pravcu suzbijanja ovog fenomena. Naime, banka je izdvojila sredstva za

Svečana dodela nagrada

ovaj program i potpisala dvogodišnji protokol o saradnji sa Fondom za mlade talente pri Ministarstvu za omladinu i sport, čime je obezbedila profesionalnu praksu i novčana sredstva za podršku mladim talentima.

Još jedan značajan projekat ove banke, u tom segmentu, jeste ekskluzivni Ugovor o saradnji sa beogradskom Matematičkom gimnazijom, školom od nacionalnog značaja čiji se uspeh dokazuje sa više od 300 osvojenih medalja na raznim takmičenjima, što predstavlja jedinstveno dostignuće u poređenju sa učinkom bilo koje škole u svetu. U junu 2013. banka je potpisala ovaj ugovor i time se obavezala da sponzoriše prvo međunarodno takmičenje u organizaciji Matematičke gimnazije, pod nazivom "Kup Matematičke gimnazije 2013", ali i da pomogne talentovanim mladim učenicima da učestvuju na velikim internacionalnim takmičenjima, pružajući im finansijsku podršku u odlasku na ta takmičenja. Ovakav kup je organizovan u Srbiji prvi put od 1977. godine, a zahvaljujući Piraeus banci, ova naša ugledna gimnazija je konačno dobila priliku da, nakon više od tri decenije pauze, bude domaćin takvog takmičenja. Dvadeset timova koji su došli kako iz zemalja iz regiona tako i iz Rusije, Velike Britanije, Turske takmičili su se u znanju iz matematike, fizike i informatike. Iako su svi došli prvenstveno da daju svoj maksimum u znanju, osim medalja odavde su poneli i puno novih prijateljstava i lepih utisaka o našoj zemlji. Veliko je zadovoljstvo videti najbolje mlade matematičare, fizičare i informatičare na jednom mestu i dati im podsticaj da postanu glavna pokretačka snaga zemalja iz kojih dolaze. Piraeus banka je ovim sponzorstvom pokazala da je prepoznala važnost razvoja obrazovanja i nauke, da će ovom saradnjom sa mladim matematičarima na neki način doprineti izgradnji društva zasnovanog na pravim vrednostima. Piraeus banka već godinama unazad podržava različite projekte iz oblasti edukacije, ali je ovo prvi put da je uključena u realizaciju ovako značajnog događaja, kako za Srbiju tako i za svet. Ideja je da ovaj kup postane tradicija koja će imati svoje mesto i u svetskim okvirima. Ovih dana počele su pripreme za Kup Matematičke gimnazije 2014, a svoje prisustvo na ovom takmičenju već su potvrdili učesnici iz zemalja koje su učestvovale i prošle godine. Takođe, za Kup 2014. stižu prijave i iz drugih zemalja koje su dobile informacije o kvalitetu prošlogodišnjeg takmičenja. Po svemu sudeći, ovogodišnji Kup imaće mnogo jaču konkurenciju, takmičara iz Nemačke, Francuske, Švajcarske, Italije, Španije, Grčke.

Matematička gimnazija sigurno nije jedina škola u Srbiji koja ima ovakve kapacitete, tako da ovaj primer ne bi trebalo da ostane usamljen. S obzirom na to da država nije u mogućnosti da izdvoji sredstva za ovakve inicijative, društveno odgovorne kompanije koje posluju kod nas sigurno to mogu i treba da urade.

NOVI NAMENSKI SERVERI

Vrhunski hardver, bolje performanse, povoljnije cene

- Intel® Xeon™ procesori
- Supermicro® platforma
- Windows i Linux OS

	Standard	Pro	ProPlus
Procesor	1 × Xeon 5600	1 × Xeon E5	2 × Xeon E5
Jezgra	4	6	12
RAM	8GB	16GB	32GB
Disk	2 x 1TB SATA	2 × 1TB SATA	4 × 1TB SATA
RAID	RAID 0, 1	RAID 0, 1	0, 1, 5 ili 10
Protok	500GB	1 TB	2TB

intel

SUPERMICRO

Zakupom EUnet namenskih servera imate na raspolaganju različite hardverske i mrežne resurse potrebne za vaše internet poslovanje, oslobađate se velikog dela investicija za kupovinu i održavanje, obezbeđujete sigurnost i dostupnost svojih podataka.

EUnet

eunethosting.com

eunethosting.com/namenski-serveri • 0700 600 500 • +381 11 3010 500 • info@eunet.co.rs

Eko-turizam

Vlasinsko jezero – primer dobre prakse

Sredinom decembra prošle godine, studenti Fakulteta za turizam predstavili su svoje viđenje Vlasinskog jezera kao eko-turističke destinacije, i za to dobili nagradu "Vlasina Award of Exellence". Nešto više o mogućnostima razvoja Vlasinskog jezera i osnivanju javno-privatnih partnerstava za "Vreme" govore Irena Vojáčková-Sollorano, stalni koordinator Ujedinjenih nacija (UN) u Srbiji i stalni predstavnik Programa UN za razvoj, i Dimitar Andonov, direktor operacija za Srbiju, Crnu Goru i Makedoniju kompanije Koka-Kola

"VREME": Kakve su ideje ponudili nedavno nagrađeni studenti turizma? Hoće li njihovi radovi poslužiti kao jedan od osnova daljeg razvijanja turizma na Vlasini?

I.V.: Ideje studenata o viziji Vlasine 2020. godine o uključivanju lokalnog stanovništva na principima održivosti koristeći prednost netaknute prirode bile su najupečatljivije. Studenti su pokazali svoju kreativnost i ideje u oblasti upravljanja turističkom destinacijom u zaštićenom području kroz niz predloga u oblasti unapređenja turističke ponude, uključujući kulturu a ne izostavljajući komponentu prirodnih resursa. Kroz ovakvu saradnju sa studentima, Program Ujedinjenih nacija za razvoj podržava uključivanje mladih u procese lokalnog ekonomskog razvoja.

Zašto baš Vlasina? Koliko ima uticaja što se fabrika "Rosa" u vlasništvu Koka-Kole nalazi upravo na Vlasini?

D.A.: Dobro ste primetili, svakako da je veliki uticaj na odabir lokacije za ovakav projekat imala upravo činjenica da se naša "Rosa" nalazi upravo na području Vlasine. Isti razlozi zbog kojih smo nekada odabrali "Rosu" i sada su bili relevantni – u pitanju je područje netaknute prirode, pod zaštitom države, nedovoljno poznato. Mi smo želeli da prvo damo doprinos "u svom dvorištu" povezivanjem svih relevantnih činilaca iz tzv "zlatnog trougla" – državnog, privatnog i javnog sektora, našim znanjem o građenju brendova, i, ne najmanje važno, investiranjem u destinaciju kroz projekat.

Šta Vlasina trenutno nudi kao lokacija, a šta joj nedostaje?

I.V.: Kroz set edukacija unapredili smo ponudu, okupili udruženja i stvorili uslove za razvoj jedinstvenog turističkog proizvoda koji se temelji na konceptu "hrane nultog kilometra". Koncept "hrane nultog kilometra" je primer prakse u kojoj se hrana proizvodi, konzumira i prodaje a odnosi se na neindustrijsko voće i povrće, med, sir i meso. Nedostatak Vlasine su kapaciteti koji se polako unapređuju i tu se misli na ljudski kapital, profesionalce sa znanjem i veštinama koji će staviti u funkciju razvoj destinacije i osigurati njenu održivost u budućnosti.

Kako vidite područje Vlasinskog jezera kroz deset godina?

D.A.: Pre svega, nadamo se da će godine pred nama Vlasini doneti turiste, i s njima prihode, koji će moći da podrže ekonomski razvoj ovog siromašnog područja, ne narušavajući njegovu izuzetnost.

Kako očuvati tu ekološku komponentu i ne poremetiti prirodno stanište, ako Vlasinu počne da posećuje znatno veći broj turista nego do sada?

I.V.: Jedan od rezultata naše aktivnosti na Vlasini jeste povećanje posetilaca od 15 odsto, do sada, a način na koji se lokalno stanovništvo odnosi prema destinaciji predstavlja primer i za goste. Jedan od najlepših primera je domaćinstvo "Vlasinski vrtovi", koje na Vlasini postoji dugi niz godina i pruža usluge smeštaja i ishrane a koje je značajno unapredilo koncept svoje ponude nakon uključivanja u projekat na način da sada nude turistički proizvod i itinerer Vlasine sa akcentom na jedinstvenom doživljaju destinacije.

Postoji li mogućnost privlačenja i ulaganja u lokaciju Vlasinskog jezera i preduzetnika koji nisu iz branše turizma?

D.A.: Sigurni smo da postoji, na mnogo osnova. Možemo to da ilustrujemo primerom još jednog dugoročnog projekta koji sprovodimo sa Svetskim fondom za prirodu (WWF) u području Gornjeg Podunavlja. Mi smo kao kompanija dali sebi i svetu obećanje da ćemo do 2020. godine vratiti prirodi svu vodu koju iz nje crpemo. Osim što smo opet prvo "počistili u svom dvorištu", izgradnjom fabrika za preradu otpadnih voda pri svakom proizvodnom pogonu, smanjenjem količine vode potrebne za proizvodnju i recikliranjem iskorišćene vode, hteli smo da se prirodi odužimo i vratimo joj i onu vodu koja uđe u naše proizvode, te smo podržali obnovu vlažnih staništa koja su važna sa mnogo aspekata – od odbrane od poplava do očuvanja bogatstva biljnog i životinjskog sveta, ali i kao prirodni filteri vode. Mi prirodi vraćamo čak do 35 odsto vode iskorišćene u celoj Evropi – dakle mnogo više nego što lokalno koristimo.

Da li ste predstavili primer dobre prakse Vlasine i svoje ideje u širem kontekstu drugim akterima i kakve su bile reakcije?

I.V.: Program UN za razvoj zalaže se za što veće uključivanje privatnog sektora u cilju očuvanja životne sredine i zaštićenih područja u Srbiji kako bi unapredio njihovu konkurentnost i očuvao ljudski kapital. Ovaj projekat je primer dobre prakse i naša ideja jeste da na što smisleniji način nastavimo da razvijamo saradnju sa privatnim sektorom kako bismo ohrabrili i druge preduzetnike da na destinacijama poput Vlasine stvaraju dodatu vrednost, podržavajući razvoj lokalnih zajednica i njihovih kapaciteta u oblasti turizma.

Koja su još područja zanimljiva za javno-privatna partnerstva?

D.A.: Mi verujemo da se ovakva vrsta projekata može pokrenuti gde god postoji poklapanje dugoročnog poslovnog interesa neke kompanije sa razvojem određenog područja. Najlogičnije je da kompanije ulažu u predele iz kojih same potiču i time "vraćaju" zajednici i prirodi deo svoje dobiti od poslovanja na određenom području. Mi čvrsto verujemo da kompanije mogu biti dugoročno uspešne samo onoliko koliko su uspešne i zajednice u kojima funkcionišu.

TELEKOM

Mladi talenti na praksi

Stručnom radionicom u organizaciji Telekoma Srbija, koju su otvorili ministar omladine i sporta Vanja Udovičić i generalni direktor Telekoma Srbija, Predrag Ćulibrk, obeležen je početak prakse za stipendiste Fonda za mlade talente u toj kompaniji. Odabranim studentima pružena je prilika da praktično primene sve što su tokom studija naučili, kao i da steknu iskustvo neophodno za kasnije zaposlenje. Stručna praksa je rezultat Sporazuma o saradnji koji su potpisali Telekom Srbija i Ministarstvo omladine i sporta u julu prošle godine. Zahvaljujući sporazumu, po deset odabranih studenata Fonda za mlade talente će u naredne četiri godine, imati priliku da u Telekomu obavljaju praksu u trajanju od dva meseca pod nadzorom mentora. “Studenti predstavljaju budućnost ove zemlje, pa smo se mi u Telekomu Srbija potrudili da damo svoj doprinos njihovom obrazovanju, da značajno obogatimo njihova praktična znanja i učinimo ih kvalitetnijim i poželjnijim kadrom u očima budućih poslodavaca. Uz mentora koji će pratiti rad svakoga od njih i pružiti neophodnu podršku i pomoć u dostizanju ciljeva prakse, uveren sam da će ovi mladi ljudi lakše pronaći svoj profesionalni put i odlučiti da ostanu u Srbiji”, izjavio je Predrag Ćulibrk, generalni direktor Telekoma Srbija.

UNIQA OSIGURANJE

Najažurnije u rešavanju šteta

Prema zvaničnom izveštaju o pregledu osiguranja i šteta u osiguranju od auto-odgovornosti u kome je obuhvaćeno 12 kompanija koje su poslovale u protekloj godini, UNIQA osiguranje je na dan 31. 12. 2013, posmatrajući od početka godine, najbolje osiguranje u ažurnosti rešavanja odštetnih zahteva – kao što je to bio slučaj i u prethodnih pet godina. I ovom prilikom ističemo da se u izveštaju navodi da ažurnost u rešavanju šteta predstavlja osnovni kriterijum za procenu dobrog društva za osiguranje. Kada su u pitanju sva osiguravajuća društva u Srbiji, prošle godine zaključeno je ukupno 2.228.920 polisa obaveznog osiguranja vlasnika motornih vozila za štetu pričinjenu trećim licima. Posmatrajući sva osiguranja, osiguranici su tokom 2013. godine prijavili ukupno 56.817 šteta, a isplaćena su 50.973 odštetna zahteva. Ukupna premija koju su naplatila sva osiguravajuća društva iznosila je 19.396.409.000 dinara. Za sedam godina koliko posluje u Srbiji, UNIQA se uspešno diferencirala na tržištu kao lider u oblasti brige o klijentima, što pokazuje i ovaj rezultat – prvo mesto u ažurnosti rešavanja šteta u auto-odgovornosti na dan 31. 12. 2013. i to šestu godinu zaredom.

EPS

Firma u Sloveniji

Nadzorni odbor Javnog preduzeća Elektroprivreda Srbije doneo je odluku o osnivanju privrednog društva u Sloveniji EPS Trgovanje. Ova firma biće osnovana posle dobijanja saglasnosti Vlade Srbije, a radom EPS Trgovanja u Sloveniji, koja je članica Evropske unije, jačaće se pozicija EPS-a na regionalnom tržištu električne energije, trgovina električnom energijom biće efikasnija uz maksimizaciju profita i smanjenje troškova snabdevanja električnom energijom u Srbiji. Firmom EPS Trgovanje upravljaće se iz Srbije iz sedišta EPS-a i s obzirom na savremene uslove trgovine električnom energijom nema potrebe za zapošljavanjem ljudi u Sloveniji. Osnivanjem firme u Sloveniji EPS-u je omogućena trgovina električnom energijom u Evropskoj uniji i time će biti veoma olakšana trgovina u regionu, a EPS će prvo početi direktnu trgovinu na berzi u Mađarskoj.

LENOVO

Preuzimanje Motorole

Lenovo i Google danas su postigli obavezujući dogovor na osnovu kojeg kompanija Lenovo planira preuzimanje Motorola Mobility jedinice za smart telefone. Sa snažnim poslovanjem u oblasti PC računara i brzorastućim poslovanjem u oblasti smart telefona, ovaj dogovor će značajno osnažiti poziciju kompanije Lenovo na tržištu smart telefona. Dodatno, Lenovo će obezbediti snažno prisustvo u Severnoj i Latinskoj Americi, kao i u Zapadnoj Evropi, kako bi upotpunio svoje snažno i brzorastuće poslovanje u oblasti smart telefona na rastućim tržištima širom sveta. Cena po kojoj je izvršena ova transakcija je približno 2,91 milijarda američkih dolara (podložna izvesnom prilagođavanju), što uključuje i 1,41 milijardu plaćenu po zaključenju, od čega 660 miliona američkih dolara u kešu i 750 miliona američkih dolara u običnim deonicama kompanije Lenovo. Preostalih 1,5 milijardi američkih dolara biće isplaćena kroz formu trogodišnje obveznice.

KNJAZ MILOŠ

Aqua Viva u EU

Odlukom Odeljenja za životnu sredinu, hranu i ruralne poslove (DEFRA), regulatornog tela EU, od decembra 2013. godine, Aqua Viva, mineralna voda kompanije Knjaz Miloš nalazi se na listi mineralnih voda odobrenih na tržištima Evropske unije. Nakon čuvene srpske mineralne vode Knjaz Miloš, sada je i Aqua Viva zvanično priznata i prepoznata kao voda vrhunskog kvaliteta u državama Evropske unije. “Kao jedna od najstarijih i najznačajnijih srpskih kompanija, Knjaz Miloš uspešno širi svoje poslovanje na inostrana tržišta, teži kontinuiranim inovacijama i praćenju novih trendova, postavljajući kvalitet proizvoda kao jedan od vodećih prioriteta. U 2013. godini, izvoz kompanije u zemljama regiona i širom sveta zabeležio je dvocifren rast, što je još jedan dokaz uspešnosti i prihvaćenosti proizvoda kompanije Knjaz Miloš i van granica naše zemlje”, rekao je Bogdan Komlenac, menadžer korporativnih poslova kompanije Knjaz Miloš.

Историјски музеј Србије
ИЗЛОЖБА АУТОРА ДР ДУШИЦЕ БОЈИЋ
ДУНАВСКИ ЛАЂИ
ОД 4. ФЕБРУАРА ДО 15. МАРТА - ИСТОРИЈСКИ МУЗЕЈ СРБИЈЕ
ТРГ НИКОЛЕ ПАШИЋА 11
ИЗЛОЖБА ЈЕ ОТВОРЕНА СВАКОГ РАДНОГ ДАНА
ОД 12 ДО 19 ЧАСОВА
ОСИМ ПОНЕДЕЉКОМ

Dr Ristić
DOM ZDRAVLJA
Članica MEDIGROUP
01.-28. FEBRUAR
• OPŠTA MEDICINA
• MEDICINA RADA
• PEDIJATRIJA
• GINEKOLOGIJA
• FIZIKALNA MEDICINA
• RADIOLOŠKA DIJAGNOSTIKA
• BIOHEMIJSKA i MIKROBIOLOŠKA LABORATORIJA
• PREVOZ SANITETOM
• INTERNA MEDICINA
• KARDIOLOGIJA
• ENDOKRINOLOGIJA
• REUMATOLOGIJA
• UROLOGIJA
• OFTALMOLOGIJA
• OTORINOLARINGOLOGIJA
• NEUROLOGIJA
• OPŠTA HIRURGIJA
• MEDICINA SPORTA
• GASTROENTEROLOGIJA
• STOMATOLOGIJA
• NEUROLOGIJA
• REUMATOLOGIJA
• FIZIKALNA MEDICINA
MEDIGROUP
DOM ZDRAVLJA DR RISTIĆ NA DVE LOKACIJE
Narodnih heroja 38, Novi Beograd i Visoka 16, Banovo brdo, 011 2693 287, www.dr-ristic.com

Intervju: Kornelije Kovač

Šta sam dao muzici a šta ona meni

"Bio sam prvi jugoslovenski kompozitor koji se nije bavio samo usko orijentisanom i određenom vrstom muzike. Umesto toga, kombinovao sam rok, klasiku, džez, etno, filmsku i pozorišnu muziku, želeći na taj način da pokažem i da, ako je prava, muzika zapravo nema granica; da je igra. I da je kao takva – najbolja... Ako bih na kraju morao da napravim neki zaključak, da sumiram, reći ću vam iskreno: nisam ni zadovoljan, a ni nezadovoljan onim što sam uradio. Najzad, imao sam sreću da živim u sjajnim vremenima"

Da nije *otišao* prije četiri i po godine, moj otac bi ovog februara napunio sedamdeset i dvije. Kao i Kornelije Kovač. Možda sam zbog toga, spremajući se za razgovor sa jednim od najznačajnijih jugoslovenskih kompozitora, sve vrijeme nesvjesno pjevušila "Moja generacija iz četrdeset druge...", pjesmu Korni grupe, koju sam, još kao djevojčica, slušala u svojoj kući. Inače, s pjesmom *Moja generacija* Jugoslavija je 1974. učestvovala na takmičenju za Pjesmu Evrovizije.

Kornelije Kovač nije samo jugoslovenski kompozitor, autor nezaboravnih pop i rok melodija, filmske i pozorišne muzike, nego i pisac. Koji ponekad na novinarska pitanja odgovara – pjevajući... Autor je autobiografskih naslova *Tamne dirke* ("Prometej", 2003), *Fusnota: priče o pesmama koje su obeležile YU-rock scenu* ("Laguna", 2010) i zbirke kratkih priča *Falko i druge priče* (K.K. Music Production, 2007) u kojoj na jednom mjestu kaže: "Budi ono što jesi. Nikad nemoj bežati od sebe – bolje pokušaj da shvatiš ko si."

Ko je zapravo Kornelije Kovač? Šta trenutno radi?

"Srećom, u ovim godinama ne moram da se takmičim sa mladim kompozitorima i po svaku cenu pišem pesme koje bi se svidele publici", kaže Kornelije Kovač. "Odavno ne analiziram postojeću muziku i na osnovu nje pišem novu. Što sam, inače, naučio još tokom studija na Muzičkoj akademiji u Sarajevu. Tako sam svojevremeno, slušajući i svirajući Betovenovu *Mesečevu sonatu*, za Korni grupu napisao *Sonatu* i *Etidu. Mesečeva sonata*, to vam je ono: *ti-di-ti-ti...* Znate...? E, a da sada, u ovim godinama, ponovo radim isto, pravo da vam kažem – ne da mi se. Doduše, ni današnji pevači me baš nešto i ne jure; tim pre što znaju da publika traži jednostavne stvari, melodije koje lako zapamti: čuje ih dva, tri puta i odmah peva: *la-la-la...* Umesto toga, radim onako kako sam uvek radio."

"VREME": Kako ste radili?

KORNELIJE KOVAČ: Komplikovano.

Šta to znači?

Krenem lepo, sve ide po planu; odjednom, ulazim u komplikacije. Valjda mi se učini suviše obično... Pokušavajući da se u tom smislu kontrolišem, često sam znao da prste povežem selotejpom: najpre vežem kažiprst i srednji, a onda i mali i domali; slobodan ostaje samo palac. E, onda komponujem palčevima. Tako je nastala pesma *Jedan groš*.

"Je-dan groš, sta-ri groš, to je sve, sve što i-mam još..."

Uostalom, zbog *komplikovanja* koje sam pomenuo, kritičari su još sedamdesetih godina prošloga veka govorili kako je muzika Korni grupe nekomercijalna, pomalo hermetična.

Je li bila?

Možda i jeste. Iako sam baš u vreme Korni grupe napisao mnogo pop-pesama, singlova koji su postajali hitovi. Zašto se oni danas ne sviraju? Verovatno zbog

fotografije: Aleksandar Anđić

toga što nikada nisam spadao u "moderne" kompozitore čija je muzika bila puna ondašnjeg bunta i protesta; najzad, nikada nisam pisao takozvane urbane tekstove. Umesto toga, sedamdesetih godina prošloga veka smo, recimo, pevali *Ivo Lola*; *Džum-ram*, pesmu o mravima i ljudima; *Pastir i cvet*: mladi pastir se probudio u planini, uzeo frulu i svira ovcama... Uživao sam da pišem takvu vrstu muzike.

Sa pesmom *Pastir i cvet*, Korni grupa je otišla u Holandiju, na festival *Singing Europe*, na kome je osvojila nagradu kao najinteresantniji i najoriginalniji sastav. Moj basista je svirao saz, prethodno ga pronašavši u nekom bosanskohercegovačkom selu; drugi gitarista – šargiju; bubnjar tarabuk, a ja indijsku frulicu, koju sam, inače, naučio da sviram samo da bih izveo uvodni deo pesme.

A *Trla baba lan*?

Trla baba lan je poslovica od koje sam napravio pesmu. I nema sumnje: uzimao sam iz tradicije, iz narodnog stvaralaštva, ali ne na način na koji to rade ostali kompozitori koji navodno "kopaju po tradiciji Balkana".

Nego?

Nikada se nisam dominantno oslanjao na folklornu melodijsku i harmonsku strukturu; umesto toga, uzimao sam male motive koji dokazuju da je to što radim ipak negde *tu*, da postoji u našoj balkanskoj tradiciji... Pogledajte, recimo, *Pjevam danju, pjevam noću:* reč je o mađarskom folkloru. Čist čardaš! *Tara-dam-di-di-di-di-ta-ra-dam-di-di-di-di-di-ta-ra-dam-da-da-da-di-di...* Vidite?!

Dete sam mešanog braka, Jugosloven, pa...

U vašim kompozicijama zapravo pjeva – Jugoslavija?

Peva. U njima imate od svega pomalo. Ali, to ne radim svesno; naprosto, tako dođe... Kada sam za Lepu Brenu napisao *Sitnije, Cile, sitnije*, optužili su me da sam u jugoslovensku muziku uveo turbo-folk. To je smešno!

Šta je smiješno?

Ta pesma nema veze sa narodnjacima. A kako je nastala? Brenin menadžer me je mesecima molio da dođem u Hotel "Jugoslavija" da je čujem.

"Brena ne peva samo narodnjake!", ubeđivao me je. "Dođi, čoveče!"

Na kraju sam otišao. Pevala je grupu ABBA, italijansku muziku... Ipak, znao sam da imamo veoma malo vremena, a evrovizijska pesma se ne piše za dan ili dva. Trebalo je sesti, razmisliti, napisati.

Kada sam na kraju prihvatio, shvativši da je reč o muzičarima koji vuku na narodnjake, u uvodu pesme sam uzeo ono: *dam-da-di-ra-da-ra-dam-da-di-ra-da-ra...* I to je sve što sam ubacio od narodne muzike. Ostalo je Boney M: *dam-dara-dam-di-da-di-da-da-da...* Svejedno, ipak sam optužen za turbo-folk.

Inače, uvijek se dugo pripremate prije nego što sjednete i napišete pjesmu?

Ne uvek; iako se dogodi... *Etida* se, recimo, dugo kuvala u mojoj glavi. Naime, dok »

sam još bio dete, u Subotici sam često prolazio pored kuće sa uvek spuštenim roletnama iz koje se čula muzika. Ko li to svira, pitao sam se. Nikada nisam saznao; a zamišljao sam kako taj klavir svira neka veoma mlada devojka. Što sam zapamtio i što je bilo dovoljno da napravim priču:

"Plove u tišini neke davne misli i vraćaju me danima kad sam bio dete... Devojka je svirala najlepšu sonatu danima u tamnoj sobi za klavirom..."

Kada sam dobio sliku, setio sam se da sam na Akademiji polagao Betovena. E, mislio sam, *Etida* će ići po harmonijama Betovenove sonate. Reč je o III stavu koji ide u veoma brzom tempu; kod mene je išlo kao balada.

Inače, komponovao sam različite stvari: dečije pesme, džez, pop-hitove, filmsku muziku, kompozicije koje vuku na tradiciju...

I gdje ste se najbolje osjećali? Gdje ste najviše uživali?

Uvek sam uživao kada napravim dobru muziku, ma kom žanru ona pripadala. I, kada već nešto napišem, onda to kasnije mnogo puta preslušavam, razmišljam o tome. Retko kada doterujem jer mislim da je nabolje ono što prvo izađe...

Stvaralački čin je, inače, veoma nejasan: nikada ne znam od čega krećem. Tim pre što za razliku od priče ili od teksta, melodiju ne možete da zamislite; možete da je svirate, da je pevušite, zviždite. I da onda gledate dokle ste došli. Pored toga, kada sam pisao melodiju, u većini slučajeva nisam imao tekst; kasnije bih ga *uglazbio*. A *uglazbio* sam toliko pesama naših velikih pesnika: *Očajnu pesmu* Milana Rakića, *Pesmo moja* Jove Jovanovića Zmaja, *Pevam danju pevam noću* Branka Radičevića, pa Jovana Dučića, Ljubivoja Ršumovića, Branka Ćopića...

Kako izgleda taj proces "uglazbe"?

Reč nema melodiju, ali ima ritam. Evo, dodajte mi tu vašu knjigu! Slušajte: "*Napuu-stio-je-me-sto-za stooo-lom-u-za-bačenom-re-storanu-i-zah-va-lio-se-na-društvu...*" Čujete li? Pevam! Pevao bih vam i tekst iz novina, šta god želite. Razumete? I tu nema mistifikacija.

Mnoge vaše kompozicije su kasnije izvođene u drugačijim aranžmanima. Kako vam zvuče?

Čoveku je drago kada čuje na koji je način neko doživeo ono što je on nekada napisao. Ne volim samo kada iskoriste tekst moje pesme pa se onda krvnički zajebavaju. A bilo je i toga... Iako sam imao pravo da zabranim, to nikada nisam učinio.

U knjizi *Bolja prošlost*, Petar Luković kaže kako su vas, zbog toga što ste u Korni grupi često mijenjali pjevače, nazivali diktatorom. Jeste li zaista bili teški za saradnju?

Muzičari sa kojima sam svirao bili su dobri i zahvalan sam im na tome što su ostali u stalnoj postavi Korni grupe. Gitaristu smo promenili posle godinu, godinu i po; ostali su svirali do kraja. Ali, tačno je: menjao sam pevače. U to vreme – sedamdesetih – uživali smo u tome da eksperimentišemo, da spajamo džez i rok, pravimo muziku koja je drugačija. Melodije su postajale sve teže, pa sam, prirodno, tragao za pevačem koji će biti u stanju da to otpeva. A u tome se svi baš nisu najbolje snalazili; zato sam menjao.

U čemu je, recimo, bio problem sa Zdravkom Čolićem?

Zdravka Čolića sam prvi put video u Ambasadorima, na Šlageru sezone. Imao je odličan nastup, bio mlad, zgodan, pokretljiv, dobro pevao. Sve! Doduše, mislio sam da je više u rokenrolu... Iako je pitanje je li Korni grupa uopšte svirala rokenrol. Lično, mislim da je sve što sam radio bila sinteza roka, klasike, džeza, tradicije... Nikada samo rok.

E, da, Zdravko... Prilikom nastupa u jednom od novosadskih fakulteta, u atmosferi koja je bila usijana – krcat prostor, publika svuda okolo, plafon na pola metra iznad naših glava – Zdravko se, pevajući, u jednom momentu bacio na kolena. Čoveče, kao Đorđe Marjanović! Nisam mogao da verujem! A kažem vam: mlad, trebalo je da bude bliži roku. Ipak, suština spora nije bilo to bacanje na kolena; jednostavno, pokazalo se da njemu ta vrsta muzike nije ležala. Zato smo se razišli. Kasnije sam za njega mnogo toga komponovao. I to veoma uspešno.

A te priče – diktator i to... Možete da pitate Dadu Topića, reći će vam. Iako je i on, kao i mnogi sa kojima sam sarađivao, jedno vreme o meni govorio kao o diktatoru.

Ko je od pjevača koji su prošli kroz Korni grupu po vašem mišljenju bio najkompletniji muzičar? Ko vam je bio najbliži?

Ako gledamo iz ugla onoga što sam želeo, kako sam zamišljao da bi nešto što napišem trebalo da zvuči, onda su to bili Dado Topić i Zlatko Pejaković. Bio je tu i jedan... Oprostite, imam povremenu amneziju... Opasan broj godina: *sedam dva*! Ne može, znate... Sećam se da je imao hrapav glas, nešto kao Džo Koker.

Dušan Prelević?

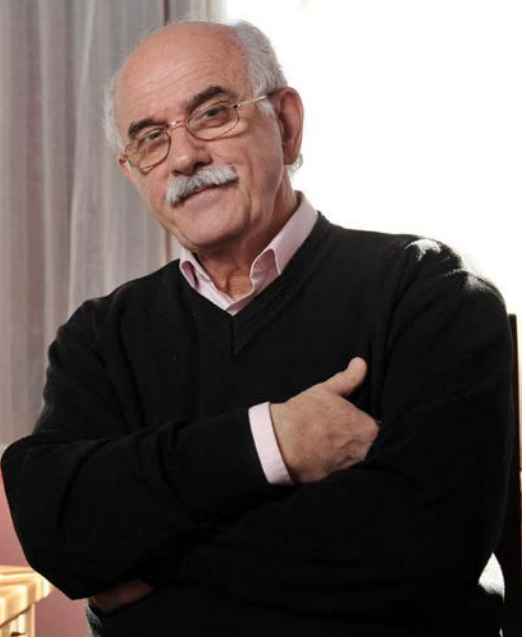
Jeste! Prelević je bio dobar pevač, ali opasan. Voleo je da se tuče...

"Zar ne mislite da je nekome ko je završio Muzičku akademiju satisfakcija da celog života piše pesmice od osam taktova", rekli ste u jednom intervjuu. Je li vam danas žao što se niste bavili nekom drugom vrstom muzike?

Jeste. Tim pre što je klasika daleko odmakla. Danas me, budući da dugo nisam pisao tu vrstu muzike, nije sramota da klasične kompozitore kakvi su Zoran Erić ili Srđan Hofman pitam za savet, da ih zamolim da mi *pregledaju rad*. Samo u snovima, naravno... Naročito zbog toga što nisam imao priliku da često radim sa orkestrom. To nije kao na Berkliju, gde studenti Orkestracije – aranžiranja – svakoga dana imaju obavezu da za džez orkestar aranžiraju šesnaest zadatih taktova. Eto, tako se uči. A ne kao kod nas na akademijama. Naročito ne kao što se to činilo nekada, recimo u periodu od 1961. do 1964, dok sam studirao na sarajevskoj Muzičkoj akademiji.

Zbilja, kako je izgledalo studirati muziku šezdesetih na Muzičkoj akademiji u Sarajevu?

Nažalost, nisam studirao Orkestraciju; studirao sam Teoriju i klavir, čvrsto verujući da mi je neophodno samo teorijsko znanje. Inače, nikada se nisam spremao za to da budem klasičar, da budem

reproduktivac koji svira dela svetskih kompozitora.

Na akademiji sam naročito voleo Kontrapunkt, predmet koji je zapravo savršen model po kome se muzičko znanje najbolje i oseća i vidi. Reč je o kretanju note prema noti, odnosu zvuka koji komunicira sa drugim, ili istovremeno sa više njih. Recimo, imate Cis i A; e, sada se taj Cis i A kreću: jedan ide gore, drugi dole; prvi zastane, drugi se penje... Troglasne invencije, pa to je Bah!

Dakle, učio sam Teoriju, voleo Kontrapunkt i Solfeđo, koji je za sve muzičke škole, za sve akademije, za sve muzičare – najvažniji predmet.

Vjerujem da za vašu biografiju kompozitora nije bez značaja to što je vaš otac bio dirigent, profesor muzike i direktor muzičkog festivala u Subotici.

A moj deda Kornel muzičar koji je u subotičkom Simfonijskom orkestru svirao violinu i kontrabas. Ali nije komponovao. U Subotici je vodio nekoliko horova, među kojima i crkveni. Deda je bio već veoma star kada ga je pisac knjige *Po prašnjavim subotičkim drumovima* video kako je u dvorištu kuće naložio vatru u koju je bacao note.

"Zašto to radite?", pitao ga je.

"Zato što ovo više nikome nije potrebno", odgovorio je zaneseno, ne skidajući pogled sa hartije koja je gorela.

Inače, pre Drugog svetskog rata, u Suboticu – koja je u to vreme bila deo Mađarske – stigao je Lanji Erno, dirigent iz Budimpešte, sa zadatkom da podigne kulturni život grada. Erno je bio odličan pedagog, sjajan dirigent. U Simfonijskom orkestru kojim je dirigovao, moj deda je svirao violinu.

"Sinovi moji", rekao je očajni Lanji Erno onoga dana kada je njegov kontrabasista umro. "Šta ćemo da radimo? Simfonijski orkestar ne može bez kontrabasa koji niko u Subotici ne svira..."

E, onda se moj deda ponudio da zameni umrlog kontrabasistu i tako spasao orkestar.

Deda je kasnije dirigovao i mnoge poznate operete tog vremena.

A otac?

I otac je bio muzičar... Dete sam mešovitog braka, rekao sam vam: otac Mađar, majka Srpkinja. Budući da to nije stvar zakona, da to čovek sam bira, prihvatio sam očevu stranu. I volim to što sam Mađar. U Jugoslaviji vas niko nikada o tome nije pitao. Šezdesetih godina prošloga veka sam, kao student Muzičke akademije koji je svirao po igrankama, od prijatelja saznavao da su sarajevske devojke govorile kako je u njihov grad stigao "zgodan Mađar iz Subotice koji još i dobro svira". Dakle, ne samo da sam "Mađar iz Subotice", nego sam, eto, bio i zgodan.

A imate i to neobično ime.

Rođen sam u Nišu 1942. Moji roditelji su se prethodno bili dogovorili da će, bude li muško, detetu otac dati ime. U početku, dok još nisu zvanično upisali, ideja je bila da se zovem Kornel, po dedi. Međutim, plašeći se kako će u tom ratnom haosu reagovati rodbina i susedi, majci je ipak pošlo za rukom da oca ubedi da ime nekako "ublaži"; tako sam postao – Kornelije. Kada o tome razmišljam, volim da verujem da mi je majka dala ime po čuvenom srpskom horovođi, Korneliju Stankoviću, koji je muziku studirao u Budimpešti.

Ali, kako to da ste rođeni u Nišu?

Majka je iz Niša, otac iz Subotice. Otac je 1937, 1938. i 1939. sa svojim orkestrom svirao po celoj Kraljevini Jugoslaviji; naročito po banjama. Nišlija, muzičar iz očevog sastava, neprestano je pričao o ratu koji se spremao i mog oca nekako nagovorio da s njim ode u Niš. Otac se zaposlio u Socijalnom osiguranju radnika, gde je sreo moju majku koja je radila u istoj zgradi, samo na drugom spratu.

Rat su proveli u Nišu?

U Nišu, koji je četrdesetih godina prošlog veka bio deo Nedićeve Srbije, živeli su do 1943, kada je donesen zakon po kome je strancima bilo ukinuto pravo na rad. Kako je otac bio stranac, svi smo morali da se vratimo u Suboticu, gde smo dočekali kraj rata.

Mnogo godina kasnije, u roditeljskoj kući sam pronašao molbu koju je otac uputio jugoslovenskoj ambasadi u Mađarskoj: tražio je dozvolu da se sa porodicom vrati u Suboticu. Po toj bih osnovi danas mogao da tražim mađarski pasoš.

Kako to da ste Muzičku akademiju upisali baš u Sarajevu?

U Beogradu nisam prošao prijemni; tako. I nisam se pokajao što sam došao u Sarajevo. Imao sam divne profesore. Dane Skerl mi je, recimo, predavao Muzičke oblike; Harmoniju – Božidar Trudić... Harmonija je na svim akademijama veoma važan predmet. Budući da je propisivao striktna pravila koji ste se morali pridržavati, taj mi je predmet, sećam se, zadavao dosta muke.

Zašto?

Paralelne kvinte i paralelne oktave su, na primer, bile zabranjene; ako ih napravite, možete biti sigurni da ste pali na ispitu. Istovremeno, one su za rokere bile veoma važne... Ili, odnos intervala tritonusa: ako ga ne sprovedete kako valja, dobili biste slabu ocenu.

Šta ste još učili na Akademiji?

Istoriju muzike mi je predavao Jože Sivec; Klavir – Ružica Savić, čiji je muž radio na Televiziji Sarajevo; Solfeđo – Eli Bašić, majka glumca Relje Bašića. Gospođa Bašić nas je na svoj poseban način učila da čitamo note.

Tih šezdesetih godina sam, kada bih god bio u prilici, kupovao note džez muzičara. Posebno Dejva Brubeka, poznatog i po tome što je kombinovao klasiku i džez. Na Radio Sarajevu sam, pokušavajući da sledim Brubeka, napravio i nekoliko sličnih snimaka .

Na Radio Sarajevu ste radili dok ste studirali?

Tako je. Pozvali su me Zlatko Daniš i Nikša Dabović, urednici Zabavne redakcije Radio Sarajeva.

"Dečko", rekli su, "dobro sviraš. Hoćeš li da dođeš na Radio Sarajevo? Spremi orkestar, prijavi i – snimaj!"

Tako sam počeo. I to sa džez triom. Snimali smo mnogo... Kupio sam note Oskara Pitersona, mog obožavanog pijaniste, i kroz one njegove *ta-da-da-di-da-da-di-da-du-du-duda-du-du-dadada-du-di-du-di du-di-du-da* učio džez. Kod Dejva Brubeka sam u međuvremenu otkrio akorde – jedan preko drugoga – što sam mislio da je... Čuo sam ih, doduše, i ranije, ali kada »

sam video: Ge, Ef, Ha, Ef, As, Des, Ef... Uh, mislio sam, to je to!

Kako su reagovali vaši profesori?

Najviše se ljutio profesor Kontrapunkta... Oprostite, ne mogu mu se setiti imena. Bože, izgleda da postajete svedok laganog umiranja; umiranja uspomena...

Dobro, sjetićete se kasnije...

Ne, ne... Antun Lavrin, tako se zvao! Bio je čovek starog kova; bečki đak, kome sam kasnije posvetio kompoziciju *Moj profesor*.

Profesoru Lavrinu se nije dopadalo to što sam, umesto da se posvetim Akademiji, svirao po igrankama i snimao "taj džez" na Radio Sarajevu.

"Gde je Kovač?!", ljutio bi se kada bi shvatio da opet nisam na predavanju. "Taj njegov džez..."

Na kraju, kada smo diplomirali, profesora Lavrina sam pozvao na ručak, pokušavajući da mu objasnim zašto sam ponekad izostajao sa njegovih predavanja. Bilo mi je stalo da to razjasnim.

"Vi ste talentovan čovek, veoma vas cenim", rekao mi je. "Ali, moram da vam kažem da mi je uvek bilo žao što svoj talenat tratite na te bezvezne stvari..."

Kao i većini ljudi, i meni je vreme studiranja u Sarajevu bilo najlepši period u životu.

Pretpostavljam da ste onda naročito teško doživjeli četvorogodišnju opsadu Sarajeva?

Rođen sam u Jugoslaviji; rat je bio poslednja stvar koju sam mogao da zamislim. Ajde, Srbi i Hrvati: ta besmislena netrpeljivost je uvek postojala, postoji i danas. Ali Bosanci...?!

Još 1989. sam otišao u Španiju, u Madrid; u Beograd sam se vratio 1995.

Kako bih pobegao od jugoslovenskog užasa, tih godina sam pisao instrumentalnu muziku koju sam nazvao *Balkan*. Bila je posvećena mojoj zemlji, Jugoslaviji. Jedna od kompozicija, balada, nosila je naziv *Smrt u Rajskoj dolini*. Znate li gde je Rajska dolina?

Gdje?

Na Jahorini. Tamo su mnogi od nas Jugoslovena prvi put stali na skije. Iako nisam imao pojma da li su baš na tom mestu ikada vođene borbe, pišući, zamišljao sam Rajsku dolinu, nekog dečaka koji je u njoj naučio da skija i koji je, nekoliko godina kasnije, na tom mestu izgubio život. Možda sam njegovu smrt pogrešno smestio u Rajsku dolinu; možda tamo nikada nije ispaljen nijedan metak... U svakom slučaju, inspiracija je bila snažna. Taj film sam video u svojoj glavi i tom nepoznatom odlazi u Sarajevo. Zamolio sam ga da ponese pisamce koje sam napisao odmah tu, na komadu papira...

Kome?

Davorinu Popoviću i Kemalu Montenu.

"Kemo, Davore, drž'te se, sa vama sam! Kornelije."

Kasnije su to obojica pominjali.

Međutim, ni jednoga ni drugoga nisam uspevao da dobijem, budući da su – saznao sam kasnije – tih godina visili u prostorijama FIS-a. Igrali su karte, pili dok su ovi udarali sa brda.

Kako ste upoznali Davorina Popovića?

Šezdesetih sam ga viđao na košarkaškim utakmicama: nizak, ali spretan – baš kao Moka Slavnić – uspevao je da predribla one visoke i da dâ koš. Jedna ekipa navijača je, sećam se, navijajući udarala po loncima, druga je imala čegrtaljke. I kada god bi Davor postigao koš, ovi sa čegrtaljkama bi vikali: *Pim-pek, Pim-pek*...

Šta ste odgovorili?

"Kako?!", čudio sam se. "Ljudski! Ne znam kako drugačije... Ne interesuje me kog su političkog opredeljenja roditelji te nesrećne dece, ko su njihovi preci! Zar tražite od mene da razgovaramo na taj način?!"

Jeste li se tokom rata čuli sa nekim od svojih sarajevskih prijatelja?

Čuo sam se sa Gordanom Magaš, balerinom. Rekla mi je da je ranjen Esad Arnautalić. Esad je bio...

Pozvao sam, javila se Esadova supruga.

"Nije metak", rekla je, "šrapnel... Nosi zavoj... U podrumu je, sa ostalima..."

Učestvujući tih dana u emisiji na španskoj televiziji, sreo sam i čoveka iz austrijskog Crvenog krsta koji mi je rekao da su-

Sa bratom

Kao gimnazijalac

Korni grupa sa Dadom Topićem

Sa J. Bočekom

Na albumu imate i *Božić nadomak Vukovara:* pokušao sam da se stavim u ulogu mladog vojnika koji je početkom devedesetih iz Beograda – i to baš na Božić – krenuo na Vukovar.

Na CD-u *Balkan* imate desetak sličnih kompozicija.

Ko ga je izdao?

CD je izdala Ariola, a C.E.A.R., organizacija za izbeglice iz celog sveta – predložila da se sav prihod od prodaje uplati deci žrtvama rata u Bosni i Hercegovini. Svoj deci! Naravno da sam pristao.

Iako pre toga niko u Španiji za mene nije ni čuo, CD je prodat u 35.000 primeraka. Očito, svi su hteli da nekako pomognu. Španski novinari su slikali i Felipea Gonsalesa dok je kupovao moj CD *Balkan*.

U međuvremenu sam bio pozivan da gostujem na španskim televizijama, u njihovim informativnim emisijama.

"Kako to da jedan Srbin pomaže deci Sarajeva?", pitali su me.

Sledeći put sam Davorina Popovića video u sarajevskom klubu Sloga.

"Sviraju Indexi", rekli su mi.

Shvatio sam da Pimpek ne samo da igra košarku nego i – peva!

"Nemaš vibrato, zato dok pevaš treseš glavom", zavitlavali smo ga kasnije.

Posle su mi objasnili i odakle to *Pimpek*: navodno, Davor je negde iznad uha imao izraslinu koju je uporno pokušavao da sakrije kosom... Bio je sjajan čovek. Doduše, iako smo 1967. proveli ceo mesec na turneji po SSSR, s njim se, budući da ne podnosim alkohol, nisam preterano družio. Naprosto, u tom smislu nisam mogao da ga pratim. Iako Davor nije bio alkoholičar...

Nego?

se, u izvođenju Indexa i Davorina Popovića, devedesetih odnekud pojavio kao pirat. I to u Bugarskoj! Dok je trajala opsada, Sarajlijama su tu pesmu puštali sa Pala!? Nadam se ne prečesto.

Proveli ste, kažete, sa Indexima mjesec dana na turneji po SSSR...

Nismo išli sami; išli smo sa Bobom Stefanovićem, Žarkom Dančuom, Krstom Petrovićem, Anicom Zubović, Lidijom Kodrič... Indexi su obično svirali tri, četiri kompozicije. Prva dva koncerta smo, sećam se, svirali samo strane stvari. Iako, naravno, niko od nas nije znao engleski jezik. E, onda su nam jedne večeri prišla dva čoveka u crnim odelima i rekla da imaju dve zamerke.

Koje?

Ali, kako je Davorin Popović pjevao, ako već, kako kažete, nije govorio engleski jezik?

Kako?! U Subotici sam, među stvarima koje sam doneo iz Sarajeva, našao papire i note sa proba. Na jednoj je – i to na srpskohrvatskom – bio napisan tekst pesme: *"Aj lav ju veri mač"*.

Eto, tako je Davor pevao!

Indexi su, inače, bili jedan od prvih jugoslovenskih bendova koji je svirao sopstvene kompozicije.

A ostali?

Ostali su dugo skidali američke i engleske grupe.

"Ljudi, dajte nešto svoje", govorio je Esad Arnautalić, čiji je brat svirao u prvoj postavi Indexa.

i Z. Čolićem

Evrovizija 1974.

Sa Indexima

Voleo je da popije, bio boem, ali nije bio alkoholičar. Nikada ga nisam video pijanog.

U Indexe sam kao klavijaturista došao početkom 1967, a otišao sredinom 1968, kada sam se, posle osam godina, vratio u Beograd.

Šta ste napisali za Indexe?

Ne mnogo toga: *Ako jednom budeš sama* i aranžman za *Jutro će promeniti sve*. Jednom sam došao na ideju da napravim skraćenu verziju epske pesme *Boj na Mišaru*.

Za Indexe?

Naravno. U to vreme je sve bilo *naše*, jugoslovensko: *naša* epska poezija, *naša* tradicija, *naša* kultura. Tako smo živeli... U pesmi *Boj na Mišaru* poslednji stihovi glase: "*Rani sina pak šalji na vojsku / Srbija se umirit' ne može*".

Ko bi sanjao šta će se sve u međuvremenu dogoditi...

Pesmu smo snimili, iako je Jugoton nikada nije objavio. Međutim, *Boj na Mišaru*

Prva je bila to da je naš gitarista, za razliku od ostalih koji smo imali crne, nosio žute cipele; druga se odnosila na repertoar: naime, smetalo im je što pevamo pesme bendova koji su dolazili sa Zapada.

"A naša publika bi volele da čuje nešto od bratskih jugoslovenskih naroda", rekli su. "Konferansije će vas ubuduće obaveštavati šta svirate."

I, jeste li promijenili repertoar?

Jesmo, ali nakratko.

"Ru-ke pru-žam sa-da pre-ma te-bi...", krenuli bismo.

Publika nije reagovala. Ne znaju ljudi, šta će?! Isto se dogodilo i na sledećem koncertu i na onom sledećem... E, onda je Davoru pukao film.

"Hej!", okrenuo se ka bubnjaru Đorđu Kisiću. "Kreni *Kadilak*!"

Najpre se čula bas-pedala: *tuf, tuf, tuf, tuf*... Samo bubanj. Ali, kako je Đorđe krenuo, publika je sve više padala u trans.

Nastavili smo sa Bitlsima i to svirali do kraja turneje po SSSR.

Već za godinu i po dana, ceo repertoar Indexa je bio na srpskohrvatskom!

I, kada ih već spominjemo, moram da kažem da su Indexe u Jugoslaviji svi sa pravom cenili. Posebno u Bosni i Hercegovini. Uostalom, Indexi su dobili najznačajnije bosanskohercegovačke nagrade, uključujući i Šestoaprilsku. Očito, tamošnja vlast je odlično razumela koliko su, kao možda najznačajnija jugoslovenska grupa, Indexi važni za našu kulturu; koliko doprinose afirmaciji i Bosne i Hercegovine i Jugoslavije.

Jesu li i ostali članovi benda imali vaše muzičko obrazovanje ili...

Ne, iako su neki od njih kasnije upisali Akademiju. Slobodan Bodo Kovačević i Fadil Redžić su se, recimo, školovali, završili Muzičku akademiju u Sarajevu. Boda je svirao u džez orkestru Televizije Sarajevo. Ali, niko se od nas nije mnogo obazirao na to da li su ostali članovi benda bili školovani muzičari; tim pre što su oni koji nisu imali naše muzičko »

obrazovanje to nadoknađivali talentom, sluhom. Jer, ako nekome ko je talentovan otpevate: *ta-na-na-na-ta-taaa*, on to proba i odsvira.

Bili smo kao – Bitlsi.

"Jugoslovenskoj muzici želim da dam neki vredniji doprinos", rekli ste u intervjuu Petru Lukoviću. Šta ste joj dali, šta mislite?

Eh, šta sam dao?! Ne znam... Danas bih voleo da nekako dođem do sredstava i konačno napravim mjuzikl o kome razmišljam još od kraja sedamdesetih: *Ispovest mangupa*, Sergej Jesenjin... Sviđa mi se Jesenjinova poezija, on kao ličnost koji je po svemu različit od mene.

Po čemu različit?

Po onome kako je živeo, kako je razmišljao o životu... Različit, dakle, ne samo u smislu uživanja u alkoholu, boemskom životu, nego i zbog toga što, recimo, Jesenjin nije doživeo moje godine. Umro je mlad... Sve u svemu, na tome radim još od 1980; pokušavam da mjuzikl nekako privedem kraju, da konačno izađe pred publiku. Nažalost, nemam sreće sa libretistima.

Kako to?

Tako! Kažem: uzmite Jesenjinovu poeziju, pisma, biografiju, romane o njemu; od toga složite tekst. E, ali ne može! Ne slušaju! Iako ih molim da samo kao ptice čeprkaju po onome što je već napisano, da to uzimaju i ređaju; džaba! Kroz mesec ili dva vidim da izmišljaju priču koju uklapaju u nešto što su sami zamislili. Što, naravno, ne odgovara onome što sam ja zamislio.

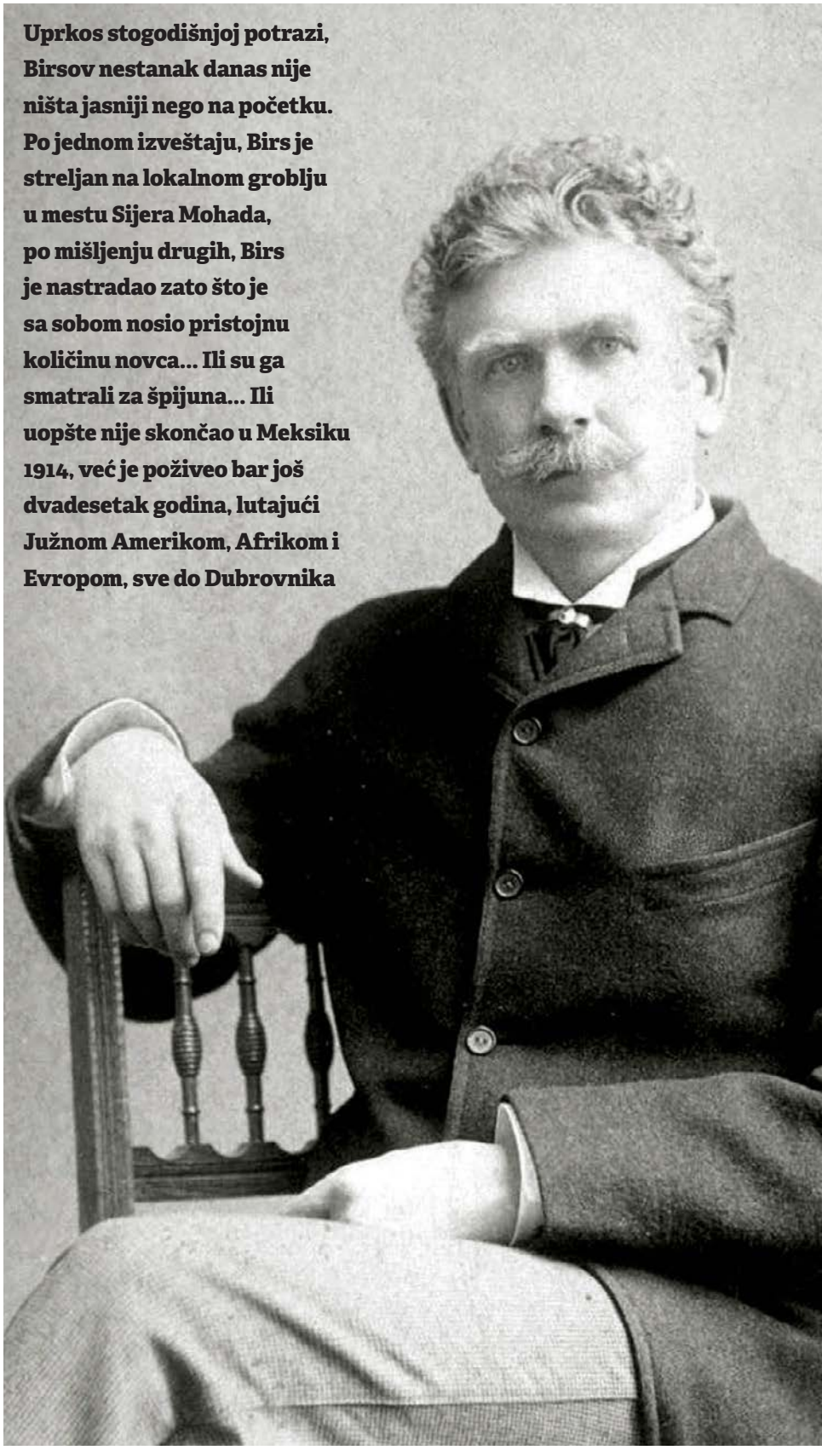
Eto, ispade da su ipak u pravu oni koji tvrde da ste teški za saradnju?

Ma, nisam, verujete. Ne tražim ništa posebno.

A to što pitate šta sam dao muzici... Možda to što sam bio prvi jugoslovenski kompozitor koji se nije bavio samo usko orijentisanom i određenom vrstom muzike. Umesto toga, kombinovao sam rok, klasiku, džez, etno, filmsku i pozorišnu muziku, želeći na taj način da pokažem i da, ako je prava, muzika zapravo nema granica; da je igra. I da je kao takva – najbolja... Ako bih na kraju morao da napravim neki zaključak, da sumiram, reći ću vam iskreno: nisam ni zadovoljan, a ni nezadovoljan onim što sam uradio. Najzad, imao sam sreću da živim u sjajnim vremenima! A to je... Eto... ¶

TAMARA NIKČEVIĆ

Biti gringo u

Uprkos stogodišnjoj potrazi, Birsov nestanak danas nije ništa jasniji nego na početku. Po jednom izveštaju, Birs je streljan na lokalnom groblju u mestu Sijera Mohada, po mišljenju drugih, Birs je nastradao zato što je sa sobom nosio pristojnu količinu novca... Ili su ga smatrali za špijuna... Ili uopšte nije skončao u Meksiku 1914, već je poživeo bar još dvadesetak godina, lutajući Južnom Amerikom, Afrikom i Evropom, sve do Dubrovnika

Meksiku

"Nisam bio tolerantan prema tvojoj budalastoj zamisli po pitanju moje najavljene posete Andima. Pozirao sam. Ne znam zašto misliš da su Andi posebno spektakularni – verovatno zato što nisi mnogo putovao. Meni nisu ništa grandiozniji nego Stenovite planine ili Koust rejndž – to su samo geografske odrednice, ali ja ne želim da budem određeniji. Predeo koji sam imao na umu mamio me je celog života – sada više nego ranije, zato što je, ne udaljeniji, nego nepristupačniji za mnoge stvari od kojih je čovek u mojim godinama već samrtnički umoran. Kakvu si samo 'interpretaciju' uneo u pisma upućena meni s obzirom da to mesto nisi ni video, nisi našao za shodno da me obavestiš, što je trebalo da uradiš pre nego što si mi zamerio (ja ne primam dobro prebacivanje), ali to si uradio. Pretpostavljam da si navikao da se baviš 'interpretiranjem'.

Obožavaš boga koji (svemoguć i sveznajući) nije u mogućnosti da pošalje razumljivu poruku svojoj deci i mora da ima milione plaćenih interpretatora, a i ti si jedan od njih. (Pardon, ali ti si zahtevao da te 'preobratim sa grešnih puteva'.) Toliko malo znam o tvojoj 'interpretaciji', da čak nisam ni bio svestan da sam ti pisao o mojoj nameri da posetim 'Ande'. Ako sam to učinio, kao što naravno jesam, mora da sam ti onda i već rekao da nameravam da prođem kroz Meksiko, što i hoću, mada sad izgleda kao da će 'Andi' morati da sačekaju... Ne znam kako ćeš i kada primiti ovo pismo; ovde nema pošte, a ponekad čak ni voza koji bi mogao da ga odnese do El Pasa. Povrh toga, zaboravio sam tvoju adresu i poslaću ovo pismo Lori da ti ga uruči. A i Lora je možda otišla u planine. Što se tiče mene, odavde sutra odlazim na nepoznato odredište."

Citirano pismo napisano je u Čihuahui, Meksiko, 26. decembra 1913, i poslednje je javljanje više no sedamdesetogodišnjeg američkog novinara i pisca Embrouza Gvineta Birsa. Već ranije, ujesen te godine, on je u nekoliko navrata pisao o svojoj nameri da baci pogled na revolucionarna zbivanja u Meksiku sa strane pobunjenika Panča Vilje, pre no što putovanje nastavi dalje negde prema jugu, a pošto je prethodno obišao bojišta na kojima se borio u američkom građanskom ratu.

Tako je još oktobra 1913, ženu svog nećaka Loru obavestio o polasku na dug put u Meksiko i Južnu Ameriku. Poletno odbacuje civilizaciju ("Planine i pustinja su za mene!") i nalazi da je smrt pred zidom za streljanje prilično dobar način za odlazak iz života. Zaključuje: "Biti gringo u Meksiku – ah, to je eutanazija!"

Početkom novembra Lora je dobila još jedno njegovo pismo, iz Lareda u Teksasu. Završava ga rečima kako ne ostaje dovoljno dugo da bi sačekao njen odgovor i da ne zna šta mu je sledeća stanica: "Držim da to nije važno. Adios, Embrouz."

Pretpostavlja se da je Birs nestao nedugo posle onog decembarskog pisma citiranog na početku, i zato njegove biografske odrednice neretko počinju sa podatkom o rođenju i smrti – potonje pod znakom pitanja (1842-1914?). Ali aktuelna stogodišnjica njegovog nestanka samo je deo misterije koja je još onda počela i na kojoj i danas, nije preterivanje, počiva njegova slava i među onima koji s književnošću nemaju mnogo veze.

Uz oreol jednog od najvećih literarnih mizantropa u istoriji, odmah uz Džonatana Svifta, nesumnjivo jednim od najuticajnijih američkih novinara druge polovine XIX veka, po drugim ocenama jednim od nedostižnih majstora engleskog jezika, Birsa su onda, a i danas ga još uvek prate i jednako teške diskvalifikacije. Tako neki smatraju da nikada nije bio veliki pisac: sklon je vulgarnosti i jeftinoj imaginaciji. Ali, i tada "njegov stil ga čuva da ostane živ, koliko i čistoća njegove mizantropije". Mnogi se slažu da je na njegovo formiranje kao čoveka i kao pisca presudno uticalo iskustvo američkog građanskog rata, u koji je 1861. ušao kao devetnaestogodišnjak. Njegove ratne priče smatraju se boljim od *Crvene značke za hrabrost*, savremenika Stivena Krejna, dok drugi drže da nadmašuje i samog Hemingveja.

Kurt Vonegat je nekom prilikom ocenio da je *Događaj na mostu Sovine reke*, priča čijim objavljivanjem počinje Birsova slava, najveća američka kratka priča – što nije mala stvar ako je kaže neko kao Vonegat.

RANI JADI

Vreme i misteriozne okolnosti Birsovog nestanka zadrti istraživači uravnotežavaju tvrdnjom da ni mesto njegovog rođenja nije izvesno. Rođen je 24. juna 1842, u nečemu što se slikovito zove Reka konjske pećine, u okrugu Migs, u Ohaju, tada bez ikakvog upravnog statusa. Relativno skoro pronađen je poreski dokument po kom je porodica Birs 1844. godine živela u mestu Čestertaunšip i da je za 1843. godinu platila porez u iznosu od 1,60 dolara na ime jednog konja, tri krave i korišćenja javnog puta. Ali, Embrouz je odrastao i školovao se u okrugu Košćuško u Indijani, čiji se administrativni centar zvao – Varšava. Otac Marko Aurelije Birs bio je dovoljno blesav da sve trinaestoro dece krsti imenom koje počinje na A: *Abigail, Amelia, Ann, Addison, Aurelius, Augustus, Almeda, Andrew, Albert, Ambrose* – ovo je naš Birs, *Arthur, Adelia i Aurelia*. Embrouzova majka Laura Šervud je bila direktni potomak Viljema Bradforda, jednog od američkih kolonista s Mejflauera, ali je porodica bila poprilično siromašna – i pismena, tako da se Birsova sklonost čitaju i pisanju pripisuje direktnom uticaju roditelja.

Sa 15 godina napušta kuću i zapošljava »

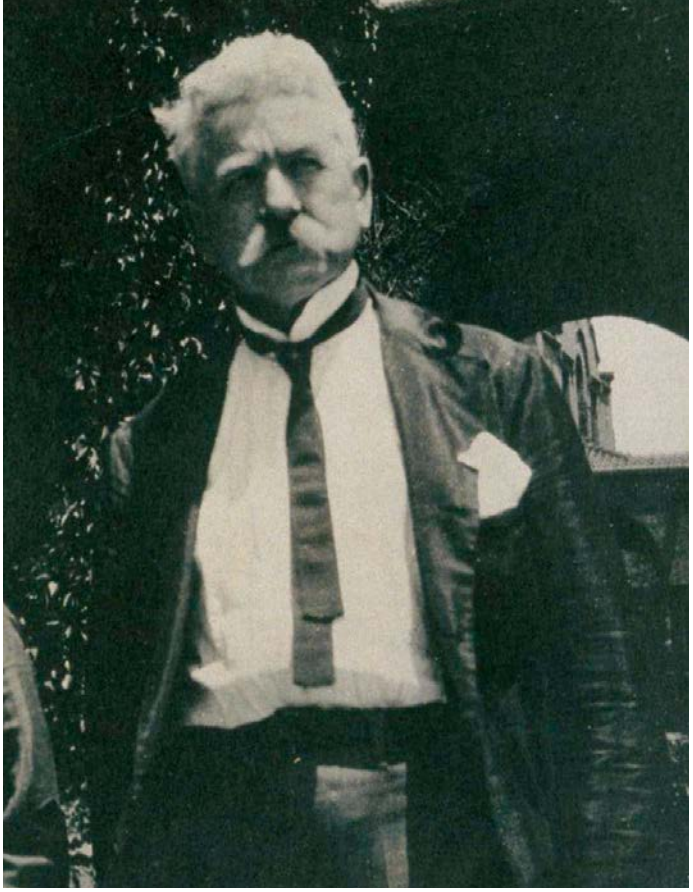
Uteha

Pošto je Velika zemlja pokazala svoju hrabrost i junaštvo u petnaest poraza u kojima nijednom neprijateljskom vojniku nije otpala ni dlaka s glave, njen Predsednik vlade zatraži mir.

"Biću milostiv", reče Pobednik. "Ostaviću vam sve osim vaših kolonija, slobode, ugleda i samopoštovanja."

"Ah", reče Predsednik vlade, "vi ste doista velikodušni. Ostavljate nam našu čast."

(Embrouz Birs: *Fantastične basne*, prev. Ranko Mastilović)

POSLEDNJA FOTOGRAFIJA: Embrouz Birs 19. juna 1913.

se kao štamparski šegrt u jednom malom abolicionističkom listu u Ohaju.

Spomen oznaka postavljena je pre deset godina u dvorištu jedne srednje škole, na petnaestak kilometara od pretpostavljenog stvarnog mesta Birsovog rođenja. Na spomeniku – koji Birs definiše kao zdanje koje bi da je spomen nečega što ne treba pamtiti ili nije upamćeno – piše da je bio uticajan američki novinar kraja XIX veka, da se borio na strani unionista u građanskom ratu, što je iskustvo koje je prikazao u kratkim pričama *Chickamauga* i *An Occurrence at Owl Creek Bridg*, da je potom živeo u San Francisku i tekao karijeru kao pisac i novinski kolumnista, dobrim delom u novinama Viljema Randolfa Hersta...

Na početku američkog građanskog rata mobilisan je u 9. pešadijski puk Indijane. Borio se u Zapadnoj Virdžiniji (1861) i privukao pažnju javnosti spasavanjem teško ranjenog saborca pod neprijateljskom vatrom. U bici kod Šiloha, aprila 1862, prošao je kroz teška iskustva koje će postati teme nekoliko kratkih priča i sećanja *What I Saw of Shiloh*. Juna 1864, ozbiljno je ranjen u glavu, u jesen se vratio u jedinicu, a iz vojske je otpušten januara 1865. Vojsci se vratio još jednom, sredinom 1866, kada se pridružio ekspediciji u inspekciji isturenih vojnih položaja na Velikim ravnicama, započetoj u Omahi, Nebraska, a okončanoj u San Francisku, Kalifornija.

U jednoj operaciji 1863. Embrouz Birs, tada poručnik, borio se protiv upada konfederalista u Ohajo na tlu rodnog Migs okruga: među unionistima nalazila su se i dvojica budućih predsednika SAD, Radeford Hejs i Viljem Mekinli. Bizarnim sticajem okolnosti sudbina će gotovo četrdeset godina kasnije ponovo povezati Birsa i Mekinlija.

ATENTAT NA PREDSEDNIKA

Na Mekinlija, predsednika na početku drugog mandata, je izvršen septembra 1901. atentat dok je obilazio Panameričku izložbu u Bafalu, Njujork. Upucan je u stomak sa dva metka, od kojih je jedan skliznuo preko dugmeta, a drugi završio u stomaku. Predsednika je električno vozilo hitne pomoći odvezlo u izložbenu bolnicu, koja se, međutim, nije bavila ozbiljnim povredama. Lekar koji je intervenisao nije imao iskustva ni u abdominalnoj hirurgiji ni s povredama vatrenim oružjem te nije bio u stanju da locira drugi metak: pažljivo je očistio i zašio ranu. Primitivni oblik rentgenskog aparata koji je bio izložen nisu koristili. Narednih dana Mekinli se osećao dobro, pa su mu lekari dozvolili da jede prepečen hleb i pije kafu... Osam dana po atentatu, 14. septembra 1901, Mekinli je umro od gangrene. E, sad, kakve to veze ima s Embrouzom Birsom?

U to vreme on je jedan od vodećih novinara novinske industrije Viljema Randolfa Hersta – koji je još u svojim dvadesetim godinama, preuzimajući očev "San Francisko egzaminer", kupio sve od novinara što je tada vredelo, uključujući uz Birsa i Marka Tvena i Džeka Londona. Herstovi protivnici osumnjičili su Embrouza Birsa da je godinu dana ranije,

Iz Đavolovog rečnika

CINIK. Hulja koja zbog nesavršenog vida vidi stvari onakve kakve jesu, a ne kakve bi trebalo da budu. Među Skitima je zato bio običaj da cinicima iskopaju oči ne bi li im popravili vid.

ISTORIJA. Priča, uglavnom lažna, o događajima, uglavnom nevažnim, koji su posledica delovanja vladara, uglavnom pokvarenih i vojnika, uglavnom glupih.

KLIŠE. Osnovni element i naročita vrednost popularne književnosti. Misao koja hrče rečima koje se dime. Mudrost milion budala izražena rečima jednog glupaka. Fosilno osećanje u veštačkoj steni. Naravoučenije bez basne. Sve što je smrtno o nekoj prošloj istini. Šolja mleka i moralnosti. Šepurenje pauna bez perja. Meduza koja vene na obali mora misli. Kokodakanje koje je nadživelo jaje. Rasušeni epigram.

KOMPROMIS. Takav dogovor zavađenih strana koji svakom protivniku daje zadovoljstvo da misli da je dobio ono što ne bi trebalo da ima, i da je lišen samo onoga što je po pravu njegovo.

KRILO. Jedan od najvažnijih organa ženskog organizma, kojim ih je priroda mudro obdarila da na njemu odmaraju decu, ali ipak najkorisniji na seoskim proslavama za držanje glava odraslih muškaraca i tanjira punih hladne piletine. Mužjaci naše vrste imaju rudimentarno krilo, nedovoljno razvijeno, koje ni na koji način ne doprinosi dobrobiti ove životinje.

MAJMUN. Životinja koja živi na drveću, a naročito se često sreće na porodičnim stablima.

RAZBORIT. Čovek koji veruje u desetinu onoga što čuje, u četvrtinu onoga što pročita i u polovinu onoga što vidi.

povodom ubistva guvernera Kentakija Viljema Gebela, najavio ubistvo predsednika Mekinlija. Objavio je, naime, stihove u kojima kaže da se metak koji je probio Gebelove grudi ne može naći na celom Zapadu jer samo ubrzava – da položi na odar i Mekinlija. Posle novinskih napada horu se priključio i državni sekretar SAD, optužbom da je Herst pozivao na ubistvo predsednika Mekinlija. Herst se poneo džentlmenski: nije otpustio niti cinkario svog novinara kao autora pesme, mada je ceo skandal zauvek okončao njegove predsedničke ambicije, pa čak i članstvo u prestižnom Bohemijan klubu u San Francisku.

Ta veza sa Herstom trajala je gotovo dvadeset godina, mada se početkom prošlog veka povremeno dovodilo u pitanje Birsovo zdravstveno stanje, teška astma od koje je patio i posledice ratnog ranjavanja. Jedan od najpoznatijih slučajeva Birsove novinarske angažovanosti u Herstovim novinama je obaranje Zakona o refinansiranju železnice 1896. Ukratko, železničke kompanije Junion Pacifik i Central Pacifik pokušale su da kroz Kongres neprimetno za javnost provuku zakon kojim ih država oslobađa obaveze da vrate povoljne zajmove u vrednosti od 130 miliona dolara, tj. oko današnje tri milijarde dolara za dovršetak Prve transkontinentalne železnice. Birs je tokom tri meseca objavio šezdesetak članaka o skandalu, objavljenih u "San Francisko egzamineru" i "Njujork žurnalu", tekstova kojima je zamisao "železničara" potkopana izazivanjem gneva javnosti, da na kraju propadne. Jedan od ljutitih "železničkih barona" prethodno je od Birsa zatražio da kaže svoju cenu za odustajanje od pisanja, na šta je ovaj odgovorio u novinama: "Moja cena je 130 miliona dolara. Ako, kada budete spremni da platite, mene ne bude u gradu, platite na ruke mom prijatelju, blagajniku Sjedinjenih Država."

Saradnja sa Herstom – čak i privilegovana – kao da nije uticala na Birsove stavove. Tako je 1898. objavio mnoštvo tekstova o španisko-američkom ratu i njegovim posledicama na Filipine i američke odnose s Kinom. Za razliku od Hersta, držao je taj rat za golo otimanje oko moći. Saradnja će se prekinuti tek 1909, uglavnom zbog Birsovog lošeg zdravlja.

NA FILMU: Gregori Pek kao Embrouz Birs u filmu *Old Gringo*, 1989.

Opus

Dela Embrouza Birsa obuhvataju, između ostalog, 16 knjiga i u njima ukupno 85 kratkih priča, koje su ga kao pisca proslavile. O trajnoj popularnosti Birsovog dela svedoči i njegova kasnija sudbina. *Događaj na mostu Sovine reke* ekranizovan je najmanje tri puta: kao nemi film *The Bridge* 1929, crno-beli francuski *La Rivière du Hibou* 1962, i jedna verzija iz 2005. Mnoštvo drugih priča prirađeno je kao TV serije tipa *Zone sumraka* ili *Alfred Hičkok predstavlja* ili za posebno emitovanje. Američki kompozitor Rodni Vaška II komponovao je operu *Sveti Embrouz* zasnovanu na Birsovom životu.

Birsov nestanak poslužio je Karlosu Fuentesu za novelu *Gringo Viejo*, *Stari gringo*; novela je poslužila za film *Old Gringo* (1989) u kom glavnu ulogu igra Gregori Pek. Nestanak i put u Meksiko poslužio je kao pozadina za vampirski horor *From Dusk till Dawn 3: The Hangman's Daughter* (2000). Birs se ponovo pojavljuje u budućnosti u noveli Roberta Hanlajna *Lost Legacy*.

PUT U MEKSIKO

I tako, oktobra 1913, Birs odlazi iz Vašingtona gde je tada živeo i gde mu je, izgleda, bilo dosadno. Imao je testament kojim je sve ostavio svojoj sekretarici Keri Kristijansen – žena od koje se razveo umrla je ubrzo potom, prvi sin ubio se sa 16 godina, drugi je u 27. godini umro od tuberkuloze i alkohola, a nadživela ga je samo kći Helen.

Čini se da mu je prvi cilj bio da obiđe bojna polja građanskog rata na kojima se borio: biografi navode da je do decembra prošao Luizijanu i Teksas, a onda prešao u El Paso u Meksiku. Ako su rekonstrukcije tačne, u Sijudad Huarezu pridružio se vojsci Panča Vilje i krajem novembra bio svedok bitke kod Tjera Blanka. A onda stižemo do Čihuahue, 26. decembra 1913. i onog poslednjeg pisma posle kog njegov nestanak postaje najčuvenija priča u istoriji američke književnosti.

Uprkos stogodišnjoj potrazi, taj nestanak danas nije ništa jasniji nego na početku. Po jednom izveštaju, Birs je streljan na lokalnom groblju u mestu Sijera Mohada, po mišljenju drugih neverovatno je da bi se Birs uopšte pridruživao Panču Vilji, treći indirektno navode na pomisao da je Birs nastradao zato što je sa sobom nosio pristojnu količinu novca... Ili su ga smatrali za špijuna. Ili...

Najzad, u mršenju ove priče ima i nas. U pogovoru za svoje izdanje *Fantastičnih basni* (Beograd, 1982) Ranko Mastilović pominje nekolicinu autora i biografa koji sumnjaju da je Embrouz Birs skončao u Meksiku 1914. godine. Tako A.B. Delui, autor uporednog životopisa E. Birsa i R.K. Mastrana (1930), "malobrojne čitaoce svog dela, koje je u maestralnom povezu izdao u svega 68 primeraka, vrlo ozbiljno i, mora se priznati, razložno uverava da Birs ili (a) nije skončao u Meksiku 1914, već da je poživeo bar još dvadesetak godina, lutajući Južnom Amerikom, Afrikom i Evropom, ili da je (b) neka druga ličnost, koja je Birsa odlično poznavala, nastavila da šalje pisma s njegovim potpisom (jedno, citirano u delu dr Baumera, nosi žig Dubrovnika sa datumom 14. april 1922), kao i kratke priče i basne (od kojih su neke uvrštene i u ovaj izbor) raznim listovima na Zapadnoj obali. Doista, *Sabrana dela*, objavljena 1948, sadrže i tekstove kojih u prvom izdanju iz 1909-1912, nema". ¶

ALEKSANDAR ĆIRIĆ

Roman

Daleko od *prozamanterije*

Vladimir Sorokin: *Mećava*
prevela Mirjana Grbić
Geopoetika, Beograd 2013.

Vladimir Sorokin je "najčudniji" od ruskih postmodernista, računajući čak i Viktora Peljevina, tu metonimiju prozne (za)čudnosti; a sami ruski književni postmodernisti, e oni su valjda nešto "najčudnije" u savremenoj svetskoj prozi, i to u najboljem mogućem smislu reči – što, meždu pročim, znači i to da ih se nikako, ali baš nikako ne bi moglo pobrkati s pretežno sterilnim i dosadnim postmodernistima serbskim, koji opravdano nečitani i nevoljeni (iz)umiru pred očima ravnodušne (ne) publike, samozatočeni u svom nategnuto "aleksandrijskom" svetu, nenaseljenom ljudima i samo prividno/providno naseljenom knjigama.

E sad, ako je Sorokin "najčudniji" među njima, onda je *Mećava* i možda "najčudnija" Sorokinova knjiga – bar među onima koje su dostupne u srpskom ili hrvatskom prevodu – ali na način koji je za sebe takođe veoma čudan: radi se, naime, o romanu koji na površinskom nivou dobrim delom (prividno) sledi obrasce tradicionalnog ruskog realističkog pripovedanja – ali samo zato da od njih na koncu ne bi ostalo ništa, a da čitaocu i dalje ne bude baš jasno šta (mu) se to tačno dogodilo...

Hm, jesam li to rekao "realističkog"? Pa važi, ako pristanemo na to da se tako može nazvati sledeći zaplet: usred apokaliptične snežne mećave, oblasni lekar Platon Iljič stiže u nekakvu "sresku" zabit odakle bi čim prije i po svaku cenu morao da se probije do izolovanog sela Dolgo u kojem vlada epidemija, a Platon je taj koji preživelima i još nezaraženima nosi spasonosnu vakcinu. Dobro, ali šta je to seljane snašlo? "Kolumbijska crna", strašna zaraza koja one koje pogodi pretvara u zombije, a ovi onda idu okolo i ujedaju... Svojevrsni "vitez svog poziva", Iljič jedvice nekako namoli i namami dobrodušnog seoskog momka kočijaša Kašljucka da ga, za pet rubalja, po strašnom kijametu odveze u to sedamnaestak vrsta udaljeno selo, i oni upregu samohod sa pedeset (!) minijaturnih konjića "veličine jarebice" (doslovno!), koji će ih kroz smetove prtiti do sela Dolgo do kojeg, hm, neće ni uspeti da se probiju kroz nanose strašnog, večitog, nepobedivog ruskog snega, ali će zato usput doživeti svakojake zgode, uključujući susret s zlim mlinarem kepecom i njegovom dobrom, jebežljivom ženom, saplitanje o misteriozne kristalne predmete piramidalnog oblika, bizarne Azijate na nekoj nejasnoj "državnoj" službi usred Nedođije koji Iljiču daju potpuno *transcendirajuću* drogu...

SCENA

Zograf u Francuskom institutu

U sredu 12. februara u Francuskom institutu u Beogradu biće otvorena izložba stripova Aleksandra Zografa pod nazivom "Život u stripu". Okosnicu izložbe čine stripovi iz lista "Vreme", koji su u Francuskoj objavljeni u kolekciji nazvanoj *Vestiges du monde*, čiji je drugi tom najavljen za kraj ove godine, kod izdavača "L'Association". O svojoj saradnji sa kultnom francuskom izdavačkom kućom, koja je zaslužna, između ostalog, i za "pronalazak" Marđan Satrapi, kućom koju je zapravo osnovala grupa inovativnih strip crtača, Zograf u katalogu izložbe kaže: "Među predstavnicima nove francuske strip scene bio je i David B, crtač kojeg sam 1997. godine sreo na strip festivalu u Oksfordu. Shvatili smo da nam je zajedničko što pokušavamo da crtamo prema beleškama snova, kao i autobiografski pristup stripu. Nakon povratka u Pariz, on je preporučio moje

stripove zanimljivoj skupini strip crtača, koji su se udružili u izdavačku kuću jednostavno nazvanu 'L'Association'. Oni su me pozvali da objavljujem na stranicama novopokrenutog časopisa 'Lapin'. Tako sam se našao u krugu svakako najinovativnije grupe crtača koja se u novije vreme pojavila u Francuskoj – njihova ideja je bila da strip ne mora da bude isključivo upakovan u luksuzno opremljene albume u boji, kao što je to evropska publika navikla da očekuje. Jednostavna oprema, duboko intiman način pripovedanja, ekspresivan izraz, kritičan stav prema problemima društva u kojem živimo, to su bile neke od njihovih ideja."

Pored stripova iz "Vremena", izložba je posvećena i dugogodišnjim aktivnostima našeg autora u zemlji koja predstavlja evropsku prestonicu stripa. Pored tri objavljena naslova za "L'Association", Aleksandar Zograf je svoj rad predstavio na izložbama i radionicama u Parizu, Poatjeu, Bordou, Lilu i desetini drugih mesta u Francuskoj. ¶

A sve se to dešava u Rusiji koja je otprilike današnja, ali je sve nekako pomereno, zemljom vlada izvesni Car sa svojom familijom, ljudi "gledaju radio" ne bi li se informisali (postoje samo tri kanala: na prvom vesti o privrednim uspesima, na drugom crkvena služba, na trećem "zabava"), i živi se životom koji više liči na onaj iz pripovedaka seoske proze XIX veka nego na današnji; osim što u toj prozi nije bilo konja veličine jarebice, a bogami ni divova od po pet-šest metara visine, a baš o jednog takvog, umrlog u snegu, umalo će se razlupati Kašljuckova šklopocija...

Teško je, dakle, odgonetnuti i definisati *šta je ovo*, po iole konvencionalnim merilima. Satira? Važi, ali na šta tačno? Stilska vežba? Poigravanje s famoznim čitaočevim "horizontom očekivanja" i prepuštanje čitaocu da sam u sve to što mu *Mećava* nudi upiše ona značenja koja mu se otvaraju – ako mu se uopšte otvaraju? Ili najpre – recimo da je to izbor ovog čitaoca – varijacija na temu "večitih ruskih egzistencijalnih pitanja", tu i tamo diskretno posoljena hintovima i namignućima koja nisu nužno prozirna neruskom čitaocu?

Ali gle, šta god bila, *Mećava* se ne ispušta iz ruku do kraja, a Sorokinu uspeva da čitaoca namami, pa zadrži i na koncu zadovolji i zasiti svojom pripovedačkom magijom; nešto nalik na situaciju u kojoj nemate pojma šta je to što jedete i od koje je to, pobogu, biljke ili životinje, ali ne možete i ne želite da prestanete da jedete. Ne rekoh li još na početku da je sve to *čudno*? Da, ali: od takvih se čuda sastoji književnost, a tamo gde ih nema ima samo bezukusne, mada nutritivno ispravne *odlikaške prozamanterije*. "Sorokinovsko" pisanje ne uči se na "kursevima kreativnog pisanja", jer ono je kreativno po sebi, čak i kad niste baš sigurni kojim kursom je zaplovilo. ¶

TEOFIL PANČIĆ

Uze ono dete...

Ove nedelje Fejsbuk je proslavio deseti rođendan. Srbija drži četvrto mesto po broju FB profila po glavi stanovnika. Procenjuje se da oko dva miliona građana koristi internet, a postoji 3,4 miliona profila. Dakle, svaki korisnik ima svoj oficijelni profil i još jedan – za posao ili lažno predstavljanje! Mnogo volimo da se družimo na društvenim mrežama, volimo da virimo šta rade komšije i prijatelji.

Naši političari, službenici i službenice u Vladi takođe su od krvi i mesa, pa se često pobrkaju službeni i privatni profili. Tada u tabloidima listamo fotke sa mora, selfi u donjem vešu, zezanje u avionu sa rokovnikom i Šefom, večere sa prijateljima. Volimo da se pokažemo pred svetom, a šta je bolje od svetske društvene mreže?

Protekle nedelje, kao u narodnoj pesmi *Buna na dahije*, orkanski vetar i smetovi snega kao da su nagoveštavali početak predizborne kampanje u Srbiji.

Na zrenjaninskom putu, oko Subotice i Požarevca, ljudi su satima, a neki bogami i danima, bili zavejani u smetovima. Frka je počela u četvrtak noću, a u petak je oko podne spasiocima u pomoć priskočila vojska Srbije. Kada su se kamere pojavile pred zavejanim kolonama, u akciju spasavanja uključili su se i PPV Aleksandar Vučić, a nešto kasnije i Nole nacionale.

Snimak Aleksandra Vučića kako vadi dete iz autobusa, prti kroz mećavu do helikoptera – daje izjavu sa vetrom u kosi – traje ukupno 30 sekundi i emitovan je na svim televizijama bezbroj puta. Dete je, opet, gle slučaja, mali Albanac na putu za Prizren. Sve se namestilo – kampanja za izbore počela je teškom artiljerijom!

Međutim, ono što se zatim desilo, pokazalo je da Srbi sve ove godine nisu samo blejali na Fejsu. Iz minuta u minut pojavljivale su se fotografije – gde je uz pomoć fotomontaže Prvi Potpredsednik dobio natprirodne moći superheroja. Munjevito se proneo i montirani snimak sa nahovanjem – o savatavanju deteta u svrhu predizborne propagande. Ovaj marketinški pokušaj da se humanost iskoristi kod birača pretvorio se u Vučićevu noćnu moru, jer je zezanje dobilo nacionalne razmere, pa je naprosto bilo nemoguće optužiti opoziciju za sinhronizovano zajebavanje na netu. Snežna afera nastavila se brisanjem zezatorskog snimka sa svih lokacija na Jutjubu, inače dela Srđana Miletića, čoveka sa hiljadu glasova, odranije poznatog političarima jer ih je potpuno ravnopravno ismejavao u lutkarskom serijalu "Nikad izvini". Cenzuru je, navodno, sprovela kompanija koja pruža softverske usluge RTS-u! Obrazloženje je takođe – apsurdno – zaštita autorskih prava i dostojanstva deteta koje Vučić spasava. Pitam se samo kako li se osećao mališan, koji verovatno ne razume jezik, dok ga neko odnosi u helikopter. Kada sam pomislio da je tu kraj – saga se nastavila vanrednom sednicom Glavnog odbora SNS-a, gde su optuženi "neki kvarcovani političari" da podjebavaju i ne rade ništa niti spasavaju decu, a TV Pink se potrudio da tokom čitanja saopštenja umetne sliku Bojana Pajtića. Sudbina spornog video-klipa je – možete ga videti samo na Vučićevom FB profilu.

Ovaj snežno/kvarcovani marifetluk ima ipak za TV manijake dublje značenje – jer je u maloj medijskoj elipsi pokazao kako funkcionišu naši mediji.

Prvo, nismo se snašli u kriznoj situaciji, po običaju smo zakasnili. Drugo, političari će svaku situaciju pokušati da iskoriste za pojavljivanje na televiziji. Treće, sve TV stanice će nekritično i uvlakački preneti pojavljivanje Vučića učestvujući u mitomaniji. Četvrto, građanima je dosta političke demagogije, nisu baš potpuno apatični i političari su im se malo smučili. Peto, ovo su evidentno prvi izbori u Srbiji na kojima će internet igrati važnu ulogu u komunikaciji sa biračima. Za mene je sudbinski važna činjenica da se humor vratio u naš javni prostor, jer humor smatram znakom psihičkog zdravlja pojedinca i društva. Ovog puta je materijal za zajebanciju dao Aleksandar Vučić u svojoj medijskoj mitomaniji. Što bi rekli – sam se namestio, ali nećemo morati dugo da čekamo na sledeći gaf. Neće biti potrebna snežna oluja da neki od kandidata poželi da fascinira birače u Putinovom stilu. Predizborna kampanja je vreme kada političari postaju, blago rečeno, neuračunljivi. Obrazi će brideti i televizijama koje su popile ozbiljnu šamarčinu za poltronstvo, a da je pameti, brže-bolje bi angažovali Miletića i sve slične kreativce da iz svog ugla prate kampanju do izbora. Plašim se da će internet ipak ostati jedino mesto za kreativno zezanje političara. Vidimo se na Fejsu...

DRAGAN ILIĆ

Čast je čast, a gas

Političari u Berlinu poslednjih godina kritikuju Putinovu vlast samo kada baš moraju. Nije lepo kako se Kremlj obračunava sa politički nepodobnima i progoni homoseksualce, ali je i te kako lepo što privredna saradnja dve zemlje donosi milijarde. Stoga kancelarki Angeli Merkel ne pada na pamet da zateže odnose sa Rusijom ni po pitanju Ukrajine. U razvoju "strateškog partnerstva" Berlina i Moskve sve manje se čitaju moralne bukvice, a sve više koristi digitron. A i udeo EU u ukupnoj ruskoj spoljnotrgovinskoj razmeni u prvoj polovini 2013. iznosio je 50,1 odsto

je gas

KAKVE NESUGLASICE:
Vladimir Putin i Angela Merkel
foto: Reuters

Za Vreme iz Bona

Predsednik Nemačke Joahim Gauk ovih dana se ne skida sa naslovnih strana novina. Jer, Gauk je na Minhenskoj bezbednosnoj konferenciji dao šlagvort za zaokret nemačke spoljne politike: Berlin mora više da se angažuje u svetu, ne sme da "okreće glavu", kao ekonomski div ne sme više da bude politički patuljak. Mnogi komentatori su njegovu izjavu tumačili kao uvod u jače vojno angažovanje Bundesvera koji već učestvuje sa nekoliko hiljada vojnika u šesnaest inostranih misija – od Islanda i Baltika, preko Kosova, Somalije i Sudana, pa sve do Avganistana i Kambodže. Iako predsednik Nemačke nema velika ovlašćenja, Gauk samo jezički raskošnije i oratorski spretnije kaže ono što misli vlada u Berlinu.

Predsednik Nemačke već u petak (7. februara) ima sledeću priliku da skrene pažnju na sebe. Tada se u crnomorskom odmaralištu Sočiju svečano otvaraju Zimske olimpijske igre na koje je Joahim Gauk trebalo da ode, ali će ipak demonstrativno ostati kod kuće. Nije on doduše – kao evropska komesarka Vivijen Reding – jasno i glasno rekao da ne ide iz protesta zbog odnosa vlasti prema homoseksualcima, ali je ipak pobrao pohvale ovdašnjih kolumnista. "Ništa ne pogađa ruskog vlastodršca Putina koliko izostanak moćnih i važnih osoba na njegovim pompeznim priredbama", piše, recimo, "Rajniše post". "Bivši džudista Putin želi da se pokaže kao zaštitnik sporta, a Gauk ne želi da u tome učestvuje. Ovaj bojkot neće umanjiti represiju nad opozicijom, niti omalovažavanje neistomišljenika u Rusiji. Ali kako bi drugačije jedan nemački predsednik mogao da skrene pažnju na te probleme?"

PEDESET MILIJARDI

Prvi među "tim problemima" koje Gauk prećutno kritikuje svakako je sporni zakon koji brani "homoseksualnu propagandu". Nije sklonost ka istom polu zabranjena, daleko bilo, objasnio je Vladimir Putin, samo nemojte da se ljubakate i držite za ruke pred decom ili da fotografije koje bi implicirale gej razvrat kačite po internetu – to je ukratko suština zakona. Ostale razloge za kritiku Putin je delimično ublažio na onoj glasovitoj godišnjoj konferenciji pred 1300 novinara, kada je objavio svoju milost za kontroverznog biznismena Mihaila Hodorkovskog, te Nadeždu Tolokonikovu i Mariju Aljohinu iz benda Pusi rajot. Bivši oligarh Hodorkovski je odmah došao u Berlin gde je nanovo predstavljen kao pravi pravcati disident. Ta mala i zakasnela pobeda "zaštitnika ljudskih prava" u Nemačkoj nije preterano slavljena. Nedugo pošto je Gauk razglasio svoj bojkot Igara u Sočiju, do dobro informisanog nedeljnika "Špigl" procurelo je da se Merkelova naljutila na predsednika. Tako se samo nepotrebno dezavuiše ruska vlast, navodno je zamerila kancelarka.

Nemačka i Rusija ostvarile su prema podacima Savezne službe za statistiku 2012. trgovinsku razmenu od preko 80 milijardi evra, a Merkelovu ne zovu džabe švapskom domaćicom – što je sinonim za štedljivu i sposobnu menadžerku kućnog budžeta. Tom budžetu dobrano doprinosi izvoz mašina, vozila i hemijskih proizvoda u Rusiju, te onih 40 milijardi evra godišnje što ih obrne 6100 nemačkih firmi u Rusiji, koje ukupno zapošljavaju 270.000 ljudi. "Hiljade nemačkih malih, srednjih i velikih preduzeća koje posluju u Rusiji svakako su važnije Berlinu od dve članice benda Pusi rajot koje su završile u zatvoru. Tako je vazda bilo i tako će ostati", kaže za "Vreme" italijanski novinar Stefano Gracioli, koji radi kao dopisnik u Kijevu. "Uostalom, to važi i za druge države. SAD, recimo, ne kritikuju preterano Saudijsku Arabiju, jer su Vašingtonu privredni odnosi (nafta) važniji od prava žena ili homoseksualaca u Rijadu", dodaje Gracioli.

Istini za volju, ni sama Angela Merkel neće biti u masi od 40.000 znatiželjnika i uvaženih gostiju na otvaranju Putinovih igara. Elegantno je saopšteno da »

Najvažniji trgovinski partneri Nemačke

Sa trgovinskom razmenom od 166,9 milijardi evra 2012. godine Francuska je najvažniji spoljnotrgovinski partner Nemačke. Slede Holandija (156,1 milijarda), na trećem mestu je Kina (145,3 milijarde). Rusija je na desetom mestu iza Belgije, Švajcarske, Austrije, Italije, Ujedinjenog Kraljevstva, SAD.

Od 2003. direktne ruske investicije u Nemačkoj su se učetvorostručile, u Nemačkoj posluje preko 1000 ruskih preduzeća.

Političke veze

Nemačko-ruski odnosi zasnivaju se na široko postavljenom fundamentu saradnje u oblastima politike, privrede i civilnog društva. Strateško partnerstvo sa Rusijom obuhvata otvoren konstruktivno-kritički dijalog o ljudskim pravima, demokratiji i državi prava, kao i saradnju na modernizaciji, pored ostalog, u oblastima prava, zdravstva i demografije, obrazovanja, energije i saobraćaja. Rusija u Nemačkoj vidi vodećeg i najvažnijeg evropskog privrednog partnera. Nemačka ima izraziti interes da Rusku Federaciju uključi u multilaterarne strukture.

Najvažniji format političkog dijaloga sa Rusijom su godišnje međuvladine konsultacije. Poslednje, 14. po redu, održane su 16. novembra 2012. u Moskvi. Sa sajta Ministarstva spoljnih poslova Nemačke

kancelarka ni do sada nije posećivala ni letnje ni zimske igre, pa ovog puta šalje ministra policije Tomasa de Mezijera u čiji resor nekim čudom spada i sport. Pritom, Merkelovoj ne bi ni na kraj pameti bilo da uradi nešto poput Baraka Obame koji je na čelo delegacije za Soči postavio bivšu tenisku šampionku Bili Džin King, deklarisanu lezbejku. Umesto toga, Berlin se zadovoljava tihim moralnim pridikama.

Merkelova je imala čitava dva mandata vremena da shvati sa kim u Kremlju ima posla. Kako u autorskom tekstu primećuje poznavateljka bivšeg istočnog bloka Liana Fiks, doskora je Rusija posmatrana samo kao "objekat nemačke politike, nebrušeni dijamant sa evropske periferije prepun prirodnih sirovina. (...) Tako je Rusija postala projektna površina nemačkih ideja o novom poretku, koje možemo nazvati vizionarskim ili utopijskim. Nemačka sa oduševljenjem preuzima ulogu učitelja koji na osnovu svog gorkog iskustva deli savete drugim zemljama." U eri Angele Merkel je sa tim završeno, u razvoju "strateškog partnerstva" između Berlina i Moskve manje se čitaju moralne bukvice, a više koristi digitron.

U tom kontekstu se tumači i odluka novopečene nemačke koalicione vlade da za poverenika za odnose sa Rusijom postavi Gernota Erlera. Ovaj iskusni socijaldemokrata govori ruski jezik bezmalo kao maternji, važi za posebno blagonaklonog prema Rusiji i kaže da je pre svih kritika "važno dopustiti Moskvi da brani svoj ugled". Berlinski profesor Tomas Rise sa Slobodnog univerziteta potvrđuje da su sve jače struje u Berlinu koje se uzdržavaju od kritika Kremlja. Rise spada u krug stručnjaka koji ne veruju da se Brisel i Berlin plaše Ruskog medveda. Da, Evropi treba ruski gas, ali i Kremlju su potrebni evropski kupci, "jer Putinov sistem je zavisan od izvoza gasa i nafte na zapad", navodi Rise za "Vreme". Polovina ruskog budžeta puni se od poslova sa energentima, a polovina Gaspromovih energenata ide baš u Evropu. Saradnja je tako unosna da je ruski gigant čak dobavljačima poput nemačkog koncerna E.on snizio cenu za hiljadu kubika gasa sa 400 na 380 dolara.

PODRŠKA: Vitalij Kličko sa nemačkim ministrom spoljnih poslova Frankom Valterom Štajnmajerom foto: AP Photo

UKRAJINA IN FABULA

Kako se tu uklapaju kijevske slike, uличne borbe proevropskih demonstranata i brutalnog režima (ako gledate Si-En-En), odnosno plaćenih nasilnika i snaga bezbednosti (ako vam je draža Raša tudej)? U skladu sa temom teksta, moglo bi da se krene baš od ekonomske računice – pedantni Nemci su već anketirali stotinak svojih biznismena u Rusiji od kojih se čak 40 odsto boji se da će kriza u Ukrajini negativno uticati na njihov posao. Dok Putin suvereno drži mišićavu ruku na ventilu za gas od kojeg zavisi privreda Ukrajine, Nemačka se trudi da ne raspiruje vatru. "Ukrajina ima domaći problem, rastrgnuta između interesa Rusije, sa jedne, i EU i SAD sa druge strane", kaže kijevski novinar Gracioli. "Nemačka pokušava da posreduje, sa skromnim uspehom. Berlin jeste na strani opozicije, ali je zapravo sam blokirao Sporazum o pridruživanju sa Ukrajinom tako što je insistirao da bivša premijerka Julija Timošenko bude oslobođena pre njegovog potpisivanja. Sporazum je bio parafiran još u martu 2012. i tada ga je EU stavila na led. Brisel i Berlin su sami krivi, jer je pritisak Rusije došao tek mnogo kasnije, na leto prošle godine."

Na gorepomenutoj Minhenskoj konferenciji o bezbednosti zvezda je bio svetski bokserski šampion i jedan od vođa ukrajinske opozicije Vitalij Kličko, koji je doveden za isti sto sa šefom diplomatije Ukrajine Leonidom Košarom. U Nemačkoj se Kličko smatra domaćim bokserom, ima kuću u Hamburgu, skoro sve svoje profesionalne borbe dobio je na nemačkom tlu, a sada se u njega polažu nade da će postati ukrajinski predsednik evropskog formata. No, sve je to nedovoljno da bi se stalo na žulj Vladimiru Putinu i ugrozili ekonomski odnosi sa Rusijom. Tako je kancelarka Merkel gotovo usput odbacila Kličkove pozive da se Ukrajini uvedu sankcije. Međutim, "što režim u Kijevu postaje brutalniji, to će EU teže moći da se uzdrži od sankcija", smatra profesor Rise. Sa druge strane, Stefano Gracioli upozorava da sankcije ne bi donele baš ništa – one uvek pogađaju ljude, ionako već očajne, a nikada režime. "Sankcije bi mogle samo, kao u slučaju Belorusije, da dodatno poguraju Ukrajinu ka Rusiji", dodaje. Protiv sankcija su i nemački privrednici koji imaju poslove po Rusiji i to je meč koji Kličko definitivno gubi nokautom.

Vladimir Putin je, mora biti, zadovoljan mekanim "posredovanjem" Brisela i Berlina tokom ukrajinske krize. Uostalom, njegovu pažnju sada zaokuplja Soči. Već mesecima marljivo obilazi gradilišta na kojima su bedno plaćeni obespravljeni gastarbajteri podigli kule i gradove, napravivši od idiličnog primorskog mesta betonsko Olimpijsko selo. Mnogo posla tu je bilo i za stotinak nemačkih firmi koje su zajedno prihodovale oko 1,5 milijardi evra i koje su već počele da uzimaju zalet za infrastrukturni bum pred Svetsko prvenstvo u fudbalu, koje će Rusija organizovati 2018. godine. E, to će tek biti posao. ¶

NEMANJA RUJEVIĆ

POBEDA: Igrač Sihouksa Golden Tejt fotografiše stadion Metlajf fotografije: AP Photo

Najveći spektakl na svetu

"Defanzivni" Sihouksi iz Sijetla prešli su u napad i pobedili "ofanzivne" Bronkose iz Denvera sa neverovatnih 43:8 i osvojili Superboul. Orangutan Eli iz zoološkog vrta u Solt Lejk Sitiju ponovo je pogodila pobednika, što čini od 2007, tako što je od ponuđenih kaciga bez oklevanja izabrala kacigu Sihouksa. A kako stvari stoje kada se "najveći spektakl na svetu" preračuna u dolare

Američki kolumnista Dejv Beri je pre nekoliko godina pokušao da objasni suštinu američkog fudbala ostatku sveta koji ne razume o čemu se tu zapravo radi. Beri je napisao da je poenta igre u ritualnom polivanju trenera pobedničkog tima sokovima kompanije Gatorade (PepsiCo i drugi napici); da se otprilike 350 članova tima stalno vrti oko ivice terena; da je glavna zabava u tumačenju mimike i pokreta članova tima i igrača na televizijskom ekranu; te da svako četvrtfinale traje tri sata. Prema njegovom viđenju američkog fudbala, reklame i zabavljači povremeno prekidaju akciju trčanja i padanja do sledeće akcije trčanja i padanja, posle kojih televizijski gledaoci iz desetine različitih uglova opet gledaju *slow motion* akcije trčanja, udaranja i padanja na terenu.

Tako je to otprilike izgledalo i u finalu 48. Superboula na stadionu Metlajf u Nju Džersiju uz mnogo buke i masovnu histeriju. U fokusu pažnje i kamera bili su igrač Pejton Mening i njegov Denver, koji je bio favorit u kladionicama i u medijima. Ali, sve se preokrenulo – "defanzivni" Sihouksi iz Sijetla, sa najboljom odbranom, prešli su u ofanzivu i pobedili "ofanzivne" Bronkose iz Denvera sa neverovatnih 43:8 i osvojili Superboul. Sihouksima je ovo bio drugi nastup u finalu i prva titula. Takođe, ovo je jedna od najuverljivijih pobeda u istoriji Superboula. Godine 1990. je San Francisko 49 savladao Denver sa 55:10.

Dvoboj Denvera i Sijetla najavljivan je kao okršaj oprečnih stilova igre. Prvaci Američke konferencije Bronkosi imali su "atomski napad", dok prvaci Nacionalne konferencije Sihouksi svoje uspehe temelje na čvrstoj odbrani. Bronkosima je ovo bio sedmi nastup u Superboulu, a dosad su osvojili dva naslova (1998/1999, 1999/2000). Tokom ove sezone srušili su niz ofanzivnih rekorda, a njihov kvoterbek Pejton Mening (37) proglašen je najkorisnijim igračem sezone (MVP). Vlasnik pobedničke ekipe Sijetl Sihouksa je Pol Alen, poznat i kao suosnivač Majkrosofta. Njegovo bogatstvo se procenjuje na 15,6 milijardi dolara, on je najbogatiji vlasnik jednog NFL kluba.

Odbrambeni igrač Sijetla Malkom Smit »

Pojeli 14 Empajer stejt bildinga

Uz Superboul, najveći sportski događaj u SAD, idu i velike brojke, pa se tako procenjuje da su Amerikanci za vreme utakmice pojeli oko 22,5 miliona kilograma čipsa, što bi napunilo 600 velikih teretnih kamiona, te da su to zalili sa milijardu i 228 miliona litara piva, čime se može ispuniti 500 olimpijskih bazena. Takođe, procene govore da je 80.000 navijača tokom utakmice na stadionu Metlajf u Nju Džersiju, između ostalog, pojelo oko 8000 pica te 40.000 hotdogova. Ako bi se oni poređali u visinu, to bi ispalo kao 14 Empajer stejt bildinga.

MODERNI GLADIJATORI: Superboul 2014.

proglašen je najkorisnijim igračem (MVP) 48. Superboula. Međutim, pravi heroj finala u američkom fudbalu je "četrdesetica" Derik Kolmen, igrač sa oštećenim sluhom, iz ekipe Sijetl Sihouksa. Mediji pišu da on nije čuo ništa od te stravične halabuke na stadionu, ali je video ono što je važno. Čitao je sa usana kvoterbeka i učio napamet akcije.

PILEĆA KRILCA

Procenjeno je da 111,3 miliona Amerikanaca svake godine gleda Superboul. Prvi put u istoriji američkog fudbala 48. Superboul odigrao se na otvorenom stadionu Metlajf u Nju Džersiju. Kladionicari su ove godine potrošili oko osam milijardi evra na gubitnički Denver i njihovog kvoterbeka Pejtona Meninga. Na sve i svašta se moglo kladiti, od oblika šešira Bruna Marsa do toga koliko će dugo trajati izvođenje američke himne u interpretaciji operske pevačice Rene Fleming. Televizijska mreža FOX je prodala sav reklamni prostor (oko 53 minuta) po prosečnoj ceni od četiri miliona dolara za 30 sekundi, tj. 133,3 hiljade po sekundi. Sva mesta na stadionu Metlajf za 48. Superboul prodata su sredinom decembra prošle godine. Najskuplja reklama u istoriji je Krajslerova, koji je za emitovanje na 45. Superboulu platio 12,4 miliona dolara. Ove godine su emitovane 43 reklame.

Završnica NFL-a (Nacionalne fudbalske lige) najvažniji je sportski događaj godine i kao takav ima veliku marketinšku važnost te je pravi mamac za oglašivače koji plaćaju milionske iznose za svoj komadić oglasnog prostora. Pogotovo ako se uzme u obzir činjenica da su Amerikanci veliki "reklamožderi" – prema nekim istraživanjima, čak 69 odsto Amerikanaca želi da gleda utakmicu sa reklamama, a 61 odsto Amerikanaca te iste reklame kasnije traži na internetu. Kako bi reklama donela što veću korist, odnosno što duže bila prisutna u javnosti, mnogi oglašivači odlučili su da ih objave pre finala. Gotovo da nema industrijske grane koja nije bila zastupljena, a velika bitka za prestiž na ovom svojevrsnom festivalu reklama svake godine se vodi između proizvođača automobila. Posebno uložen trud u oglašavanje za vreme Superboula često rezultira vrhunskim auto-reklamama koje "traju" godinama nakon objave.

Najviše su se reklamirale automobilske kompanije, proizvođači piva i bezalkoholnih pića, prehrambena industrija, osiguravajuća društva i slatkiši. Američka publika je ove godine na stadionu Metlajf u Nju Džersiju u pauzama za reklame, između ostalog, videla i Radeta Šerbedžiju u reklami za *M&M Peanut*. Procenjeno je da je od ovog spektakla profitirala i industrija kompjutera i mobilnih telefona, jer je za vreme meča ostvarena komunikacija sa oko 40 miliona stanovnika u SAD. I ove godine se pojelo oko milijardu i dvesta pedeset miliona pilećih krilaca, dvadeset pet hiljada tona avokada, petnaest hiljada tona čipsa, preko milijardu litara piva i osam hiljada tona koštunjavih plodova. Jedna od zanimljivosti vezanih za ovaj Superboul jeste da Bronkosi i Sihouksi dolaze iz dve savezne države u kojima je legalizovana marihuana – Sijetl je u državi Vašington, a Denver u Koloradu. Grupa za legalizaciju marihuane zakupila je nekoliko bilborda u blizini stadiona sa porukom "marihuana je bezbednija od fudbala i alkohola".

ZABAVA U POLUVREMENU

Šou-program u poluvremenu Superboula je američka institucija. Počinje gromoglasnom najavom na Metlajf stadionu: "Nacionalna fudbalska liga želi vam dobrodošlicu na Pepsi šou u poluvremenu", i onda to isto još jednom, za slučaj da neko nije dobro čuo. Do sada su na Superboulu nastupale najveće zvezde, od Majkla Džeksona i Rolingstonsa do Madone, i u tom smislu izbor Bruna Marsa

Vrednost klubova i vlasnika

Pol Alen, vlasnik Sijetl Sihouksa i Portland Trejl Blejzersa, najbogatiji je vlasnik nekog NFL kluba. Bogatstvo suosnivača Majkrosofta procenjuje se na oko 15,8 milijardi dolara. S druge strane, igrač Bronkosa iz Denvera mesečno zarađuje preko 882.000 dolara. Pobednički tim Superboula osvojio je 92.000 dolara, a poraženi duplo manje. Forbes je objavio vrednost klubova: Sihouksi vrede 1,08, dok je vrednost Bronkosa procenjena na 1,16 milijardi dolara. Izgradnja Metlajf stadiona koštala je 1,6 milijardi dolara pa ulazi u istoriju kao najskuplje zdanje na kojem je odigran Superboul. Prema službenim podacima o legalnim kladionicama, prošle godine je uplaćeno rekordnih 99 miliona dolara na razne opklade vezane za Superboul.

ŠOU U POLUVREMENU: Bruno Mars

Ulaznica od 50.000 dolara

Cena dostupnih ulaznica vrtela se oko 3449 dolara, s tim da je pre odigravanja konferencijskih finala taj prosek bio 4064 dolara. Inače, najskuplja ulaznica dostupna u legalnoj prodaji koštala je 50.000 dolara, dok je najjeftinija kupljena za 1150 dolara.

kao glavnog zabavljača ove godine bio je možda malo ispod očekivanja. Bruno Mars je izveo *Treasure*, *Runaway baby* i *Just the Way You are*, a Red Hot Chilli Pepers su odsvirali staru *Give it Away*. Tokom reklama, grupa U2 je predstavila novi singl *Invisible*. Američku himnu je otpevala operska pevačica Rene Fleming, a Kvin Latifa izvela je *America the Beautiful*. Mnogi u šali kažu da je pravi pobednik Superboula zapravo Bob Dilan, koji se pojavio u reklami za Krajsler, a njegova pesma *I Want You* korišćena je u reklami za jogurt.

Šou-program na Superboulu je postao planetarno popularan devedesetih godina, kada je nastupio Majkl Džekson. Posle njegovog nastupa 1993. godine Nacionalna fudbalska liga nije više imala problema sa gledaocima i oglašivačima, a njegov nastup je ocenjen kao najbolji ikad na Superboulu. Drugi izvođač čiji se nastup pamti bila je grupa U2, koja je 2002. godine izvela pesmu *Where The Streets Have No Name*, dok su u pozadini na velikom platnu išla imena žrtava terorističkog napada 11. septembra. Najveći gaf izveo je 2004. godine kontroverzni Džastin Timberlejk kad je pocepao deo korseta Dženet Džekson i američkoj publici predstavio njenu desnu dojku. CBS, koji je prenosio program, brzo je odreagovao i pokrio prizor reklamama, ali snimak i dalje živi na internetu. Timberlejk i Džeksonova su kasnije tvrdili da to nije bilo namerno, da se slučajno desilo, ali šteta je već napravljena i neko je morao da bude kažnjen. Nacionalna fudbalska liga je trajno raskinula saradnju sa MTV-jem, koji je te godine producirao šou-program Superboula. Posle tog događaja, na Superboulu su uglavnom nastupali stariji "provereni" rokeri, poput Rolingstounsa, Pola Makartnija, Madone i Brusa Springstina, koji je godinama odbijao da učestvuje. Prema pisanju "Forbsa", na Superboulu koji se održavao 2010. godine u Majamiju, "nastupalo" je i 10.000 prostitutki koje su se rasporedile u blizini stadiona.

KOLOSEUM NAŠEG DOBA

Spektakl ima i svoju mračnu stranu, o kojoj se nerado govori, budući da je to nacionalni sport i izvor ogromne zarade. Na račun Nacionalne fudbalske lige stižu optužbe da je godišnji prihod federacije od preko deset milijardi dolara ostvaren preko teških povreda glava i više stotina slučajeva prerane smrti igrača. Kritičari navode i da se ova igra bazira na sistematskoj eksploataciji mladih, mahom Afroamerikanaca, od strane belih bogataša. Čak Tompson, jedan od najžešćih kritičara, kaže da je "za to nekad postojao naziv". Poređenje sa Koloseumom je jedno od najčešćih.

U savremenom Koloseumu sve se vrti oko novca i zabave. Dvadeset najgledanijih TV programa u američkoj istoriji su prenosi Superboula. Svaki od trideset dva tima koji čine i poseduju Nacionalnu fudbalsku ligu procenjuje se na 1,7 milijardi američkih dolara. Na "Forbsovoj" listi 50 najbogatijih sportskih timova u 2013, NFL zauzima 30 mesta (60 odsto), dok fudbalski (*soccer*) timovi zauzimaju samo sedam mesta na listi. Kompanija Gatorade već deset godina sponzoriše NFL sa 2,3 milijarde dolara.

Američki fudbal je takozvani "školski sport", jedini način da se dođe do velikih klubova NFL-a je kroz sistem koledža i univerziteta. I univerziteti veoma dobro zarađuju od ovog sporta – 11 vrhunskih američkih univerziteta je 2011. godine zaradilo više od 100 miliona dolara. Treneri "školskog" američkog fudbala su takođe veoma dobro plaćeni, od jednog do pet i po miliona dolara godišnje, koliko vredi najplaćeniji Nik Sejban sa Univeziteta Alabama.

U svojoj knjizi *The King of Sports* Greg Isterbruk navodi da raste nasilje u američkom fudbalu i kao jedan od dokaza za to navodi da je 1967. godine NFL propisivao prosečnu dozvoljenu težinu igrača od 115 kilograma, dok je 2011. godine granica pomerena na 145 kilograma. Sudari divova iz punog trka na televiziji imaju dramatičan efekat, ali je evidentan i porast smrtnih slučajeva i povreda. Bivši igrač Iglsa Andre Voters je 2006. godine izvršio samoubistvo. Autopsijom je utvrđeno da je imao hroničnu traumatsku encefalopatiju, degenerativnu promenu na mozgu izazvanu neprekidnim udarcima u glavu. Godine 2011. igrač američkog fudbala Dejv Djuerson izvršio je samoubistvo i ostavio poruku porodici da zavešta njegov mozak istraživačima Medicinskog fakulteta Univerziteta u Bostonu.

Greg Isterbruk piše da je "mnogo novca potrebno" da bi se na kraju meča najavilo "Gatorade tuširanje". Autor kaže da u SAD postoje samo dve institucije koje imaju moć da proizvedu neograničenu svotu novca, a to su Federalne rezerve i NFL. ¶

BILJANA VASIĆ

Prohujalo sa anticiklonom

Košava je brz vetar koji duva pri zemljinoj površini do 2000 metara visine, i to u jesen i u zimu, najčešće od 25 do 40 kilometara na čas, ali ume da razvije i orkanske brzine koje smo osetili prethodnih dana

Jednom mi se jedan naš meteorolog požalio kako vremenske prognoze na televizijama ne prikazuju sve klimatske elemente na pravi način. Vajkajući se sa prepoznatljivom rezignacijom profesionalca koga niko ne razume i koji se gnuša "površnosti" modernih medija, rekao je da ga posebno ljuti što se na reljefnim grafikama koje idu uz TV prognozu po pravilu izostavlja vetar, njegov smer i brzina. Meteorolozi sinoptičari, posebno ako su dobri, dok crtaju sinoptičku kartu (i dalje najpouzdanije ručno) iz koje se čitaju sve prognoze vremena, oslanjaju se na zakonitosti meteoroloških procesa na širokom području, i neizbežno, na ličnu procenu, ali uvek drže u glavi stotine parametara, poslednje izmerene vrednosti klimatskih elemenata, sve ono što karakteriše jedno istodobno stanje atmosfere. Brzinu i smer vetra, između ostalog. Zato nije ni čudno da jedan sinoptičar ne razume zašto autori vremenske prognoze toliko potcenjuju ulogu vetra. "Vetar je važan", ponovio mi je nekoliko puta, kao da to može bilo šta da promeni.

Prošla nedelja je pokazala koliko je zaista bio u pravu. Svaka redovna i vanredna televizijska prognoza donosila je izveštaje o brzini vetra u različitim gradovima Srbije, vetar se našao i na pomenutim prognostičkim TV grafikama, a metri u sekundi, čvorovi i kilometri na čas su se uselili i u svakodnevne razgovore, čak i među onim građanima Republike koji ne žive na teritoriji njenog takozvanog koševskog područja. Svi su pratili razvoj događaja gotovo u direktnom prenosu. Naime, klimatska nepogoda koja je izazvala smetove na brojnim putevima u Banatu i Bačkoj uzdrmala je svakodnevicu širom zemlje, u Pančevu i Zrenjaninu je uvedena vanredna situacija, zatvorene su škole, zabranjen saobraćaj za teretna vozila, stotine hiljada ljudi su poslušale pozive nadležnih, promenile svoje planove, odustale od puta, dok su, uprkos tome, hiljade ljudi ostale zavejane na putu i bilo je neophodno spasavati ih. Budući da lokalne samouprave i komunalne službe nisu bile u stanju da se izbore sa situacijom, već od petka ujutru u rešavanje ovih problema se uključila Vojska Srbije, ali i čitav niz drugih službi koje je koordinirala Vlada.

Kao što je već svima poznato, u akciju spašavanja kod Feketića, na auto-putu nadomak Bačke Topole, uključio se i teniser Novak Đoković, a pre njega i prvi potpredsednik Vlade Aleksandra Vučić. Ova asistencija najmoćnijeg čoveka u Srbiji, nošenje jednog dečaka u rukama kroz sneg, zabeleženo kamerom Javnog servisa koja se tu zatekla, izazvalo je buru komentara, parodija, foto i video montaža na društvenim mrežama, a cela situacija se pretvorila u pravu političku buru nakon što je Jutjub uklonio šaljive snimke zbog povrede autorskih prava. To je potom shvaćeno kao cenzura, kontrola medija i pokrenulo je još veću lavinu parodiranja i deljenja subverzivnih snimaka spasavanja iz snega. Po mišljenju pojedinaca, to je donekle uticalo i na sveukupne političke prilike u zemlji uoči izbora. I sve to zbog – brzine vetra. Naš meteorolog je, gledajući ovoliki rasplet, mogao biti zadovoljan da je na vreme upozoravao na značaj vetra.

BRZ VETAR

No, šta je to zapravo bilo? Pre deset dana, nakon perioda začuđujuće toplog vremena za mesec januar, na Srbiju su pale prve ozbiljnije snežne padavine. Sneg je prekrio gradove i polja, da bi, mada se padavine nisu nastavile, zbog niske temperature ostao tu gde jeste nekoliko dana. Međutim, od prošlog četvrtka pa sve do početka ove sedmice, u koševskom području naše zemlje počeo je da duva snažan jugoistočni vetar. On se u vojvođanskoj ravnici razvijao u orkan i dostizao brzine veće od 120 kilometara na čas, lomeći na momente semafore i čupajući stabla (u Pančevu i Vršcu), a sve vreme i bez prekida noseći sneg. Tako je na brojnim putevima napravio smetove koji su od četvrtka uveče paralisali Vojvodinu.

Ovaj jugoistočni vetar, koji je u nezgodnom trenutku duvao vrlo nezgodnom brzinom, zapravo je dobro poznata košava, koja je, u suštini, lokalni, a može se reći i endemski vetar. Košava, takva kakva jeste, kao vetar srednjeg i jakog intenziteta, postoji i duva samo u Srbiji i delovima Bugarske i Rumunije, po čemu je prepoznata u svetskoj literaturi, između ostalih i u Meteorološkom rečniku Američkog meteorološkog društva. Košava kao lokalni vetar nastaje kao istovremena posledica i meteorološke situacije i ortografije Karpata i Balkanskih planina. Inače, na raspored vazdušnog pritiska i duvanje vetrova ne utiče samo trenutni raspored toplih i hladnih vazdušnih masa, već i geografske karakteristike terena. Vazduh nad planinom je uvek hladniji, nego u kakvoj toploj dolini. Zbog toga postoji na desetine različitih lokalnih vetrova. Neki primeri lokalnih vetrova su čibuk, Sveta Ana ili fen, a u našim krajevima upravo – košava, kao jedna tipična lokalna stvar (nedovoljno zapaženo, međutim).

Naziv košava bukvalno znači "brz vetar" i potekao je iz turskog jezika, od reči *kos* – brz, i *hava* – vetar, što najbolje i govori o njenoj prirodi. Stručno, spada u katatabičke vetrove (sa planine), kao i u diurnalne varijacije, pošto se u toku dana menja njen intenzitet (najsnažnije duva između pet i deset sati ujutru). Košava se ustaljeno razvija od jugoistoka ka severozapadu, od Timoka do Subotice, u najvećoj meri kroz Podunavlje, Istočnu Srbiju, Banat i Bačku, preko područja koja su zato i nazvana kako je pomenuto, koševska. Duva pri zemljinoj površini, do 2000 metara visine, i to u jesen i zimu, karakteristično velikom brzinom, najčešće od 25 do 40 kilometara na čas, ali ume da razvije i orkanske brzine koje smo videli prethodnih

VANREDNO STANJE: Akcija žandarmerije
FONET

dana. Košava donosi suvo (logično, kom oblaku je do padavina pred takvim orkanom) i ustaljeno hladno vreme. Temperatura na košavi opada daleko ispod nule, a zbog tolike brzine za nju se vezuje i snažan subjektivni osećaj hladnoće.

RELJEF I KLIMA

Vetrovi se obično klasifikuju po takozvanoj Boforovoj skali (Bf), koja ima dvanaest stupnjeva, od prvog, što je lahor brzine 3 km/h, kad se dim podiže gotovo uspravno, preko umerenog vetra od 4 Bf, koji razvija brzinu od 25 km/h, lepršа zastave i povija grančice, zatim olujnog vetra od 7 Bf i 55 km/h, koji povija tanka stabla, pa sve do 12 Bf, kada duva takozvani orkanski vetar, brži od 125 km/h, koji ima razarajuće dejstvo. No, mada je raskrivala neke zgrade i izazvala niz indirektnih posledica, od saobraćanog kolapsa do političke intrige, košava ni pri ovim brzinama nije tako razorna. Stvar je, naime, u načinu na koji duva. Meteorolozi će vas često upozoriti kako, mada ovo jeste istočni i jugoistočni vetar, to ne znači da je svaki jugoistočni vetar košava. Naprotiv. Za košavu je, pre svega, karakteristično da duva – slapovito. Za razliku od, na primer, severca, košava je onaj vetar koji dolazi u snažnim udarima, koji su, između ostalog, posledica načina na koji nastaje, a to je nešto vrlo zanimljivo.

Da bi košava nastala, potrebno je da se podese određene okolnosti, pre svega, meteorološke prilike i raspored vazdušnih masa. Da bi do nje došlo, neophodno je da se iznad područja Ukrajine i severnog dela Crnog mora javi anticiklon (oblast visokog pritiska), dok iznad zapadnog Mediterana uobičajeno treba da se pojavi ciklon (oblast niskog pritiska), što su inače dva sistema, karpatski i mediteranski, koji diktiraju klimu u našim oblastima.

Košava, kao i svaki drugi vetar, duva iz oblasti visokog ka oblasti niskog pritiska, i mada i neke druge kombinacije imaju sličan efekat povremeno, najčešće će takav raspored vazdušnih masa stvoriti gradijent pritiska preko Vlaške nizije i Južnih Karpata. Sve to ne bi bilo zanimljivo da nema odgovarajućeg reljefa. Zbog visine Karpata, koji su prepreka, vetar ne struji ujednačeno, već se vazduh gomila na takozvanoj navetrenoj strani planina. Kad se "nakupi", vetar se bukvalno preliva preko planinskih vrhova u slapovima koji se potom spuštaju ka ravnici. Ovde će, izlazeći iz Đerdapske klisure ogromnom brzinom, krenuti niz Vojvodinu da bi, po tradiciji, najsnažnije duvao u oblasti oko Vršca.

Oko košave, neprijatne stvari, razvilo se i raznih tradicija. Između ostalog, poznato je verovanje da košava duva ili tri dana, ili sedam dana ili 21 dan. I mada je ovo verovanje postavljeno na pogodno zamišljen iskaz, koji nije tautologija, ali je ostvarivo sa velikom verovatnoćom (daleko verovatnije od, recimo, nečeg za šta tvrdimo da uvek traje 17 dana), ono ipak nije tačno. Najdugovečnija zabeležena košava duvala je čak 31 dan, u februaru 1972. godine, a ni prethodna, ni potonja meteorološka merenja ne pokazuju da ima 3-7-21 pravila. Košava će duvati dok su cikloni i anticikloni raspoređeni kako su raspoređeni, a kad se ovaj motor za strujanje vazduha ugasi, mase se neće u naletima slivati niz planine, a vetar će oslabiti i prestati. Potom, ni mart neće doći, a kamoli datum održavanja izbora, a košava će biti sasvim zaboravljena. ¶

SLOBODAN BUBNJEVIĆ

Neobično nepoznavanje radnog prava

Odlazak uz tresak vratima, "Vreme" br. 1204

U tekstu "Odlazak uz tresak vratima", objavljenom u "Vremenu" br. 1204, između ostalog, komentariše se nacrt izmena Zakona o radu. Taj tekst, mogućnost da poslodavac zaposlenom otkaže ugovor o radu "ako zaposleni ne poštuje radnu disciplinu propisanu aktom poslodavca ili ako je njegovo ponašanje takvo da ne može nastaviti rad kod poslodavca", prikazuje kao problematičnu novinu koja "upada u oči".

Međutim, navedeni osnov za otkaz ugovora o radu u domaćem pravu već postoji. Odredbom člana 179. tačka 3 važećeg Zakona o radu (donetog 2005. godine) predviđeno je da poslodavac može zaposlenom da otkaže ugovor o radu upravo iz tog razloga tj. "ako zaposleni ne poštuje radnu disciplinu propisanu aktom poslodavca, odnosno ako je njegovo ponašanje takvo da ne može nastaviti rad kod poslodavca". Identična odredba postojala je i u ranije važećem Zakonu o radu donetom 2001. godine (član 101. tačka 4).

Sudovi, prilikom primene citirane odredbe, ne nailaze na veće poteškoće. Prema praksi Vrhovnog suda Srbije, "nepoštovanje radne discipline podrazumeva takvo ponašanje zaposlenog (činjenje ili nečinjenje) u različitim pojavnim oblicima koje narušava disciplinu rada (tehnološku, organizacionu, komunikacionu i svaku drugu) do te mere da mora biti prekinuto onemogućavanjem zaposlenog da nastavi rad kod poslodavca". Na primer: fizički obračun zaposlenog u preduzeću sa kolegom, odbijanje zaposlenog da se podvrgne alko-testu, nepristojno i nedolično ponašanje zaposlenog (zaposleni je na sastanku zaposlenih i rukovodstva psovao direktora).

Nepoznavanje Zakona o radu, u tekstu koji komentariše predložene izmene tog zakona, zaista je neobično.

Miloš Radovanović, Novi Beograd

Astrologija, znanje i veština

Mars u kući bezumlja i tišine, "Vreme" br. 1199–1200

Poštovani g. Bubnjeviću, pošto smo oboje dali doprinos emisiji na Radiju 202 "Medijska vrteška" 28. 1. 2014, i pošto sam Vas čula, vaš ton, kvazitoleranciju, pseudoljubaznost, shvatila sam da ste osoba koja je kao i sve preterano ljubazne osobe u stvari zamaskirani autokrata, a iz Vaših izjava moglo bi se reći da i te kako širite govor mržnje.

Ustremili ste se na astrologe koji uzimaju "velike pare" od lakovernih osoba ophrvanih brigama u "ovim vremenima" i kako astrologija nije nauka, a niko ne tvrdi da jeste. Ali jeste znanje i veština. Pritom niste uradili nijedan horoskop niti Vam se bilo ko obratio za uslugu, ili o tome ne pišete, pa i ne znate šta ljudi pitaju kada traže uslugu astrologa.

Nemate Vi problem sa astrologijom ni sa astrolozima, nego sa nedovoljnom zastupljenošću Vas kao naučnika u sferi nauke. Pomno sam pročitala Vašu biografiju i shvatila da ste zalutali gde god ste krenuli. Završili ste matematiku i fiziku a zatim se vinuli u vode književnosti i novinarstva. Mogu kao diplomirani filolog i profesor engleske književnosti da komentarišem samo Vaš književni opus, koji se i pored nekih nagrada ne bi nikada naslutio iz ovog teksta. Komparacija "gravitacionih uticaja mase svih babica i lekara (obično je samo jedan lekar i jedna babica, ni to ne znate) u sali za porođaje daleko je veća od uticaja svih planeta zajedno na novorođenče". Kao fizičar, čime to potkrepljujete? Gravitacija se uopšte ne uzima kao validan faktor u astrologiji. Nijedan kontraargument o nepostojanju uticaja planeta na sve na planeti (biljni i životinjski svet i ljudsku vrstu, političke prevrate, izbijanje kataklizmi i ratova) niste priložili. Vaš naučnički i književni dar koji se reflektuje na primeru koji navodite "da je uticaj Marsa, na primer, uporediv sa gravitacionim uticajem položaja jednog kombija u Australiji, parkiranog na jednoj ili drugoj strani ulice pred Sidnejskom operom", dovodi u sumnju da li Vi znate o čemu pišete, a o stilu pisanja da ne polemišemo.

Mladi naučniče, fizičaru i književniku, mnogo će vode izgleda proteći Dunavom dok Vi ne shvatite da kada se obraćate javnosti i pokrećete tribine protiv bilo čega pa i astrologije i "prevaranata" astrologa morate imati znanje i iskustvo. Morate priložiti svoj rad na datu temu. A u tribini učestvuju i oni koji imaju kontraargumente, a njih niste pozvali. Ali Vi umesto toga, iako u emisiji "dozvoljavate" astrolozima da se sa kulturološke i literarne tačke gledišta bave astrologijom a nazivate naplatu njihovog rada kao kriminal, trčkate od jednog do drugog izvora novca pa ste se tako našli i u ulozi urednika Centra za promociju nauke (da li samog Centra ili veb-prezentacije), u ulozi novinara "Vremena", književnika, samo ne vidim nigde opus Vašeg naučnog rada i dostignuća u nauci, u ime koje nepriličnim rečnikom bez ikakvog iskustva u domenu astrologije "branite" javnost od astrologa.

Divim se Vašem radu jer uspevate da budete i jedan od urednika "Malih novina", elektronskog časopisa za književnost, politiku i druge stvari koje menjaju svet (reč "stvari" je ovde neprilična, svet menjaju vizije, ratovi, naučna dostignuća, politički procesi) i vidim da i tu nema nauke. Previše ste se rastrčali, mladi naučniče, na sve strane da biste mogli da se dovoljno koncentrišete na astrologiju jer u njoj nema toliko para koliko ima u "Pohlepi", a upravo o istorijatu ovog fenomena Vi ste pisali u časopisu "Vreme". Ono o čemu pišemo razotkriva nas mnogo više nego što pretpostavljamo. Zato kontrolišite reči, mladi naučniče, na Radiju 202 niste zvučali superiorno ni kao naučnik ni kao književnik. Za mladog čoveka, previše govora mržnje u vezi sa nečim od čega mu ne preti nikakva opasnost.

Jasminka Holclajtner

Uklanjanje i vraćanje A. Vučića

Postoji jedno pravilo kada je internet marketing bilo koje vrste u pitanju. Nikada ne koristi uobičajena sredstva iz realnog sveta, jer ona na internetu ili ne važe ili imaju neočekivan efekat.

Ovu lekciju slabo znaju svi koji su se proteklog vikenda uspalili zbog stavljanja i skidanja posprdnog videa na kome se vidi prvi potpredsednik vlade kako pomaže u akciji spasavanja zavejanih kod Feketića. Jedni su nastojali da video uklone sa interneta, što je nemoguće, drugi su se pozivali na slobodu izražavanja, što na internetu ne postoji. Tamo, naime, vlada anarhija i kada se poslužite njenim sredstvima, onda morate biti spremni i na posledice.

Pomenuti video bio je internet u svom najboljem izdanju. Duhovit, politički i ljudski krajnje nekorektan, crnohumoran. Tačno onakav kakav ne biste pustili javno pod svojim imenom, iako ste ponosni autorstvom. To je ono što se gleda krišom, tera vas da se navijete u ekran i kikoćete, delite ga proverenim prijateljima koji vas neće odrukati. Sve preko toga je običan, jeftin politički marketing. Tvitovi, lajkovi, stavljanje na sopstveni Fejsbuk (iz bilo kog razloga), insistiranje na pravima i pravdi koja je, u osnovi, obična krađa. Obrni-okreni.

Buniti se zbog skidanja takvog videa je kao da protestujete što neko sa svoje kuće briše duhovit grafit, koji pritom nekog vređa. A znamo da su najpopularniji oni grafiti koji su najbrže obrisani. Ove druge i ne primećujemo.

Video "neznanog junaka" zapravo je snimak sa Jutjub kanala RTS-a, kuće u kojoj radim. Očajni jer im se snimci besramno dele po internetu, bez pitanja i u svakakvom kontekstu, na RTS-u su angažovali firmu koja obezbeđuje da se svaki prepoznati materijal, a da nije na zvaničnom Jutjub kanalu RTS-a, automatski skida. Za sada samo sa Jutjuba. U ovom slučaju video je nosio i žig, nije bio izmenjen ni za frejm, jer bi tako izgubio na "autentičnosti", pa ga je to učinilo lakšim za prepoznavanje. Da je (malo veštije) premontiran ili skinut sa TV-a, verovatno bi izmakao robotu kao i hiljade drugih videa sa RTS-a koji se po Jutjubu i drugde kočopere. Pa i preprodaju.

Internet tim SNS-a uspeo je u ovoj krizi da zgazi na svaku minu, što se takođe može smatrati nekim uspehom. Najpre su se dičili "uklanjanjem" videa, a potom su uradili podjednako pogrešnu stvar samo da bi (kao) dokazali sopstvenu širokogrudost. Na Fejsbuk profil Aleksandra Vučića stavili su sporni sadržaj, sporan zbog kršenja autorskih prava. To je, konačno, ujedinilo obe strane u anarhiji. Oni se, naime, slažu da na internetu jači ima da tlači, sve dok je njihova strana jača. Njihov cilj opravdava sva sredstva i ukida svačija prava ako im se prepreče na pobedničkom putu. Čovek koji se mrznuo dok je snimao nema se šta pitati, je l da, to mu je posao, on za to prima platu. I to od naših para. To ga potpuno obespravljuje (na obe strane) i to je svet kojem težimo.

Postoji jedno pravilo iz realnog sveta koje važi i na internetu. Ništa gore nego kad dođeš pod zub duhovitih ljudi. Postoji samo jedan način da se odbraniš. Da odgovoriš još duhovitije. Pa ko koga nadgornja.

Bojim se da mi više volimo da se pobijemo. I na internetu. ¶

PRODAJA & PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	4650 din	4400 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	9300 din	8800 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

6 meseci	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	950 din	1500 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog. PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku I ZABRANJENO GA JE DAVATI TREĆIM LICIMA bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd,** ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje ili knjiga).
Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME **isključivo na račun 160-302538-91**. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS.
Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na *www.vreme.com/pretplata*. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

Prosjak

Ima ona Tenova knjižica *Kraljević i prosjak*, koja nikada nije bila u školskoj lektiri, a koju smo kao klinci obožavali da čitamo. U seoskoj biblioteci, gde su se meštani uglavnom učlanjivali reda radi, valjda da se biblioteka ne bi zatvorila, ova knjiga je retko kad čekala na polici. Uglavnom smo je brat i ja pozajmljivali naizmenično kako bismo je što duže zadržali u kući, dok je na kraju nismo ukrali – odbili da je vratimo, jednom zauvek, skrivajući se od usmenih opomena i samog predsednika mesne zajednice, ostajući tako večni dužnici sada već zakopanoj biblioteci. Danas se ta knjiga čuva u mojoj kolekciji, sačinjenoj od legalno i nelegalno stečenih knjiga, postavljena tačno pored uramljene, jeftine kopije minijature *Bogalji* Pitera Brojgela Starijeg, gde sam, poštujući istorijsku zagonetku ove sličice, sama na rubu odvratnom crvenom drvenom bojicom pre nekoliko godina prepisala: *Bogalji, imajte srca i neka vam planovi uspeju.*

Kada se nađete između dva banatska sela, zavejani na putevima na kojima ste odrasli, a u trenutku ih ne prepoznajete zbog snega i ne čujete od razularenog vetra, učini vam se kako ste se odjednom, umesto na dobro poznatim ravninama, stvorili na nekakvim dalekim žalovima koje je odavno i zlo napustilo. Dok se pored vas u autobusu dernjaju lica čiji je izgled odavno premašio i brojgelovske figure, a za njima babe čiji mobilni telefoni ne hvataju signal, pa uglas proklinju Telenor, Rumuniju i unuke, postaje vam jasno da na onu andrićevsku situaciju pričanja koja će prekratiti život ni na sekundu ne smete pomišljati. Tamo gde se svaka priča zaledila još pre nego što je potekla, na scenu izrežirano stupa vozačev kasetofon i melodija popularne *Nisam te se nagledao, nisam te se naljubio*, u izvedbi čistog originala, a ne beogradskih cigančića iz gradskog prevoza. I dok čekate, valjda da krenete dalje, ta ista melodija odzvanja trilion puta za redom. U rukama vam je Orvelova *Niko i ništa u Parizu i Londonu*, a u glavi dosada, iako ste u žiži svih udarnih vesti, kao niko i ništa usred zavejane vojvođanske vukojebine.

Moja komšinica ima običaj da ponavlja da u vojvođanskim selima žive oni koji su se u njima rodili. I to je tako. Ta ista komšinica molila me je da jednom napišem nešto o njoj, da na kraju ne ostane samo čitulja u zrenjaninskim novinama. Nekoliko puta sam pokušavala da joj objasnim da ne znam šta bih to mogla da napišem, jer još ne razumem da li sam pisac ili novinar, ali mi je ona na to ponavljala da nema nikakve veze pošto je glavni cilj da svojim radom, u mom slučaju pisanjem, postignem ono što će od mene stvoriti nešto što nisam bila na početku. I pre nego što postanem ono što nisam bila na početku, valjalo bi da napišem nešto o njoj, kad već niko drugi to neće uraditi. I to je isto tako – i u životu, i u ljubavi i u pisanju.

Na autobuskoj stanici na Žarkovu živi pas kog hranimo svi mi koji tu čekamo prevoz ka gradu. Ima sakatu zadnju nogu i ponekad ume da poludi i krene pod automobile kao da želi da se ubije. Pored njega, nailazim često na brata i sestru, koji ne čitaju Tvena, već ispod beogradskog Narodnog pozorišta vrebaju prolaznike, prose za kutiju jaja, a onda u *Maksiju* obavezno usput maknu i pavlaku, zdenku ili šta im je već pri ruci. A kod Londona, srela sam još jednu sestru koja je mnogo volela svog brata. Kada sam izvadila novac, uhvatila me je za ruku i zamolila me da ne dajem njoj, već njenom malom burazeru koji čuči kod Studentskog kulturnog centra. Veću Antigonu od nje ni u jednom pozorištu još nisam uspela da sretnem.

Kada ne čitamo profesionalno, recimo kada nas zakuca orkan nadomak Perleza, preostaje da popišemo šta čitamo iz uživanja. Sećam se kako je Mišel Fuko, koji je pisao o Brojgelovim gubavim prosjacima i vrstama manipulacije, u jednom intervjuu rekao da iz uživanja čita dela koja izazivaju najviše emocija u njemu. Bio je tu Fokner, Man, čini mi se i Lovri. Čekajući u zaleđenom autobusu, pomislila sam da je Francuz veoma fin da bi ga Srbin razumeo. Ili još gore – Srpkinja usred sibirske Vojvodine. Za tog Fukoa su uzastopno govorili i da je anarhista i levičar, razmetljiv i zgađen marksista i tehnokrata u službi golizma, saučesnik disidenata u viđenju istočnoevropske štampe, pa novi liberal. Ta nesposobnost da ga odrede sigurno je imala veze sa njim samim. U tom istom čekanju, odjednom mi je stigla poruka od prijatelja da se držim, jer je Vučić krenuo da spasava zarobljene. Tada je bilo zafrkancija, a onda se obistinilo. Čini mi se da sam tako i poželela da ne pišem o Tvenu, razumevajući da hrabrosti za pisanje verovatno ne bi bilo ako bismo na samom početku teksta unapred znali šta će se naći na njegovom kraju.

To što sam bila niko i ništa između Čente i Perleza, sigurno je imalo veze sa mnom. Nadala sam se da će mi se brat pojaviti, pre nego što budem primorana da pomoć isprosim od državne službe. Sa vojvođanskom zimom i vojvođanskim besmislom se ne treba kockati, inače početak i kraj preko noći postanu jedno te isto. Sa Vučićem u sredini. ¶

IVANA PEŠKO

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE Laguna

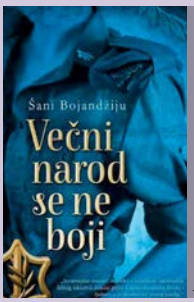
Knjige za 299 dinara!

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI" U SRBIJI
Ponesite ovaj primerak „Vremena" u neku od knjižara „Delfi" i kupite jedan od dvadeset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.
Akcija traje od 16. januara do 19. februara 2014.

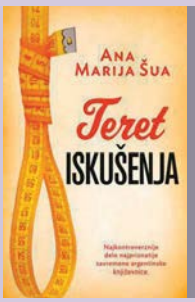
Redžina O'Melvini:
KNJIGA O LUDILU I LEKOVIMA

Istorijski roman o Veneciji XVI veka i hrabroj ženi koja želi da postane lekar. Ujedno, ovo je i uzbudljiv putopis iz renesansne Evrope i hronika srednjovekovnog medicinskog znanja

Šani Bojandžiju:
VEČNI NAROD SE NE BOJI

Šani Bojandžiju služila je dve godine u Izraelskim odbrambenim snagama, a zatim to svoje iskustvo pretočila u ovaj zanimljiv i nagrađivani roman o životima mladih žena u jedinicama izraelske vojske

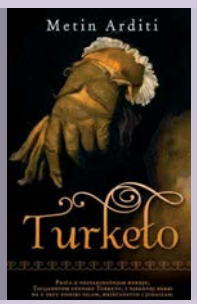

Ana Marija Šua:
TERET ISKUŠENJA

Simpatična četrdesetogodišnjakinja opsednuta fizičkim izgledom odlazi u bizaran centar za mršavljenje. Bestseler jedne od najčitanijih savremenih argentinskih književnica u kome se duhovito raskrinkavaju trendovi savremene medijske industrije

Metin Arditi:
TURKETO

Uzbudljiv istorijski triler o sudbini jednog genijalnog i zaboravljenog slikara iz XVI veka s nadimkom Turketo, carigradskog Jevrejina i Ticijanovog učenika, raspetog između jevrejske, islamske i hrišćanske kulture i tradicije

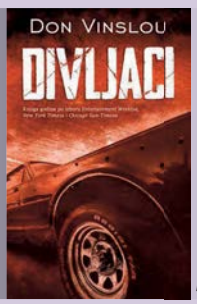
Imre Kertes:
DOSIJE K.

Životna ispovest mađarskog nobelovca koji je kao dečak preživeo užase Aušvica. U formi intervjua, Imre Kertes otvoreno i zanimljivo svedoči o svom životu, istoriji i književnosti

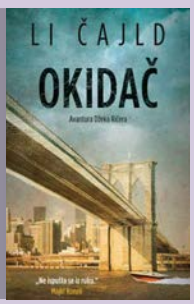
Don Vinslou:
DIVLJACI

Vrhunski triler o sukobu troje autsajdera s meksičkim narko-kartelom u Kaliforniji, prema kome je Oliver Stoun snimio istoimeni film, a Stiven King za njega rekao da je „Buč Kasidi i Sandens Kid našeg doba"

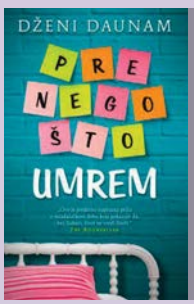
Li Čajld:
OKIDAČ

Roman iz slavnog serijala krimi-romana Lija Čajlda čiji je glavni lik detektiv Džek Ričer, bivši oficir vojne policije, analogni borac u digitalnom dobu koga je na velikom platnu glumio Tom Kruz

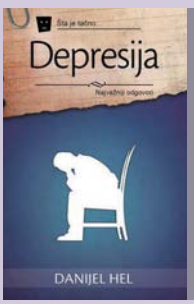
Dženi Daunam:
PRE NEGO ŠTO UMREM

Šesnaestogodišnja Tesa, teško obolela od leukemije, sastavila je listu deset stvari koje želi da uradi u vremenu koje joj je preostalo. Dirljiv lirski roman o suočavanju sa smrću, napisan u slavu života

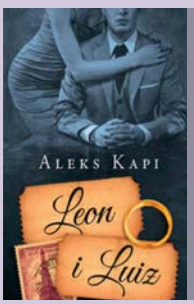
Danijel Hel:
DEPRESIJA

Edukativna knjiga Danijela Hela, direktora na Psihijatrijskoj univerzitetskoj klinici u Cirihu, koja odgovara na pitanja šta je tačno depresija i govori o njenim uzrocima, toku, terapiji i o tome kako predupredi ovu bolest

Aleks Kapi:
LEON I LUIZ

Leon i Luiz su nezaboravan par iz savremene nemačke književnosti. Sreli su se i zaljubili tokom Prvog svetskog rata, ali razdvojio ih je jedan vazdušni napad. Uvereni da ih je smrt zauvek rastavila, oboje nastavljaju svako svoj život, da bi se zatim, mnogo godina kasnije, ponovo sreli na stanici pariskog metroa. Ljubavni roman u najboljoj tradiciji ovog žanra

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižare d.o.o. "Kod Vuka" (Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "SKC" (Kralja Milana 48, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Terazije" (Terazije 38, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Zemun" (Glavna br. 20, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Makedonska 12, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Kragujevac" (Kralja Petra I 12, Kragujevac)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Niš" (Voždova 4, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Super Vero" (Milutina Milankovića 86a, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Kalča" (TC Kalča, lamela E, lokal 11, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Kod sata" (Kneza Miloša 33, Valjevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Čačak" (Gradsko šetalište bb, Čačak)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Novi Sad" (Kralja Aleksandra 3, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Omladinska 16/1, Kraljevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Pančevo" (Miloša Obrenovića 12, Pančevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Rodić" (TC Rodić, Sremska Mitrovica)
Delfi knjižare d.o.o. "Zira" (Ruzveltova 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "KNEZ" (Knez Mihailova 40, Beograd)
MNV Vemex d.o.o. "Bulevar" (Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Immo" (Gandijeva 21, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Subotica" (Korzo 8, Subotica)
Laguna Klub Čitalaca (Resavska 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Miljakovac" (Vareška 4, Miljakovac)
Delfi knjižare d.o.o. "Banovo Brdo" (Požeška 118 a, Banovo Brdo)
Delfi knjžare d.o.o. "27. mart" (Stanoja Glavaša 1, Beograd)
Knjižara Delfi NS (Big Shopping Center, Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Knjižara Delfi Požarevac (Stari korzo 2, Požarevac)

TOTAL PROFIT
osiguranje života

Maksimalan profit uz maksimalnu sigurnost!

TOTAL PROFIT osiguranje života je namenjeno svima onima koji žele da obezbede sebi i svojoj porodici izvesniju budućnost kroz konkretnu finansijsku dobit. Od sada osiguranje života može postati i zavidan izvor prihoda.

Delta Generali Osiguranje vam pruža priliku da jednokratnim ulaganjem u TOTAL PROFIT osiguranje života obezbedite sebi štedno osiguranje i tako uštedite novac za budućnost kao i mogućnost da ostvarite dobit od **preko 50% uplaćene premije.**

Za više informacija obratite se svom savetniku za osiguranje, našem kontakt centru na 011 222 0 555 ili najbližoj filijali Delta Generali Osiguranja.

GENERALI GROUP

DELTA GENERALI
Osiguranje

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec